ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ: Η ΖΩΗ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΔΡΑΣΗ

Δημήτριος Θεοδωρίδης

Ο Αύγουστος Θεολογίτης υπήρξε ένας αξιόλογος πολιτικός, που έπαιξε σπουδαίο ρόλο στη νεότερη πολιτική του τόπου μας. Εκπροσώπησε στο πολιτικό γίγνεσθαι το νησί της Θάσου και την Καβάλα από το 1920 μέχρι το 1963. Κατά το μακρό χρονικό διάστημα της πολιτικής του καριέρας υπήρξε ο αναμφισβήτητος πολιτικός της εκλογικής περιφέρειάς του και κανένας άλλος Θάσιος δεν μπόρεσε να του αμφισβητήσει την κυρίαρχη πολιτική παρουσία του.

Ο Αύγουστος Θεολογίτης γεννήθηκε το 1892 στην Παναγία της Θάσου. Το επίθετό του Θεολογίτης το προσέλαβε από τον πατέρα του Κωνσταντίνο Ιωάννου, που καταγόταν από το χωριό Θεολόγο, και, επειδή εγκαταστάθηκε στην Παναγία, τον αποκαλούσαν Θεολογίτη. Επειδή όμως εμπορευόταν λάδια, οι παλιοί τον ονόμαζαν και Λαδά. Τελικά επικράτησε το Θεολογίτης. Λέγεται μάλιστα και ως ανέκδοτο[1] ότι, όταν δόθηκε το δικαίωμα της ψήφου και στις γυναίκες, η υπέργηρη Έλλη Μυλωνά οδηγήθηκε από το γιο της να ψηφίσει. Επειδή η γραία δεν ήξερε, ούτε επέτρεψαν το γιο της να τη συνοδεύσει στο παραβάν, με σύμφωνη γνώμη των αντιπροσώπων των κομμάτων τη συνόδευσε ο δικαστικός αντιπρόσωπος. Αλλ' επέστρεψε για ν' αναγγείλει ότι η γραία ζητούσε ψηφοδέλτιο του Λαδά, που δεν υπήρχε. Και τότε του εξήγησαν οι ντόπιοι ότι επρόκειτο για τον Αύγουστο Θεολογίτη, που οι παλιοί τον ήξεραν ως Λαδά.

Ο Αύγουστος Θεολογίτης, αφού τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο της Παναγίας, πήγε στη Θεσσαλονίκη, όπου αρχικά φοίτησε στη Γαλλική Σχολή του Νούκα και ύστερα στο Γυμνάσιο του Κωνσταντινίδη. Κατόπιν γράφτηκε στη Νομική Σχολή της Κωνσταντινούπολης, αλλά, επειδή ξέσπασε ο Α' Βαλκανικός πόλεμος αναγκάστηκε να σταματήσει τις σπουδές του για να υπηρετήσει την πατρίδα.

Κατά τις πρώτες ημέρες του πολέμου ο ελληνικός στόλος με επικεφαλής το ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη απελευθέρωσε τη Θάσο, στις 18 Οκτωβρίου 1912, και άνοιξε νέους ορίζοντες για τους κατοίκους της. Όμως η χαρά των Θασίων για την

1. Βλ. *Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη*, Βιογραφίες νεότερων ανδρών της Θάσου, Θασιακά, τ. 2 (1985),σ.109.

Αριστερά: *Οι γονείς του Αύγ. Θεολογίτη, Κωνσταντίνος και Ελισάβετ. Δεξιά: Ο Αύγ. Θεολογίτης βρέφος στην αγκαλιά της μητέρας του. Στη φωτογραφία διακρίνονται ακόμη ο πατέρας του, η γιαγιά του και η αδελφή του Ασπασία.* (Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

απόκτηση της ανεξαρτησίας τους διακόπηκε, όταν μετά από δύο μήνες περίπου έφθασε από το Λονδίνο στο νησί η δυσάρεστη είδηση ότι υπήρξαν αντιρρήσεις στην πρεσβευτική συνδιάσκεψη για την ενσωμάτωση της Θάσου στο ελληνικό κράτος. Η είδηση κατατρόμαξε τους Θασίους και την ίδια ημέρα συγκεντρώθηκαν για να διαμαρτυρηθούν σε πάνδημο συλλαλητήριο που έγινε την 1η Γενάρη του 1913 μπροστά στο Διοικητήριο[2]. Το συλλαλητήριο έδωσε την ευκαιρία στον εικοσάχρονο τότε Αύγουστο Θεολογίτη να κάνει την πρώτη πολιτική εμφάνιση στον τόπο του. Οι πολιτικές του φιλοδοξίες και η μελλοντική κάθοδός του στον πολιτικό στίβο διαφάνηκαν από την πρώτη του ομιλία που απηύθυνε στους συμπατριώτες του. Αυτή δεν ήταν παρά ένα ξέσπασμα της νεανικής ψυχής του στη γενόμενη αδικία από ευρωπαϊκή δύναμη, που είχε συμφέρον να προτείνει τη διατήρηση του παλαιού καθεστώτος, πράγμα που προκάλεσε την οργή και αγανάκτηση του Θεολογίτη, αισθήματα που τον παρέσυραν στην ακραία θέση της πυρπόλησης του νησιού και της διεκδίκησης της ένωσης με τα όπλα σε περίπτωση επαναφοράς του παλαιού καθεστώτος. Η θέση αυτή του Θεολογίτη δεν υιοθετήθηκε, όπως ήταν εύλογο, από το διοικητή του νησιού Βασίλειο Σκουρλέτη, ούτε από τον κυβερνήτη του αντιτορπιλικού «Κανάρης», που ήταν οι δύο επόμενοι ομιλητές στο συλλαλητήριο και οι οποίοι, αφού υπερασπίστηκαν το δίκαιο του Θασίτικου λαού και δικαιολόγησαν το πάνδημο συλλαλητήριο για την αποτροπή της πρότασης των ισχυρών, ενθάρρυναν τους διαδηλωτές και τους διαβεβαίωσαν ότι ο ελληνικός στρατός είναι σε θέση να τους υπερασπίσει. Έτσι πέ-

2. Βλ. *Ηλία Σακοΐλη*, Η είδηση της μη ενσωμάτωσης της Θάσου στο ελληνικό κράτος κατά την Πρεσβευτική Συνδιάσκεψη του Λονδίνου (1912-1913), Θασιακά, τ. 10 (2001),σ.565-569, Παράρτημα, αρ. εγ. 1.

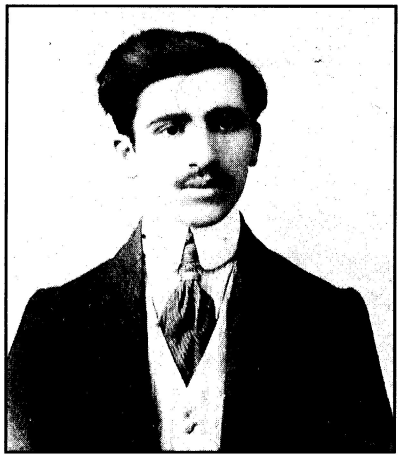

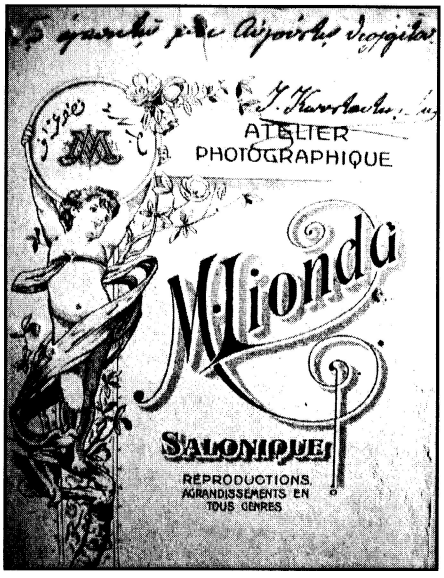

Ο ποιητής Ιωάννης Κωνσταντινίδης και η φιλική του αφιέρωση στον Αύγ. Θεολογίτη στην πίσω πλευρά της φωτογραφίας.
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

τυχαν να τους καθησυχάσουν και να τους πείσουν να διαλυθούν ήσυχα.

Αργότερα, πριν υπογραφεί η συνθήκη του Λονδίνου, ο Αύγουστος Θεολογίτης εκπροσώπησε τη νέα γενιά των Θασίων στην αντιπροσωπευτική επιτροπή που επισκέφθηκε το βασιλιά Γεώργιο για να αναπτύξει τις θέσεις τους πάνω στο θέμα της ενσωμάτωσης της Θάσου με τη μητέρα Ελλάδα και να διαλύσει κάθε φόβο μήπως η Θάσος μείνει έξω από τα όρια του νέου κράτους. Εξουσιοδοτήθηκε να μιλήσει αυτός και όταν τελείωσε, σηκώθηκε ο βασιλιάς Γεώργιος και, αφού τον έπιασε από τον ώμο, του είπε: *«Θαυμάζω τη ζέση των λόγων σου, νεαρέ μου, αλλά άλλοι αποφασίζουν και εμείς δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτε»*[3].

Στη διάρκεια του Α' Παγκόσμιου πολέμου βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη, όπου αρχίζει να δημοσιογραφεί πρώτα στην εφημερίδα «Ελλάς», ύστερα στο «Φως» και τέλος στη «Μακεδονία». Ως αρχισυντάκτης της εφημερίδας «Ελλάς» και νέος δημοσιογράφος τότε για να αποδείξει στον ιδιοκτήτη της Μεσολογγίτη ότι η στασιμότητα της κυκλοφορίας της εφημερίδας δεν οφειλόταν στη δική του δημοσιογραφική ανεπάρκεια, αλλά στη φιλελεύθερη γραμμή που ακολουθούσε η εφημερίδα και ήταν μειοψηφούσα στο λαό της Θεσσαλονίκης, γράφει ένα άρθρο[4] υπέρ του βασιλιά Κωνσταντίνου με αποτέλεσμα ν' ανέβει η κυκλοφορία της εφημερίδας αλλά αυτός να συλληφθεί και να φυλακισθεί από το στρατηγό Σαράιγ.

Από τα άρθρα ακόμα που δημοσιεύει την εποχή εκείνη ο Θεολογίτης ξεχωρίζει η νεκρολογία που έγραψε για τον ποιητή Ιωάννη Κωνσταντινίδη, τον οποίο είχε

3. Βλ. *Κωνσταντίνου Ι. Χιώνη*, ό.π., σ. 110, και *Ηλία Σακούλη*, ό.π., σ.566.
4. Βλ. *Ν. Σφενδόνη*, Μακεδονικόν Ημερολόγιον, έτος 1959, σελ. 29-32 και Παράρτημα, αρ. εγ.2.

Ο Αύγ. Θεολογίτης στις φυλακές της Δράμας το 1919.
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

γνωρίσει στη Θάσο, στις 16 Αυγούστου 1916, όταν εκείνος από την Καβάλα κατέφυγε εκεί, μετά την εισβολή των Βουλγάρων. Στο φύλλο, της 8-10-1917, της εφημερίδας «Φως»[5] η νεκρολογία του εντυπωσιάζει για τον απλό λόγο και τη σωστή διατύπωση. Έγραφε για τον ποιητή πως ήταν ο άνθρωπος που είχε εμφυσήσει τις πρώτες μεγάλες φλόγες στον Ελευθέριο Βενιζέλο και τέλειωνε με τη διαπίστωση πως η απώλειά του για τους Καβαλιώτες ήταν πιο μεγάλη και πιο πικρή *«από τα δάκρυα του Βενιζέλου που έρρευσαν στο νεκροκρέβατό του»*.

Πολύ γρήγορα ο Θεολογίτης αναλαμβάνει αρχισυντάκτης της εφημερίδας «Μακεδονία» του Βελλίδη και κατόπιν ιδρύει την Ένωση Δημοσιογράφων Βορείου Ελλάδος.

Το 1919 θα κλειστεί στις φυλακές της Δράμας για άρθρο που έγραψε ασκώντας σκληρή κριτική εναντίον του Γενικού Διοικητού Ανατολικής Μακεδονίας.

Η πολιτική δράση του Θεολογίτη κατά την περίοδο 1920-1936

Αναμφισβήτητα ο Αύγουστος Θεολογίτης πρόσφερε πολλά στον τόπο του κατά τη διάρκεια των δύο δεκαετιών του μεσοπολέμου. Αγωνίστηκε για το στέριωμα της δημοκρατίας γνωρίζοντας διώξεις και φυλακίσεις, και για τον περιορισμό του φανατισμού και της πόλωσης. Ακόμη ενδιαφέρθηκε για την επίλυση των προβλημάτων

5. Βλ. *Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη*, Ο ποιητής Ιωάννης Κωνσταντινίδης και το έργο του (1848-1917), Καβάλα 1978, σ. 76 και 78.

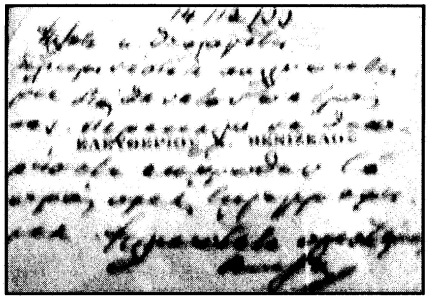

Πορτρέτο του Ελευθερίου Βενιζέλου με ιδιόχειρο σημείωμα:

«14/12/33, Φίλτατε κ. Θεολογίτη, Ειλικρινέστατα συλλυπητήρια διά θάνατον πατρός σας. Παρακαλώ να θεωρήσετε ακυρωθέν το προς υμάς τηλεγράφημα. Φιλικώτατα υμέτερος.

Βενιζέλος».

(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

των αγροτών της Μακεδονίας και των καπνεργατών της Καβάλας. Έτσι με αγώνες πέτυχε το 1926 την απαλλοτρίωση των μοναστηριακών κτημάτων της Θάσου, που μοιράστηκαν στους ακτήμονες πρόσφυγες. Προσπάθησε επίσης από το 1926 να χαρακτηριστούν τα δάση της Θάσου ως κοινοτικά και, όταν η προσπάθειά του αυτή απέτυχε, ενήργησε αργότερα να περιέλθουν στις Κοινότητες δασικές εκτάσεις για να έχουν έσοδα από την ξυλεία. Με εισήγησή του επίσης ψηφίστηκε ο Α.Ν. 2880/1941, που έδινε το δικαίωμα της εξαγοράς της γης στους κατόχους των ελαιοδένδρων, για να μην μπορούν να περιέλθουν τα ελαιόδενδρα στους κατόχους της γης, που δεν είχε τότε αξία. Την ίδια χρονική περίοδο υπήρξε ένας από τους πρωτεργάτες της ίδρυσης του Συνδέσμου Δήμου και Κοινοτήτων της Θάσου, που πολλές φορές με τις αποφάσεις και παρεμβάσεις του οδήγησε στην κοινωνική και οικονομική πρόοδο του νησιού. Πρωτοστάτησε επίσης στην ίδρυση Μουσείου στη Θάσο για την περισυλλογή, διαφύλαξη και προβολή των αρχαιολογικών μνημείων της. Επειδή τον ενδιέφεραν τα εθνικά ζητήματα και ιδιαίτερα το Μακεδονικό, ο Αύγουστος Θεολογίτης ήταν ανάμεσα στα ιδρυτικά μέλη της Εταιρίας Μακεδονικών Σπουδών, που ιδρύθηκε το 1939.

Οι αγώνες του για τη Δημοκρατία

Ο μεγάλος Θάσιος πολιτικός Αύγουστος Θεολογίτης ξεχώριζε για το δημοκρατικό του ήθος. Το απτόητο θάρρος του, με το οποίο πραγματοποίησε αγώνες σκληρούς και συνεχείς για τον τόπο και τη δημοκρατική ιδεολογία και η ασύγκριτη ανιδιοτέλειά του τον αναδεικνύουν ως τον ιδανικό τύπο του αληθινού Δημοκράτη.

ΣΗΜΑΙΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ 28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

ΚΑΒΑΛΛΑ

Έτος 1921 Περίοδος Β'

Μετὰ τιμῆς
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ
Πληρεξούσιος Δράμας

Η επιστολή του Αύγ. Θεολογίτη στην εφημερίδα της Καβάλας «Σημαία», στις 28 Φεβρουαρίου 1921.

(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

Το 1920, σε ηλικία 28 ετών, ο Αύγουστος Θεολογίτης πολιτεύεται για πρώτη φορά με το κόμμα Φιλελευθέρων του Ελευθέριου Βενιζέλου κι εκλέγεται στη Γ' Εθνοσυνέλευση ως πληρεξούσιος του Νομού Δράμας.

Στις 11 Φεβρουαρίου 1921 δημοσιεύεται στον «Ελεύθερο Τύπο» της Αθήνας άρθρο του[6] και μακρά περίληψή του στους Τάιμς του Λονδίνου, στο οποίο εξηγούσε την ήττα του Βενιζέλου στις εκλογές της 1ης Νοεμβρίου 1920 και απέδιδε όλα τα δεινά της Ελλάδας σ' αυτούς τους πολιτικούς που βρίσκονταν ξανά στην εξουσία. Την ίδια ημέρα στην απογευματινή συνεδρίαση της Βουλής δημιουργήθηκαν επεισόδια από τους βασιλόφρονες βουλευτές με αποτέλεσμα την κακοποίηση του βουλευτή Αύγουστου Θεολογίτη και την αποχώρηση των Φιλελευθέρων από την αίθουσα της Βουλής[7]. Χαρακτηριστική είναι η επιστολή[8] του νεαρού βουλευτή Θεολογίτη που δημοσιεύει η εφημερίδα «Σημαία» της Καβάλας, στις 28 Φεβρουαρίου, σχετικά με την πολιτική κατάσταση εκείνων των ημερών.

Μετά την κυκλοφορία του «Δημοκρατικού Μανιφέστου» του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, στις 12 Φεβρουαρίου 1922,οι επτά που το υπέγραψαν (Αλ. Παπανα-

6. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγ. 3.

7. Βλ. Βιβλίο Αγορεύσεων του Ελληνικού Κοινοβουλίου 1909-1956, Περίοδος Β΄, τ. 6, σελ. 54-55, έκδ. «Εθνικός Κήρυξ».

8. Βλ. «Σημαία» Καβάλας, αρ. φ. 1993, 28-2-1921, Παράρτημα, αρ. εγ. 4.

στασίου, Γ. Βηλαράς, Σπ. Θεοδωρόπουλος, Περ. Καραπάνος, Κ. Μελάς, Δ. Πάζης και Θρ. Πετμεζάς) συλλαμβάνονται και φυλακίζονται με την κατηγορία της «εξυβρίσεως του Βασιλέως».

Μετά την καταδίκη τους σε τριετή φυλάκιση από το κακουργοδικείο της Λαμίας (Δίκη της Λαμίας) ενισχύθηκαν ακόμα περισσότερο οι «Τοπικοί Δημοκρατικοί Σύλλογοι» που είχαν αρχίσει ήδη να δημιουργούνται σε διάφορα σημεία της χώρας και τον Απρίλιο σχηματίσθηκε η «Δημοκρατική Ένωση». Η Κυβέρνηση Γούναρη απάντησε με διοικητικά μέτρα και επιθέσεις *«αγανακτισμένων νομιμοφρόνων πολιτών»*, θύμα των οποίων έπεσε και ο Αύγουστος Θεολογίτης, ο οποίος πιάστηκε και φυλακίστηκε στη Θεσσαλονίκη, στο στρατώνα του Χατζηκώστα. Αποφυλακίσθηκε μετά τη Μικρασιατική καταστροφή και την επανάσταση του 1922. Ενδιαφέρον για την προσωπικότητά του παρουσιάζει το επεισόδιο που είχε με τον καθηγητή Πετμεζά κατά τη στιγμή της αποφυλάκισής τους[9]. Δείχνει το πρακτικό πνεύμα με το οποίο αντιμετώπιζε τις διάφορες καταστάσεις. Όταν άνοιξαν λοιπόν οι φυλακές στου Χατζηκώστα, ετοίμασε τον μπόγο του για να φύγει. Βλέποντας τον καθηγητή Πετμεζά να κάθεται και να περιμένει, τον παρότρυνε να φύγουν, αλλ' ο καθηγητής του είπε ότι αναμένει το αποφυλακιστήριό του. Και τότε ο Θεολογίτης χαριτολογώντας του απάντησε: *«Μήπως, καθηγητά μου, νόμιμα μας φυλάκισαν και νόμιμα περιμένεις να μας βγάλουν;»*.

Το 1923 εκλέχτηκε ως βουλευτής Καβάλας με το κόμμα του Αλ. Παπαναστασίου, «Δημοκρατική Ένωση».

Αργότερα, στις 10 Νοεμβρίου 1924, σημειώθηκαν εργατικές ταραχές στην Καβάλα, που έδωσαν την ευκαιρία στον υπουργό Εσωτερικών Κονδύλη να θέσει θέμα προστασίας του αστικού καθεστώτος από κομμουνιστική επιβουλή. Ο βουλευτής Καβάλας όμως Θεολογίτης διέψευσε[10] τον ισχυρισμό του Κονδύλη και έριξε την ευθύνη των επεισοδίων στις τοπικές αρχές. Παράλληλα διατυπώθηκαν από άλλους βουλευτές κατηγορίες ότι ο υπουργός Εσωτερικών είχε ιδρύσει «φασιστικούς συλλόγους» στη Μακεδονία και Θράκη και ότι τοποθετούσε αξιωματικούς μέσα στα εργατικά συνδικάτα. Ο Κονδύλης αρνήθηκε την κατηγορία, αλλά παραδέχτηκε ότι η Κυβέρνηση χρηματοδότησε την οργάνωση νέων εργατικών σωματείων, ώστε να αντικατασταθούν σταδιακά όσα βρίσκονταν, κατά τη γνώμη του, υπό κομμουνιστικό έλεγχο. Ο ίδιος, τέλος, αναγκάστηκε να παραδεχτεί ότι τα επεισόδια, ειδικά της Καβάλας, δεν οφείλονταν σε κομμουνιστική υποκίνηση.

Όμως η κοινοβουλευτική αστάθεια και η απειλή κινημάτων έδωσαν την ευκαιρία στο στρατηγό Θεόδωρο Πάγκαλο να επιβάλλει στη χώρα μας δικτατορία[11] στις 25 Ιουνίου 1925. Ύστερα δε από τη ματαίωση του κινήματος του Κονδύλη, στις 18

9. Βλ. *Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη*, Βιογραφίες νεότερων ανδρών της Θάσου, Θασιακά, τ. 2 (1985), σ. 111.
10. Βλ. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΕ΄, σελ. 285, Εκδοτική Αθηνών Α.Ε.
11. Βλ. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, ό.π., σ. 292-293.

Το πορτρέτο του Αλέξανδρου Παπαναστασίου με την αφιέρωση: «Στον αγαπητό φίλο και συναγωνιστή Αύγουστο Θεολογίτη», Αθήνα 1922.

(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

Φεβρουαρίου 1926, εκτοπίστηκαν από το Δικτάτορα στη Θήρα μερικοί πολιτικοί, μεταξύ των οποίων και ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου. Από εκεί αυτός με επιστολή του[12] επικοινωνεί στις 13 Απριλίου με το συναγωνιστή του Αύγουστο Θεολογίτη. Αφού πρώτα τον συγχαίρει για την πολιτική του δράση στη Μακεδονία, έπειτα αναφέρεται στο αποτυχημένο κίνημα των αντισυνταγματαρχών Καραφούκα και Μπακιρτζή στη Θεσσαλονίκη, όπως επίσης και στον άδοξο τερματισμό της συνεργασίας βενιζελικών και αντιβενιζελικών παρατάξεων στις εκλογές δύο δόσεων που διοργάνωσε ο Πάγκαλος στις 4 και 11 Απριλίου. Στη συνέχεια συστήνει στον Θεολογίτη την πραγματοποίηση αγώνων και θυσιών για την αποκατάσταση της λαϊκής κυριαρχίας και την καθιέρωση της Δημοκρατίας. Με αφορμή δε την αποχώρηση από τη «Δημοκρατική Ένωση» του Αριβαντινού τον προτρέπει να αγωνιστεί για τον προσηλυτισμό στο κόμμα και άλλων στελεχών στη Μακεδονία.

Στη συνέχεια ο Αύγουστος Θεολογίτης διορίστηκε[13] νομάρχης Έβρου. Τότε κτίστηκε η πόλη της Ορεστιάδας από τους πρόσφυγες της Αδριανούπολης και του Καραγάτς. Ως νομάρχης αγωνίστηκε εναντίον της βουλγαρικής προπαγάνδας και των βουλγαρικών επεκτατικών βλέψεων στη Θράκη. Γι' αυτό, όταν οι Δυνάμεις του Άξονα, το 1941, παρέδωσαν στους Βούλγαρους την Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη, εκείνοι μόλις πάτησαν το πόδι τους στη Θάσο, τον αναζήτησαν για να τον συλλάβουν. Εκείνος όμως είχε προλάβει να καταφύγει στη γερμανοκρατούμενη Ελλάδα, όπως και ο αδερφός του, αλλά και πολλοί άλλοι Θάσιοι πατριώτες αγωνιστές.

12. Βλ. Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη, Παράρτημα, αρ. εγ. 5.

13. Οι πληροφορίες που αναφέρονται στο έργο του Αύγ. Θεολογίτη ως νομάρχη του Έβρου και στη στάση των Βουλγάρων αργότερα απέναντί του, μας δόθηκαν προφορικά από τον ανιψιό του Σταμάτη Θεολογίτη.

Το 1927 εκλέγεται πάλι βουλευτής και επιστρέφει στη Βουλή. Ο «Κήρυξ» της Καβάλας στις 24 Δεκεμβρίου εκείνου του έτους γράφει: *«Αφίκετο χθες εις την πόλιν μας και αναχωρεί σήμερον εις Θάσον ο φίλος βουλευτής Καβάλας κ. Αύγ. Θεολογίτης. Ο κ. Θεολογίτης κατά την δεκάμηνον εις Αθήνας παραμονήν του ηγωνίσθη εντός και εκτός της Βουλής όσον ολίγοι κοινοβουλευτικοί μαχηταί υπέρ των μεγάλων Μακεδονικών προβλημάτων, και πολύ δικαίως η περιφέρειά μας τον περιβάλλει δια της αμερίστου συμπαθείας της»*[14].

Μετά από λίγες μέρες σε πολιτική συγκέντρωση που πραγματοποίησαν οι βουλευτές Καβάλας της Δημοκρατικής Ένωσης Γ. Εξηντάρης, Αύγ. Θεολογίτης και Ι. Τσονταρίδης, ο Θεολογίτης αναφερόμενος στην κομμουνιστική προπαγάνδα τόνισε τα εξής: ότι δεν αποτελεί μεγάλο κίνδυνο, αλλά σε περίπτωση που οι κομμουνιστές θελήσουν να δημιουργήσουν αναστάτωση, τότε βέβαια οι πολίτες και το κράτος θα βρεθούν σε πλήρη τάξη και θα αμυνθούν με ευχέρεια και ταχύτητα. Έτσι θα αισθανθούν ότι η εξάντληση της υπομονής μας θα είναι σκληρή απογοήτευση για τις αναρχικές τους πεποιθήσεις. *«Η πατρίς δεν ανήκει ούτε εις τους μεγάλους κεφαλαιοκράτας, τους τοποθετούντας έξω της Ελλάδος τα κεφάλαιά των, ούτε και εις τους αναρχικούς, αλλ' εις τους αγρότας τους μοχθούντας, τους εργάτας, τους υπαλλήλους και επαγγελματίας τους αγαπώντας τον τόπον εις ον είδον το φως και θέλοντας να ζήσωσι εν ησυχία και γαλήνη»*[15].

Οι δημοκρατικές του αντιλήψεις γίνονται πράξη ακόμα με την παρουσία του στην πρώτη δημόσια γυναικεία πολιτική συγκέντρωση στην Ελλάδα. Στο θέατρο «Απόλλων» της Αθήνας, στις 18 Μαρτίου 1928, ο βουλευτής Θεολογίτης εκφωνεί έναν προοδευτικό λόγο[16] υπέρ της χειραφέτησης της γυναίκας και της επίτευξης της ισότιμης θέσης της με τον άνδρα εκείνη την εποχή.

Στις εκλογές της 19ης Αυγούστου 1928 ο Θεολογίτης κατέρχεται ως υποψήφιος με το συνδυασμό των Φιλελευθέρων Καβάλας. Ως πολιτικός διακρινόταν για τη ρητορική του δεινότητα, τη δύναμη του λόγου του, την ωμή ειλικρίνεια και ακλόνητη σταθερότητα των πολιτικών του πεποιθήσεων. Επισκέπτεται το Λιμένα[17] στις 29 Ιουλίου και τα Λιμενάρια[18] της Θάσου στις 5 Αυγούστου, όπου τυγχάνει ενθουσιώδους υποδοχής και πρωτοφανούς εκδήλωσης αγάπης του πληθυσμού του νησιού. Ο ανταποκριτής του «Κήρυκα» περιγράφει ως εξής τις δύο προεκλογικές συγκεντρώσεις: *«Υποδοχή θερμή και ειλικρινής επεφύλαξε η Θάσος στον εκλεκτό πολιτικό της. Πλήθος κόσμου κάθε ηλικίας και τάξης, κάτοικοι του Λιμένος και από άλλα*

14. Βλ. «Κήρυξ» Καβάλας, αρ. φ. 564, 24 -12- 1927.

15. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 571, 1 -1- 1928.

16. Βλ. «Ελληνίς», μηνιαίον περιοδικόν του Εθνικού Συμβουλίου των Ελληνίδων, έτος Η΄, αρ. 3, Μάρτιος 1928, σ. 58, Παράρτημα, αρ. εγ.6.

17. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 750, 1-8-1928.

18. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 755, 7-8-1928.

χωριά και πολλοί παραθεριστές από την Καβάλα, άλλοι από την ξηρά και άλλοι με βάρκες είχαν κατέβει στην παραλία του νησιού για να χαιρετήσουν και να διαδηλώσουν την αφοσίωσή τους προς τον Αύγ. Θεολογίτη. Στη σημαιοστόλιστη πλατεία, διακοσμημένη με αψίδα από κλαδιά δάφνης και μυρσίνης και με τις εικόνες του Βενιζέλου, του Παπαναστασίου και Θεολογίτη, εκφώνησε τον προεκλογικό του λόγο. Στην αρχή απηύθυνε χαιρετισμό προς τον αρχηγό του κόμματος των Φιλελευθέρων, στον οποίον, όπως τόνισε οφείλεται η αρχή της ελληνικής ανόρθωσης, που διεκόπη από την βασιλική δυναστεία. Θυμήθηκε κατόπιν με συγκίνηση τους αγώνες της Δημοκρατικής Ένωσης υπέρ της θεμελίωσης της Δημοκρατίας. Έπειτα αναφέρθηκε στα τοπικά ζητήματα της Θάσου για την επίλυση των οποίων υποσχέθηκε ότι θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια.... Στα Λιμενάρια ο Αύγ. Θεολογίτης ανέπτυξε την σημασία του αγώνος που διεξάγεται μεταξύ της Δημοκρατίας και των σκοτεινών αντιδημοκρατικών δυνάμεων. Ωμίλησεν διά τα μεγάλα γενικά ζητήματα, ανέλυσε το πρόγραμμά του δια τα ζητήματα της νήσου, και ετελείωσεν εν μέσω ατελευτήτων ζητωκραυγών και εκδηλώσεων συνιστών την ψήφισιν ολοκλήρου του κυβερνητικού συνδυασμού. Ευθύς αμέσως ανήλθεν εις τον προσφυγικόν συνοικισμόν, όπου τον υποδέχθηκαν με ειλικρινή αφοσίωσιν οι Χαρακιώται και λοιποί πρόσφυγες, οι οποίοι εν τω προσώπω του βλέπουν τον πραγματικόν των προστάτην... Δέον να σημειωθή ότι την φοράν αυτήν οι Θάσιοι ανεξαρτήτως πολιτικών φρονημάτων ενεφανίσθησαν ηνωμένοι καθ' όσον έχουν την αντίληψιν ότι δέον η νήσος να μη μείνη άνευ αντιπροσώπου». Συνεχίζοντας ο Θεολογίτης τον προεκλογικό του αγώνα, στις 7 Αυγούστου και στην κατάμεστη από κόσμο αίθουσα του κινηματογράφου «Αίγλη» εκείνα τα σκληρά πολιτικά χρόνια εκφωνεί ένα λόγο[19], στον οποίο εξυμνεί τη Δημοκρατία.

Στις εκλογές ο Θεολογίτης εκλέγεται πανηγυρικά βουλευτής με 16.258 ψήφους. Ο «Κήρυξ» φιλοξενεί ενδιαφέρον άρθρο του με τίτλο «Νίκη! Νίκη! Νίκη!»[20].

Όπως αναφέρει η ίδια εφημερίδα σε στήλη της με τα νέα από τη Βουλή και με τίτλο «Καλή Αρχή»[21] ο Θεολογίτης συνεχίζει τον πολιτικό του αγώνα μέσα στο Κοινοβούλιο μαχητικά και το 1929. Την 24η Ιουνίου στη Βουλή διεξήχθη ζωηρότατη συζήτηση με αφορμή την αύξηση του μισθού των νομαρχών για την κακοδιοίκηση των Νέων Χωρών. Δημοσιεύεται από τα πρακτικά συντομότατη περίληψη της αγόρευσης του βουλευτή Καβάλας Θεολογίτη. Σ' αυτή υποστηρίζει με θάρρος ότι η υπομονή της επαρχίας (Μακεδονίας) έχει εξαντληθεί απέναντι στο Κέντρο και στη συνέχεια θα αρχίσει να διεκδικεί τις αξιώσεις της με ζωηρότερο τρόπο. Ο βουλευτής προτρέπει τον πρωθυπουργό Βενιζέλο να εφαρμόσει την αποκέντρωση και αυτοδιοίκηση στις Νέες Χώρες πιστεύοντας ακράδαντα ότι είναι ο μόνος δρόμος για την

19. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 757, 9-8-1928, Παράρτημα, αρ. εγ 7.
20. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 768, 22-8- 1928, Παράρτημα, αρ. εγ 8.
21. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 1031, 26-6-1929, Παράρτημα, αρ. εγ 9.

Ο Αύγ. Θεολογίτης στο περίπτερο της Θάσου στη Δ΄ Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, το 1929.
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

επίλυση των πολλών και μεγάλων προβλημάτων τους.

Το Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς με δική του προτροπή και τη συμβολή του Συνδέσμου Κοινοτήτων Θάσου, το νησί της Θάσου, μόνο από το Νομό Καβάλας, παρουσίασε με μεγάλη επιτυχία τα προϊόντα του σε περίπτερο στην Δ΄ Διεθνή Έκθεση της Θεσσαλονίκης για πρώτη φορά[22].

Στις 4 Νοεμβρίου 1929, ο Ελευθέριος Βενιζέλος επισκέφτηκε την Καβάλα και τα νησιά του Βόρειου Αιγαίου με το αντιτορπιλικό «Έλλη», δεν αποβιβάστηκε όμως στη Θάσο[23]. Τότε ο Αύγουστος Θεολογίτης, όπως διηγούνταν ο ίδιος σε συγγενικά του πρόσωπα, μαζί με άλλους εκπροσώπους των αρχών του νησιού, αφού προσέγγισε με βάρκα το «Έλλη», ανέβηκε στο αντιτορπιλικό και πρόσφερε στο Βενιζέλο μέλι, κρασί και θασίτικο ψωμί, λέγοντάς του: *«Πρόεδρε, μπορεί να ανήκω σε διαφορετικό πολιτικό στρατόπεδο αλλά έχω ηθικήν υποχρέωσιν να υποβάλλω τα σέβη μου και την ευγνωμοσύνην μου προς τον απελευθερωτήν του νησιού μας. Σας προσφέρω τα προϊόντα του τόπου μου, άρτο, μέλι και οίνο μαζί με την αγάπην και την ευγνωμοσύσην των κατοίκων της Θάσου»*. Ο Βενιζέλος τότε τον αγκάλιασε και

22. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 1108, 25-9-1929.

23. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 1145, 6-11-1929 και προφορική μαρτυρία του ανεψιού του Αύγ. Θεολογίτη, Κωνσταντίνου Θεολογίτη.

Ο βουλευτής Θεολογίτης δίπλα στο στεφάνι που κατέθεσε στη σωρό του Ελευθέριου Βενιζέλου ως αντιπρόσωπος της Θάσου.
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

τον ασπάσθηκε σταυρωτά. Στην πρόταση του Θεολογίτη να επισκεφτεί κατόπιν το νησί της Θάσου, εκείνος του απάντησε, ότι είχε εξαντληθεί ο χρόνος της περιοδείας του και ολοκλήρωσε τα λόγια του με τη φράση: *«Αφού είδα εσένα, είναι σαν να είδα όλους τους Θάσιους»*.

Μετά το θάνατο του Ελευθέριου Βενιζέλου, το 1936, η Θάσος απότισε φόρον τιμής στον εκλιπόντα Εθνάρχη. Με τηλεγράφημα της επιτροπής[24] (Ξενάκη, Ιατρού, Νικολέρη, Γιαλούρη, Λαμπρινίδη και Ραξή) εξουσιοδοτήθηκαν οι βουλευτές του νομού Θεολογίτης, Ν. Βασιλικός, Νικολαΐδης και Παπαδάτος να καταθέσουν βαρύτιμο στεφάνι στη σωρό του Ελευθέριου Βενιζέλου εξ ονόματος της νήσου Θάσου που έγραφε: *«Η νήσος Θάσος ευγνωμονούσα»*.

Το 1932 ο Αύγουστος Θεολογίτης έχει αναλάβει τα καθήκοντα του Γενικού Διοικητή Ηπείρου (Υφυπουργός) στην κυβέρνηση του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, όπου προσφέρει τις δυνάμεις του για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής στην υποβαθμισμένη Ήπειρο.

Στις εκλογές της 5ης Μαρτίου 1933 είναι υποψήφιος με το δημοκρατικό «Εθνικό Συνασπισμό». Η εφημερίδα «Κήρυξ» σε σχόλιό της για τους υποψήφιους βουλευτές του δημοκρατικού «Εθνικού Συνασπισμού» υποστηρίζει τα εξής για τον Αύγ. Θεολογίτη: *«Ο κ. Θεολογίτης ανεξαρτήτως πολιτικών φρονημάτων έχει τίτλους απαράγραπτους επί της πολιτικής ζωής του τόπου μας και δικαίως περιβάλλεται με εξαιρετικήν συμπάθειαν υπό των εκλογέων του Νομού Καβάλας. Εκ των πρωτεργατών της Δημοκρατίας, αγωνιστής και υπέρμαχος των προοδευτι-*

24. Βλ. «Πρωϊνά Νέα» Καβάλας, αρ, φ. 773, 2-4-1936.

κών ιδεωδών και της κοινωνικής εξελίξεως είναι εκ των επιτελών της Δημοκρατικής Ενώσεως, μετάσχων της Κυβερνήσεως του κ. Παπαναστασίου. Ο κ. Θεολογίτης αποτελεί πολιτικόν κεφάλαιον δια τον τόπον μας. Η συμμετοχή του εις τον Κυβερνητικόν Συνδυασμόν ικανοποίησε πλήρως την κοινήν γνώμην και θα ψηφισθή ισαξίως»[25].

Μετά τις εκλογές και τη νίκη του Λαϊκού Κόμματος του Τσαλδάρη, ο Θεολογίτης, ο οποίος είχε εκλεγεί βουλευτής, γράφει σε άρθρο του[26] ότι οι Δημοκράτες έχουν υποχρέωση να πειθαρχήσουν στη λαϊκή πλειοψηφία. Καυτηριάζει τους οπαδούς των νικητών που διψούν για αντεκδίκηση και επιδιώκουν την επιστροφή της βασιλείας, υποστηρίζοντας ότι η ουσία και η δυναμικότητα ενός σύγχρονου πολιτικού κόμματος είναι να ασχοληθεί με την επίλυση των συσσωρευμένων προβλημάτων του ελληνικού λαού.

Λίγο αργότερα σε δηλώσεις του[27] ομολογεί: *«Καθ' όλον τον μακρόν πολιτικόν μου βίον σεβόμενος πάσαν αντίθετον γνώμην δεν έπαυσα ουδ' επί στιγμήν παρέχων πάσαν ενίσχυσιν και πάσαν συνδρομήν εις πάντα δοκιμαζόμενον κατά το παρελθόν πολιτικόν αντίπαλον».*

Την 25η Μαρτίου 1934 στον χαιρετισμό του[28] για την επέτειο των δέκα χρόνων της Δημοκρατίας αναφέρεται στα δεινά που προκάλεσαν οι βασιλόφρονες στην Ελλάδα και στους αγώνες που χρειάζονται για στέριωμα της Δημοκρατίας.

Ακολούθως σε άρθρο του[29] με τίτλο «Απάντησις εις Υβριστές» στις 12 Μαΐου 1934 τονίζει τα εξής: *«Ηγωνίσθην πάση θυσία ώστε να παύση τα τελευταία έτη η αγρία διαμάχη των δύο μεγάλων κομμάτων...Καθήκον ημών υπέρτατον και απέναντι της ιστορίας και του τόπου και της Δημοκρατίας ήτο και είναι ν' αγωνισθώμεν κατά της αντιδράσεως και αποσυνθετικής δράσεως των σκοτεινών δυνάμεων αι οποίαι παραλύουν και αποσυνθέτουν ημέρα τη ημέρα το κράτος, την Διοίκησιν, τον τόπον. Και το θεωρώ τιμήν μου να συναγωνίζομαι υπέρ της Δημοκρατίας και του τόπου με το κόμμα των Φιλελευθέρων...».*

Στις 5 Ιουνίου 1934, μετά την επίθεση που δέχθηκε ο αρχηγός του Παπαναστασίου στη Βουλή από τον Κονδυλικό βουλευτή Αναγνωστόπουλο με τον εκσφενδονισμό καρέκλας, ο Θεολογίτης του απέστειλε τηλεγράφημα[30] εκφράζοντας την αμέριστη αγάπη του προς το πρόσωπό του και τη λύπη του που δε βρισκόταν κοντά του για να δεχθεί εκείνος τα κτυπήματα .

Την εποχή εκείνη στην Αθήνα, και σε όλες τις πόλεις της Ελλάδας, κάθε χρόνο

25. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 2166, 1-3-1933.
26. Βλ . «Κήρυξ», αρ. φ. 2172, 8-3-1933, Παράρτημα, αρ. εγ. 10.
27. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 2238, 26-5-1933.
28. Βλ. «Πρωϊνά Νέα», αρ. φ. 193, 25-3-1934.
29. Βλ. «Πρωϊνά Νέα», αρ. φ. 232,12-5-1934.
30. Βλ. «Πρωϊνά Νέα», αρ. φ. 254, 8-6-1934, Παράρτημα, αρ. εγ 11.

Ο Αύγ. Θεολογίτης στις φυλακές Συγγρού το 1922. Διακρίνεται πίσω και στο μέσον.

εορταζόταν το Δημοκρατικό μανιφέστο[31], όπου τονιζόταν η ιστορικότητα της ημέρας εκείνης κατά την οποία οι πρωτοπόροι της δημοκρατικής ιδεολογίας διακήρυξαν την ανάγκη της εκδίωξης των Γλύξμπουργκ και της εγκαθίδρυσης του Δημοκρατικού πολιτεύματος στην Ελλάδα μετά από μια μεγάλη καταστροφή, τη Μικρασιατική. Σε σχόλιο της εφημερίδας «Πρωινά Νέα» της Καβάλας[32] για τον εορτασμό αναφέρεται: *«Η πόλις της Καβάλας έχει να επιδείξη έναν θερμόν αγωνιστήν, ενθουσιώδην πατριώτην, έναν δημοκράτην ειλικρινήν και τίμιον, τον βουλευτήν του Νομού μας κ. Αύγ. Θεολογίτην. Η θέσις του κ. Θεολογίτου είναι ως γνωστόν ιστορικώς συνυφασμένη προς τους σκληρούς υπέρ της εγκαθιδρύσεως του Δημοκρατικού Πολιτεύματος αγώνας του Αγροτοεργατικού κόμματος του κ. Παπαναστασίου, καθόσον, μετά την κυκλοφορίαν του περίφημου εκείνου Δημοκρατικού Μανιφέστου, δια την οποίαν συνέπραξεν ενεργώς, υπέστη τας αυτάς μετά των εκλεκτών συναγωνιστών του συνεπείας, διωχθείς και φυλακισθείς».*

Στις εκλογές της 26 Ιανουαρίου 1936 εκλέγεται πάλι βουλευτής με το Αγροτοεργατικό κόμμα[33] και αντιπρόεδρος της Βουλής από τις 6 Μαρτίου μέχρι τις 4 Αυγούστου του 1936, οπότε επέβαλε ο Ιωάννης Μεταξάς τη δικτατορία. Ότι ο Θεολογίτης συνεχίζει στα χρόνια της δικτατορίας τις επαφές του με πολιτικούς οι οποίοι εμπνέονται από δημοκρατικές ιδέες, αποδεικνύεται και από το πορτρέτο

31. Βλ. «Πρωινά Νέα», αρ. φ. 460, 12-2-1935.
32. Βλ. «Πρωϊνά Νέα», αρ. φ. 462, 14-2-1935.
33. Βλ. «Πρωϊνά Νέα», αρ. φ. 719, 28-1-1936.

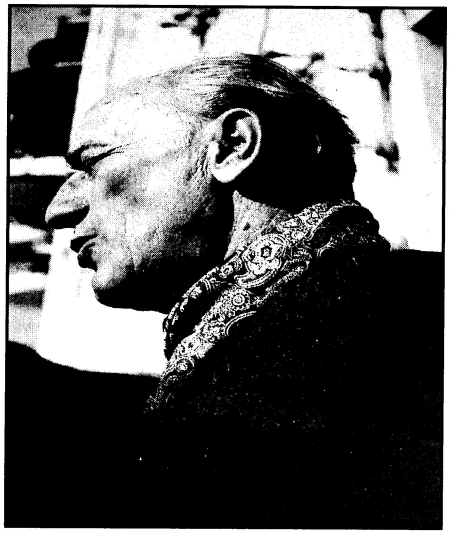

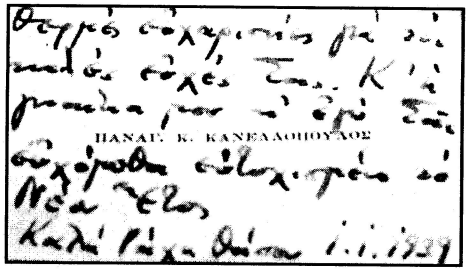

Πορτρέτο του Παν. Κανελλόπουλου με ιδιόχειρο σημείωμα: «Θερμές ευχαριστίες για τις καλές ευχές Σας. Κ' η γυναίκα μου κ' εγώ Σας ευχόμεθα ευτυχισμένο το Νέον Έτος. Καλή Ράχη Θάσου 1-1-1939»

(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

και τις ευχές για το νέο έτος 1939 που του αποστέλλει ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος από την Καλλιράχη της Θάσου, όπου βρίσκεται εξορισμένος από το Μεταξά.

Το μοναστηριακό και οι ακτήμονες

Όπως διαβάζουμε στην εφημερίδα «Κήρυξ» το 1927 με άρθρα τους οι Θάσιοι δικηγόροι Ν. Βασιλικός και Αλέκος Σωτηριάδης αναδείκνυαν τη σοβαρότητα και την επιτακτικότητα επίλυσης του ζητήματος. Στο άρθρο του Ν. Βασιλικού με τίτλο «Τα μοναστηριακά κτήματα της Θάσου»[34], φαίνεται ότι η διανομή των μοναστηριακών κτημάτων του Αγίου Όρους στους ακτήμονες αγρότες, πολλοί από τους οποίους ήταν πρόσφυγες, ήταν ζωτικότατο ζήτημα για το νησί. Ογδόντα χιλιάδες (80.000) από τα πιο καρποφόρα ελαιόδενδρα, τα «καλογερικά» λεγόμενα, οι περισσότεροι ελαιόμυλοι και αλευρόμυλοι, πολλοί βοσκότοποι, απέραντες εκτάσεις εύφορων γαιών, οι καλύτεροι κήποι, εγκαταστάσεις μετοχιών και κελιών (κτίρια, άμπελοι, οπωροφόρα δένδρα) αποτελούσαν στόχο διεκδίκησης των Θασίων τα τελευταία χρόνια.

Όπως ήταν εύλογο και ο Θάσιος βουλευτής Αύγ. Θεολογίτης ήδη από το 1926 κατέβαλε όλες τις δυνάμεις του για την επίλυση αυτού του προβλήματος. Όμως τον ενδιέφερε η αντιμετώπισή του να γίνει κατά τρόπο δίκαιο και τίμιο. Γι' αυτό σε επιστολή του[35] προς τους Συνεταιρισμούς Ακτημόνων Θάσου έγραφε: «*Διαδίδεται ότι*

34. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 273, 15-1-1927.

35. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 529, 13-11-1927.

άτομα ξένα προς την ιδιότητα του ακτήμονος αγρότου περιελήφθησαν ως μέλη Συνεταιρισμών. Το γεγονός αυτό εκθέτει το ηθικόν κύρος των Συνεταιρισμών ακτημόνων. Έχετε καθήκον και υποχρέωσιν να διαγράψητε τα μέλη αυτά οιαδήποτε και αν είναι. Λυπούμαι διότι η συμμετοχή των εκθέτει τους Συνεταιρισμούς σας και γεννά θλιβεράς σκέψεις δια την μελλοντικήν των σταδιοδρομίαν, δίδει δε αφορμήν εις τους πολεμίους των αγροτών ακτημόνων να συκοφαντούν τον αγώνα της αποκαταστάσεως. Θέλω να πιστεύω ότι η εκκαθάρισις θα γίνη συντόμως δια να τεθή τέρμα εις τας διαβολάς και δια να ασφαλισθούν πλήρως οι οργανισμοί σας».

Τελικά, χρειάστηκαν αγώνες σκληροί περίπου δύο χρόνων, ώστε στη συνεδρίαση της 19ης Ιουνίου 1928 της Βουλής να γίνει δεκτό το νομοσχέδιο[36] για την απαλλοτρίωση των μοναστηριακών κτημάτων της Θάσου και της Λήμνου. Η εφημερίδα «Κήρυξ» χαιρετίζει την κύρωση αυτή χαρακτηρίζοντας το γεγονός σημαντικότατο και εθνικότατο από παραγωγικής και ανθρωπιστικής άποψης και συγχαίροντας το βουλευτή Αύγ. Θεολογίτη, γιατί τον θεωρεί πρωτεργάτη του έργου που με τους αγώνες του έφερε αυτό το ευτυχές αποτέλεσμα[37]. Όμως, όταν τα μοναστηριακά κτήματα μοιράστηκαν στους ακτήμονες πρόσφυγες της Θάσου, οι καλόγεροι τον αφόρισαν μαζί με τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου. Ο αφορισμός του ανακλήθηκε πολύ αργότερα, όταν είχε κληθεί να παραστεί το 1963 στη χιλιετηρίδα των εορτών του Αγίου Όρους.

Το δασικό πρόβλημα

Σε άρθρο[38] του διευθυντή του Εμπορικού Επιμελητηρίου Καβάλας Χαρ. Ολύμπιου με τίτλο «Τα δάση της Θάσου», το 1927, αναφέρεται ότι από τα 300.000 στρέμματα έκτασης του νησιού, τα 200.000 είναι δάση και εδάφη μη γεωργικώς εκμεταλλεύσιμα, τα οποία λόγω της πρωτόγονης κατάστασης στην οποία βρίσκονται, η εκμετάλλευσή τους είναι πενιχρά και υπόκειται σε καταστροφές. Έτσι χρειάζεται να γίνει επιστημονική συντήρηση και εκμετάλλευσή τους. Την ίδια εποχή ο γεν. επιθεωρητής δασών του υπουργείου Γεωργίας κ. Αδριανόπουλος δηλώνει ότι η συστηματική εκμετάλλευση των δασών της Θάσου και μόνο, θα ήταν δυνατόν να διαθρέψει επαρκώς τριπλάσιο πληθυσμό, διότι θα έδινε εργασία σε πολλά εργατικά χέρια, που μέχρι τότε αδρανούσαν.

Την ίδια περίοδο με επιστολή του[39] στον «Κήρυκα» ο Αλέκος Σωτηριάδης, αφού υποστηρίζει ότι τα δάση της Θάσου πριν την απελευθέρωση ανήκαν στις κοινότητες με ειδικό καθεστώς που είχε παραχωρηθεί από το τουρκικό κράτος, απευθυνό-

36. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 714, 20-6-1928.
37. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 716, 22-6-1928.
38. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 284, 28-1-1927 και αρ. φ. 285, 29-1-1927.
39. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 285, 29-1-1927.

μενος στο ελληνικό κράτος γράφει: *«Ζητούμε την κοινοτικοποίηση των δασών, την οποία με τόσο αξιέπαινο ζήλο επιδιώκει ο βουλευτής κ. Θεολογίτης».*

Ο ίδιος αποστέλλει και άλλη επιστολή[40] το Μάρτιο, στην οποία αναφέρεται αναλυτικά στα γεγονότα του 1886 τα σχετικά με την αποτυχημένη προσπάθεια εκμετάλλευσης των δασών της Θάσου από την Αιγυπτιακή Κυβέρνηση μέσω της εταιρίας Ψιακή, εξ αιτίας των δυναμικών αντιδράσεων του λαού της Θάσου, θεωρώντας αυτά τα γεγονότα *«τρανάς αποδείξεις διά να πείσωμεν πάντα αμφιβάλλοντα περί της κυριότητος των δασών της Θάσου ότι ανέκαθεν ανήκουν εις τας κοινότητας και ότι ουδέποτε περιήλθον υπό την κατοχήν των δύο Κυβερνήσεων, οίτινες επί αιώνας εδιοίκησαν την νήσον της Αιγυπτιακής και Τουρκικής ...».*

Στις 10 Ιανουαρίου 1928 πραγματοποιήθηκε το Γ΄ Πανθασιακό Συνέδριο στο Λιμένα της Θάσου[41], όπου ο βουλευτής Αύγ. Θεολογίτης παρουσίασε τις λύσεις που πέτυχε για το δασικό ζήτημα ενεργώντας στην Αθήνα ως εκτελεστής των αποφάσεων του «Β΄ Πανθασιακού Συνεδρίου». Το συνέδριο ενέκρινε πλήρως τις μέχρι τότε ενέργειες του βουλευτή, στον οποίο διετράνωσε αμέριστη την εκτίμηση και εμπιστοσύνη του για τη θέρμη και αφοσίωση με την οποία διαχειρίστηκε τα συμφέροντα του νησιού. Από το συνέδριο εκλέχτηκε τετραμελής επιτροπή για να τον βοηθήσει στη συνέχιση των προσπαθειών του συλλέγοντας στοιχεία και διευκολύνοντας τις ενέργειές του, και αποφασίστηκε η αποστολή τηλεγραφήματος στον αρχηγό της «Δημοκρατικής Ένωσης» Αλ. Παπαναστασίου με το οποίο να εκφράζεται η ευγνωμοσύνη της νήσου για το ενδιαφέρον που είχε δείξει μέχρι τότε για τον αγροτικό κόσμο.

Τον Ιούνιο του 1928, ο πρόεδρος του Συνδέσμου Κοινοτήτων Θάσου Γ. Θωμαΐδης είχε μεταβεί στην Αθήνα, όπου συνεργάστηκε με το βουλευτή Θεολογίτη για πολλά εκκρεμή ζητήματα της Θάσου. Μεταξύ των άλλων επέτυχαν την αποστολή ανωτέρου υπαλλήλου του υπουργείου Γεωργίας για την επί τόπου μελέτη του δασικού ζητήματος, του οποίου η λύση φαινόταν να εξασφαλίζεται μετά και τη θετική γνωμάτευση του Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου. Όπως μας πληροφορεί ο «Κήρυξ»[42] ο Θωμαΐδης είχε την πρόθεση μόλις επιστρέψει στο νησί να συγκαλέσει σε σύσκεψη τους προέδρους των χωριών και άλλων οργανισμών για να εκδώσουν ψήφισμα, με το οποίο θα εκφραζόταν η ευγνωμοσύνη του λαού της Θάσου προς τον εκλεκτό της αντιπρόσωπο Αύγ. Θεολογίτη για τις πολλαπλές υπηρεσίες που προσφέρει προς την ιδιαίτερή του πατρίδα.

Σε άρθρο[43] της παραπάνω εφημερίδας με τίτλο «Η πρόοδος στη Θάσο» μαθαίνουμε για την πραγματοποίηση το Σεπτέμβριο της τακτικής ετήσιας συνεδρίασης του Δ.Σ. του Συνδέσμου Κοινοτήτων Θάσου, στην οποία παραβρέθηκε και ο βου-

40. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 323, 15-3-1927.
41. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 578, 11-1-1928.
42. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 712, 17-6-1928.
43. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 79, 19-9-1928.

Ο Σύνδεσμος Κοινοτήτων Θάσου. Στο μέσον διακρίνεται ο βουλευτής Αύγ. Θεολογίτης.
(Αρχείο Κων/νου Χιόνη)

λευτής Αύγ. Θεολογίτης, ο οποίος υποσχέθηκε ότι μετά τη λύση του δασικού ζητήματος θα επιληφθεί και την κατασκευή έργων οδοποιίας πάνω στο νησί, την αποξήρανση του έλους Καζαβητίου και Ραχωνίου, όπως και την κατασκευή των γεφυρών Λιμεναρίων-Καλυβίων.

Αργότερα, τον Ιούνιο του 1932, τα ψηφίσματα του Πανθασιακού Συνεδρίου[44] αφορούσαν την τροποποίηση του νόμου περί Δήμων και Κοινοτήτων, ούτως ώστε να δοθεί η δικαιοδοσία στα κοινοτικά συμβούλια, μετά από έγκριση του Νομάρχη, να διαθέτουν δασικές κοινοτικές εκτάσεις για γεωργική ή δενδροκομική καλλιέργεια στα μέλη των κοινοτήτων χωρίς δημοπρασία και να εκμεταλλεύονται τα δασικά προϊόντα που λαμβάνονταν από τα κοινοτικά δάση. Ακόμη ζητούνταν να επιτραπεί η εκχέρσωση δασικών εκτάσεων για δενδροκομική ή γεωργική καλλιέργεια και να ελαττωθεί η φορολογία των δασικών προϊόντων. Από τα παραπάνω λοιπόν συμπεραίνουμε ότι οι Θάσιοι με πρωτεργάτη τον Θεολογίτη είχαν πετύχει τελικά να χαρακτηριστούν τα δάση της Θάσου ως κοινοτικά και να έχουν περιέλθει στις Κοινότητες δασικές εκτάσεις από τις οποίες είχαν έσοδα από την ξυλεία και άλλα προϊόντα.

44. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 1929, 1-6-1932.

Το Μουσείο

Αρχές του 1928 και η Θάσος δεν είχε αποκτήσει ακόμα Αρχαιολογικό Μουσείο[45]. Οι αρχαιότητες βρίσκονταν φίρδην μίγδην πεταμένες σ' ένα χώρο, εκτεθειμένες στις πλημμύρες και στις βροχές. Τα τζάμια του υπογείου σπασμένα και το κράτος δε διέθετε ούτε μια πεντάρα για την επιδιόρθωσή τους. Ούτε και η Κοινότητα λάμβανε καμιά πρόνοια. Ακόμη κινδύνευαν να χαθούν όλες οι αρχαιότητες της Θάσου, αφού κανείς δεν τις είχε καταγράψει πουθενά. Βλέποντας αυτή την κατάσταση και γνωρίζοντας πολύ καλά την αξία των αρχαίων μνημείων για το έθνος και το νησί του, ο Θεολογίτης πρωτοστάτησε στην ίδρυση Μουσείου στη Θάσο[46] για την περισυλλογή, διαφύλαξη και προβολή των αρχαιολογικών μνημείων της, και παρακολούθησε από κοντά την εξέλιξη των εργασιών της ανέγερσης του κτιρίου, που άρχισαν το 1931 και ολοκληρώθηκαν στα τέλη του 1933, με τη δημιουργία του πρώτου Μουσείου στη Βόρεια Ελλάδα.

Τα αποξηραντικά έργα Στρυμόνα και Φιλίππων και το αγροτικό ζήτημα

Ο Αύγουστος Θεολογίτης δεν ενδιαφέρθηκε μόνο για τα ζητήματα της πατρίδας του της Θάσου. Ως βουλευτής Καβάλας ασχολήθηκε και συνέβαλε στην επίλυση προβλημάτων που αφορούσαν ολόκληρο το νομό. Θα παρακολουθήσουμε τις ενέργειές του για τα πιο σημαντικά απ' αυτά.

Αυτή τη χρονική περίοδο το μεγαλύτερο ζήτημα για το νομό Καβάλας ήταν η εκτέλεση των αποξηραντικών έργων της πεδιάδος του Στρυμόνα και των τεναγών των Φιλίππων. Σε άρθρο του στον «Κήρυκα»[47] τον Οκτώβριο του 1927 επισημαίνει με σοβαρά και ακλόνητα επιχειρήματα τη μεγάλη εθνική και οικονομική σημασία της εκτέλεσης του έργου καταγγέλλοντας συγχρόνως την εγκληματική αδιαφορία του ελληνικού κράτους, απέναντι σε ένα ζήτημα τόσο ζωτικό και δείχνοντας μεγάλο ενδιαφέρον για τον άνθρωπο της Μακεδονικής γης: «*...Όταν εκατοντάδες χιλιάδων ανθρώπων μαστίζωνται υπό των ελωδών πυρετών και η ελληνική ράτσα εκφυλίζεται και προσφέρεται έδαφος εις την φυματίωσιν, όταν οι πληθυσμοί των γηγενών και των προσφύγων υφίστανται τα πάνδεινα και πεινούν λόγω της ελλείψεως επαρκούς γης και γεωργικός κλήρος φθάνει εις πολλά μέρη μόλις και μετά βίας τα 10 ή 12 στρέμματα, τον δε χειμώνα η Ανατ. Μακεδονία καθίσταται αδιάβατος και μεταβάλλεται εις αληθινήν κόλασιν, δεν δύναται να είναι και ονομάζεται κράτος εκείνο το οποίον ατενίζει μοιρολατρικώς μίαν τοιαύτην κατάστασιν προσβάλλου-*

45. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 708, 13-1-1928.

46. Βλ. *Χάϊδω Κουκούλη-Χρυσανθάκη*, Από την ιστορία του Αρχαιολογικού Μουσείου Θάσου, Θασιακά, τ. 12 (2005), σ. 377 και 378.

47. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 513, 514, 515, 26-28/10/1927.

σαν την ιδέαν του ανθρωπισμού». Ακολούθως τονίζει ότι πρόκειται για έργο 25 εκατομμυρίων δολαρίων, ενώ η Ελλάδα αδύναμη οικονομικά και καθυστερημένη τεχνικά και επιστημονικά δεν πρέπει να διστάζει να αναθέσει αυτό το έργο σε αμερικανικό όμιλο τραπεζών και στον αμερικανικό εργοληπτικό οίκο Μονξ. Η ελληνική κυβέρνηση όμως υποχρεούται να εξασφαλίσει τα έργα να εκτελεστούν από υπεργολαβίες ελληνικών εταιριών και μηχανικών, ούτως ώστε το τεχνικό και εργατικό προσωπικό να είναι Έλληνες. Ο Θεολογίτης καταλήγει υποστηρίζοντας ότι: *«... δεν επιτρέπεται, δεν είναι δυνατόν η εκτέλεσις των έργων του Στρυμώνος να αποτελεί εις το διηνεκές εκλογικόν πρόγραμμα όλων των κομμάτων προς δημοκοπίαν. Ο λαός της Μακεδονίας... ζητεί ό,τι του ανήκει. Και αν δεν το λάβη έχει κάθε δικαίωμα να επιβάλη τα δίκαιά του, να φθάση μέχρι των άκρων και να πληροφορήση το κράτος ότι δεν δύναται να παίζη και να εμπαίζη ανθρώπους απηλπισμένους. Οφείλει λοιπόν να σπεύση η Κυβέρνησις. Άλλως τε υπάρχει μία Βουλή, ήτις θα κρίνη υπό το φως ώστε καμμία μωρία και καμμία δολίευσις να μπορή να λάβη χώραν».*

Η εφημερίδα μετά από λίγες μέρες σχολίαζε[48] για τον αντίκτυπο που είχε το άρθρο του βουλευτή και πληροφορούσε ότι η Βουλή δέχτηκε ομόφωνα την αίτηση πληρεξουσιοδότησης του υπουργού Οικονομικών Καφαντάρη για την αποξήρανση των ελών και ότι ο αθηναϊκός τύπος σύσσωμος επιδοκίμασε την πληρεξουσιοδότηση.

Τελικά, μετά από ένα χρόνο, τον Οκτώβριο του 1928, ψηφίστηκε στο σύνολό του το νομοσχέδιο[49] με το οποίο κυρώθηκε η σύμβαση για την εκτέλεση των έργων και τέθηκε σε ισχύ στις 9 Φεβρουαρίου 1929. Τα έργα δε, αφού ξεκίνησαν το Σεπτέμβριο του 1930 και χρησιμοποιήθηκαν εργάτες από την Καβάλα, διήρκεσαν περισσότερο από μια τριετία[50].

Εν τω μεταξύ αυτή την περίοδο οι αγρότες της Μακεδονίας βρίσκονταν σε οικτρά οικονομική κατάσταση. Το Μάιο του 1928 στη Θεσσαλονίκη πραγματοποιήθηκε το Αγροτικό Συνέδριο. Μετά την παρακολούθησή του, ο Θεολογίτης σε άρθρο του[51] με τίτλο «Ο επίλογος ενός αγώνος», αναγνωρίζοντας την οικτρά κατάσταση του αγροτικού κόσμου της Μακεδονίας εξέφραζε ιδέες για κοινωνική δικαιοσύνη και δίκαιη κατανομή του πλούτου υποστηρίζοντας ότι: *«...οι γηγενείς και οι πρόσφυγες στην Ανατ. Μακεδονία δοκιμάζονται υπό των σκηπτούχων του πλούτου της Ελλάδος... ο λαός αυτός κατεστράφη, εξετοπίσθη, εδούλεψεν ως είλως εις τα βουλγαρικά στρατόπεδα αιχμαλώτων, επανήλθε γυμνός με τα χωρία πυρπολημένα... Γνωρίζω πόσον ασυμπαθής είναι ο αγών μου αυτός δια πολλούς. Γνωρίζω ακόμη ως πολιτευόμενος θα εύρισκα τον συνήθη τρόπον να είμαι με όλας τας απόψεις εντάξει.Θα ηδυνάμην να τηλεγραφώ και εις τους μεν και εις τους δε. Εις τα νέα πο-*

48. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 516, 29-10-1927.
49. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 822, 25-10-1928.
50. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 1298, 13-5-1930.
51. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 674, 4-5-1928, αρ. φ. 675, 5-5-1928, αρ. φ. 676, 6-5-1928.

λιτικά ήθη των τελευταίων ετών αυτό γίνεται και αυτό επιβάλλεται. Αλλά δεν το έπραξα. Γνωρίζει ο προσφυγικός κόσμος εκείνος τουλάχιστον όστις ήλθεν εις επαφήν μαζί μου ότι δεν εκράτησα διπλήν πολιτικήν, και ότι είμαι ο ίδιος δι' όλους οποθενδήποτε καταγομένους... Αλλά και ο γηγενής πληθυσμός γνωρίζει ότι δεν κάμπτομαι ούτε ακολουθώ τα ρεύματα, όταν αντιθέτως πιστεύω...».

Συνεχίζοντας τον πολιτικό του αγώνα στο κοινοβούλιο ο Θεολογίτης καταθέτει επερώτηση[52] για τους αγρότες πολεμοπαθείς, στην οποία αναφέρει χαρακτηριστικά: *«Από το 1920 έως το 1926 ο παθών πληθυσμός έμεινε εγκατελειμμένος και δι' αυτό υπάρχουν απειρία κωμοπόλεων και χωριών ανοικοδόμητα, των οποίων οι κάτοικοι διαιτώνται υπό καλύβας και παραπήγματα. Οφείλομεν να φροντίσωμεν και περί της αμέσου αποκαταστάσεως αυτών».*

Το καπνικό ζήτημα

Ο Αύγουστος Θεολογίτης αγωνίστηκε και για το καπνεργατικό ζήτημα με παρεμβάσεις του μέσα και έξω από τη Βουλή, γιατί γνώριζε πολύ καλά ότι τα συμφέροντα του εργατικού κόσμου και της κοινωνίας της Καβάλας, η όλη επαγγελματική και εμπορική κίνηση επηρεάζονται από τη επίλυση αυτού του ζητήματος.

Έτσι στις 22 Δεκεμβρίου 1927 συνεργάσθηκε[53] στη Θεσσαλονίκη με το διευθυντή του Ταμείου Ασφαλίσεως Καπνεργατών (ΤΑΚ) κ. Αγαλλόπουλο και διατύπωσε τη διαμαρτυρία του για τη διαφορετική πολιτική που ακολουθείτο στην παροχή του επιδόματος ανεργίας των Θασίων καπνεργατών με τους καπνεργάτες των πόλεων ζητώντας την εξίσωσή του. Ακόμη, εξέφρασε ως μη ικανοποιητική τη νέα αύξηση του επιδόματος ανεργίας των καπνεργατών, που ήταν για τις γυναίκες 10 δραχμές και για τους άνδρες 25.

Στη συνεδρίαση της Βουλής της 15ης Μαΐου 1928 τόνισε την οικτρά κατάσταση στην οποία εξ αιτίας της καπνικής κρίσης έχουν περιέλθει οι καπνοπαραγωγοί της Μακεδονίας και της Θράκης. Λίγο αργότερα, στις 13 Ιουνίου 1928, στη συζήτηση της Βουλής για την καπνεργατική απεργία που είχε ξεσπάσει στην Καβάλα, το Πράβι και τη Δράμα, με επακόλουθο μάλιστα αριθμό τραυματιών που υπερέβαινε τους είκοσι, ο Θεολογίτης παίρνοντας το λόγο υποστήριξε τα εξής: *«Ό,τι έγινε υπέρ των εργατών οφείλεται εις τον κ. Παπαναστασίου. Είμεθα κατά των κομμουνιστών και ταραξιών και θέλομεν να τηρηθή η τάξις αλλά δεν θα δεχθώμεν με την κομμουνιστικήν ετικέταν να συντριβούν εργατικαί τάξεις»*[54].

Μετά από λίγες μέρες στη στήλη του «Κρίσεις και Σχόλια» ο «Κήρυξ»[55], με τί-

52. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 707, 12-6-1928.
53. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 562, 22-12-1927.
54. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 685, 16-5-1928.
55. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 710, 15-6-1928.

τλο «Οι Καπνικοί Οργανισμοί», αναφέρει τα εξής: «*...0 βουλευτής Καβάλας κ. Αύγ. Θεολογίτης παρακολουθών αξιεπαίνως τα πράγματα του τόπου μας και συνεπώς και την αρθρογραφίαν μας άμα τη αναγνώσει των πρώτων άρθρων μας, δι' ών εξεδηλούντο οι φόβοι υφ' ων ο τόπος συνείχετο εκ της τυχόν υποβολής τοιούτων καταστρεπτικών νομοσχεδίων, γινομένων ίσως και νόμων του κράτους ημέραν τινά, έσπευσε να μας αποστείλη την κατωτέρω δημοσιευομένην επιστολήν:*

«Αθήναι τη 9/6/28

Φίλε κ. Διευθυντά

Δύναμαι να σας διαβεβαιώσω κατά τον κατηγορηματικώτερον τρόπον ότι η επί του καπνικού ζητήματος Κοινοβουλευτική Επιτροπή, ης έχω την τιμήν να είμαι Γενικός Γραμματεύς, είναι αποφασισμένη να λάβη όλα τα μέτρα προς αποσόβησιν ενδεχομένης προσπαθείας σχηματισμού οργανισμών επιβλαβών για το προϊόν. Η κοινή γνώμη δέον να είναι βεβαία ότι ουδέν εκ των μέτρων θα παραληφθή όπως αποσοβηθούν ύποπτοι επιθυμίαι προς πλουτισμόν εις βάρος του καπνού.

Αύγουστος Θεολογίτης. Βουλευτής Καβάλας».

Το καπνεργατικό ζήτημα εξακολουθούσε να ταλανίζει την κοινωνία της Καβάλας και της Θάσου και τα επόμενα χρόνια. Έτσι, τον Απρίλιο του 1933, ο βουλευτής Θεολογίτης συνοδεύει[56] στη Θάσο το διευθυντή του Ταμείου Ασφαλίσεως Καπνεργατών (ΤΑΚ) Αγαλλόπουλο και το διευθυντή του υπουργείου Γεωργίας Δεμέστιχα για την επιτόπια μελέτη και εξακρίβωση των όρων κάτω από τους οποίους θα γίνει η έξοδος των Θασίων καπνεργατών από το επάγγελμα και η αποκατάστασή τους στο νησί.

Για το ίδιο ζήτημα μετά από μερικούς μήνες κάνει δηλώσεις στον «Κήρυκα»[57] και στα «Πρωινά Νέα»: «*Το ζήτημα των Θασίων καπνεργατών και μελετημένον είναι και ώριμον από πάσης πλευράς έχει εξετασθή από ανώτατους υπαλλήλους, οι οποίοι έχουν καταλήξει εις ωρισμένα θετικά και ασάλευτα συμπεράσματα. Η είσοδος των καπνεργατών εις την τόγκαν και ορθόν και δίκαιον είναι. Διότι δεν είναι δυνατόν άνεργοι άνδρες να τρέφονται από εξευτελισμένα γυναικεία ημερομίσθια. Επιβάλλεται να δοθή τροφή, θέρμανσις, επίδομα και περίθαλψις υγιεινή εις τους ανέργους πάσχοντας... Οι Θάσιοι μπορούν και πρέπει να ζήσουν εις τον τόπον των. Η έξοδός των προς την Καβάλαν υπήρξεν μοιραίον επακολούθημα της πολιτικής του κράτους και της δασικής και της φορολογικής απελευθερώσεως. Παραμείναντες εδώ ούτε εκέρδισαν ούτε επλούτισαν. Αλλ' επανέρχονται εις τα χωρία των σημαντικώς εξηντλημένοι και ψυχικώς αποσυντεθειμένοι. Πώς οι τροποποιήσεις του δασικού κώδικος κατ' εξαίρεσιν δια την Θάσον, η τροποποίησις του νόμου περί Δήμων και Κοινοτήτων κατ' εξαίρεσιν δια την Θάσον, η μείωσις των φορολογικών βαρών των δασικών προϊόντων κατ' εξαίρεσιν δια την Θάσον και με*

56. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 2215, 30-4-1933.

57. Βλ. «Κήρυξ», αρ. φ. 2328, 10-9-1933.

μίαν συστηματικήν κηδεμονίαν εκ μέρους των γεωργικών και δασικών υπηρεσιών ασφαλώς θα λύσουν το ζήτημα. Αλλ' εις αυτούς δεν πρόκειται να πετάξωμεν ένα κόκαλον έναντι του επαγγέλματός των και να τους αφήσωμεν εις την τύχην των. Οι Θάσιοι πρέπει να κηδεμονευθούν εις την γεωργικήν των αποκατάστασιν και προ παντός μέχρις ότου γίνουν παραγωγικοί πρέπει να συντηρηθούν και να ζήσουν. Και είναι το πρώτιστον και κεφαλαιώδες το ζήτημα της συντηρήσεώς των. Δεν εκχερσώνονται εκτάσεις, δεν φυτεύονται αμπέλια και καρποφόρα, δεν καλλιεργούνται ελαιώνες από νηστικούς εργάτας. Και εάν θέλουν οι Κυβερνώντες να καταστήσουν τους Θασίους καπνεργάτας παραγωγικούς πρέπει πρωτίστως εις το σημείον αυτό να προσέξουν. Με τρεις χιλιάδας δραχμών δηλαδή με 40 ημερομίσθια δεν μπορούν να ριφθούν σοβαρώς εις τον αγώνα της νέας των παραγωγικής ζωής. Ημείς έχομεν διανείμει περιουσίαν μόνον στερεάν εκατομμυρίων, έχομεν παραδώσει τα δάση εις τας κοινότητας και ακόμη το φάσμα της ανεργίας και της πείνης ακολουθεί την Θάσον. Χρειάζεται μεγίστη προσοχή επί του σημείου αυτού. Θα παρακολουθήσωμεν τας ενεργείας της Κυβερνήσεως πάντοτε έτοιμοι να ενισχύσωμεν και να διευκολύνωμεν το έργον αυτό δια το οποίον κάτι και ημείς εμοχθήσαμεν, αλλά δεν θα δεχθώμεν ένα βίαιον εκτοπισμόν διά να μας ξεφορτωθεί όπως όπως ο κ. Μαντάς».

Οι αγώνες και οι απεργίες γύρω από το καπνεργατικό ζήτημα εντείνονται με αποκορύφωμα τα αιματηρά γεγονότα εις βάρος των απεργών καπνεργατών, που συνέβησαν στη Θεσσαλονίκη στις 9 Μαΐου 1936. Ο Θεολογίτης αποστέλλει τηλεγράφημα[58] στις εφημερίδες στις 16 Μαΐου, με το οποίο καταδικάζει τα αιματηρά γεγονότα χαρακτηρίζοντάς τα ως δολοφονίες: *«Απαντών εις αθρόας και δικαίας τηλεγραφικάς διαμαρτυρίας του Νομού Καβάλας δια τον σκοτωμόν των αόπλων εργατών οφείλω να τονίσω ότι αγωνιζόμεθα υπέρ των δικαίων αιτημάτων της Βορείου Ελλάδος και γενικώς των πασχουσών τάξεων πιστεύοντες ότι τον μεγαλύτερον κίνδυνον αποτελεί η καταδυνάστευσις του λαού υπό του αντιβενιζελικού λεγομένου κράτους στοπ. Η εχθρική και κομματική μέχρι μωρίας τακτική αναξίων οργάνων και η μη δικαία υπό κυβερνώντων επίλυσις ζητημάτων πασχουσών τάξεων προκαλούν την γενικήν σύγχυσιν και δίδουν ευκαιρίας εις τους μεν δια να προετοιμάζουν και προπαγανδίζουν την χυδαίαν φασιστικήν δικτατορίαν και εις τους άλλους διά να προκαλέσουν την αποσύνθεσιν και αναρχίαν. Κατά των τάσεων αυτών η μεγάλη πλειοψηφία του αγωνιζομένου λαού οφείλει να παλαίση όπως και ημείς από ετών αγωνιζόμεθα. Αύγουστος Θεολογίτης, βουλευτής Καβάλας».*

58. Βλ. «Πρωϊνά Νέα», αρ. φ. 807, 16-5-1936.

Η κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου, όπως διαμορφώθηκε πριν από τη σύγκρουση των Δεκεμβριανών. Στο κέντρο ο πρωθυπουργός. Διακρίνονται από αριστερά οι: Π. Κανελλόπουλος, Φ. Μανουηλίδης, Μ. Αβραάμ, Π. Ράλλης, πίσω του ο Γ. Καρτάλης, δεξιά του Γ. Παπανδρέου οι Α. Σβώλος, Ηλ. Τσιριμώκος, Φ. Δραγούμης, Ι. Ζεύγος και μόλις διακρίνεται ο υπουργός Τ.Τ.Τ. Αύγ. Θεολογίτης.

(Φωτ. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΣΤ΄, Εκδοτική Αθηνών, Α.Ε. σ. 103)

Η πολιτική δράση του Αύγουστου Θεολογίτη κατά την περίοδο 1944 -1956. Υπουργός των Τ.Τ.Τ.

Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδος από τη γερμανική κατοχή, στις 23 Οκτωβρίου 1944, ορκίσθηκε κυβέρνηση Εθνικής Ένωσης με πρόεδρο τον Γ. Παπανδρέου. Εκτιμώντας τον ήπιο και δημοκρατικό χαρακτήρα του Αύγ. Θεολογίτη, καθώς και την εργατικότητα και εντιμότητά του, ο Γ. Παπανδρέου του εμπιστεύτηκε το υπουργείο των Τ.Τ.Τ.

Ο αθηναϊκός τύπος της εποχής[59] αναφερόταν στη μεγάλη αξία της τηλεφωνικής και ταχυδρομικής επικοινωνίας μιας χώρας για τη ζωή και την οικονομία της και έγραφε χαρακτηριστικά: *«Αυτό αποδεικνύεται από την ιδιαίτερα καταστροφική μανία των Γερμανών την ώρα που έφευγαν από τη χώρα μας. Έτσι η Εθνική Κυβέρνηση είναι αναγκαίο να φροντίσει για την εκ βάθρων ανασυγκρότηση αυτού του ζωτικού κλάδου και ευτύχησε να βρει στο πρόσωπο του Θεολογίτη τον κατάλληλο άνθρωπο για την κατάλληλη θέση. Ο νέος υπουργός των Τ.Τ.Τ., από γεωργική οικογένεια και γόνιμη πολιτική δράση στο κόμμα του Αλ. Παπαναστασίου, από τη μέρα που ανέλαβε τα νέα του καθήκοντα, αφοσιώθηκε με όλες του τις δυνάμεις στην ολοκλήρωση του επίπονου έργου του. Είναι τόσο συντονισμένη η προσπάθειά του, ώστε να θεωρείται βέβαιο ότι σύντομα θα αναδειχθεί υπεράξιος των ελπίδων, που στήριξαν στην εγνωσμένη δραστηριότητά του η Εθνική Κυβέρνηση και ο λαός».*

Η θητεία όμως της κυβέρνησης Γεωργίου Παπανδρέου ήταν σύντομη, γιατί εξ αιτίας «των Δεκεμβριανών» αναγκάστηκε σε παραίτηση. Από τα πρακτικά της τε-

59. Βλ. Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη, τμήμα σελίδας εφημερίδας, πιθανόν αθηναϊκής.

λευταίας συνεδρίασης του Υπουργικού Συμβουλίου στις 30 Δεκεμβρίου 1944 παρακολουθούμε τους λόγους των υπουργών. Ο Θεολογίτης εκ μέρους της Δημοκρατικής Ένωσης είπε τα εξής: *«Και εκ μέρους της Δημοκρατικής Ενώσεως και προσωπικώς σας εκφράζω θερμάς ευχαριστίας. Η Κυβέρνησις τερματίζει τον βίον της εν μέσω φλογών. Νομίζω ότι είναι δύσκολος η αποκατάστασις της ομαλής ζωής εις την χώραν, αν επί κεφαλής δεν τεθούν οι ικανοί να οδηγήσουν προς αυτήν την κατεύθυνσιν. Εάν σεις φύγετε, δεν βλέπω ποίος είναι εκείνος που θα ημπορέση να αναλάβη. Ελπίζω ότι και εκτός Κυβερνήσεως ευρισκόμενοι θα εξακολουθήσωμεν να εργαζώμεθα στενώς μαζί σας»*[60].

Αργότερα στις εκλογές του 1946 ο Αύγουστος Θεολογίτης εκλέγεται βουλευτής με το Δημοκρατικό Σοσιαλιστικό Κόμμα του Γεωργίου Παπανδρέου.

Το 1947 σε επιστολή του σχετικά με τις περιουσίες που είχαν αρπαγεί στα χρόνια της βουλγαρικής κατοχής και κρατούνταν ακόμα, γράφει: *«Η κατάστασις αυτή θα λήξη με την κατάπαυσιν του ανταγωνισμού των Μεγάλων. Αυτοί οι μεγάλοι Ρώσοι, Αμερικανοί, Άγγλοι, αυτοί που ξηλώνουν κάθε λίγο τας βιομηχανικάς εγκαταστάσεις του Χίτλερ και τας μεταφέρουν εις τας πατρίδας των, αυτοί που διανείμουν εδάφη και αποικίας και καταπνίγουν λαούς και έθνη κάτω από την πτέρναν των, κάποτε θα σταματήσουν. Και αυτήν την ώραν εξετάζουν εις την Ελλάδα διά να μάθουν (άκουσον, άκουσον!). Εις ποίους και ποία αίτια οφείλεται η εν Ελλάδι ανωμαλία. Και η ώρα αυτή θα έλθη τόσον γρηγορώτερα, όσον γρηγορώτερον οι Έλληνες σταματήσουν την αδελφοκτονίαν, τον σπαραγμόν, την αιματοχυσίαν!...»*[61].

Μετά από μερικούς μήνες, και ενώ συνεχιζόταν ο εμφύλιος στη χώρα μας, σε άρθρο του με τίτλο «Στώμεν Καλώς», που αναφερόταν στον εμφύλιο και την επεκτατική προσπάθεια των Σλάβων για την κατάληψη των εδαφών της Μακεδονίας και Θράκης, αναγνώριζε την εκμετάλλευση των λαών και την αξιοποίηση του ιδρώτα των εργαζομένων. Ακόμη εξέφραζε την αηδία του για τις αθλιότητες του οικονομικού καθεστώτος και υποσχόταν στο τέλος ότι: *«όταν ησυχάσωμεν από τας συμμορίας των ορέων και τους ληστάς, ψύχραιμα, ανενόχλητοι, θα στραφώμεν ελεύθεροι εναντίον των συμμοριών των πόλεων...»*[62].

Τον Ιούλιο του 1949 με άρθρο του στον «Ταχυδρόμο»[63] κατακρίνει με σκληρή γλώσσα την κυβέρνηση Τσαλδάρη για την άνιση κατανομή των πιστώσεων από το τετραετές Σχέδιο Μάρσαλ για την ανάπτυξη του τουρισμού στη χώρα μας. Με ισχυρά επιχειρήματα καταδεικνύει ότι η Μακεδονία και η Θράκη παρά την ύπαρξη στα εδάφη τους αρχαιολογικών χώρων υψίστης αξίας θα λάβουν μόνο μερικά ψίχουλα για την τουριστική ανάπτυξή τους.

60. Βλ. *Γ. Παπανδρέου*, Η απελευθέρωσις της Ελλάδος, 3η έκδοση, Ελλ. Εκδ. Εταιρία Α.Ε.
61. Βλ. «Ταχυδρόμος» Καβάλας, αρ. φ. 3516, 9-2-1947.
62. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 3653, 17-7-1947.
63. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4296, 13-7-1949, Παράρτημα, αρ. εγ.12.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΑΥΓ. ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

Ὁ Ἡγέτης τοῦ Συνδυασμοῦ, ὁ παλαίμαχος κοινοβουλευτικὸς μα χητὴς ὁ ὁποῖος ἐπὶ δεκαετηρίδας τιμᾶται ἀπὸ τὸν Λαόν. Πολιτευτὴς Πανελληνίου φήμης θὰ ἐξέλθῃ καὶ πάλιν νικητὴς διότι ὁ Λαὸς θὰ βραβεύσῃ τοὺς ἀγῶνας του.

ΚΩΣΤΑΣ ΒΕΝΕΤΗΣ

Ὁ ἡρωικὸς Μικρασιάτης Συνταγματάρχης ὁ ὁποῖος ἔξησε τὸ δράμα τοῦ Ἀγρετικοῦ μας πληθυσμοῦ καὶ ὁ ὁποῖος παρητήθη ἀπὸ τὸ Στρατεύμα διὰ νὰ γίνῃ Στρατιώτης τοῦ Γεωργίου Παπανδρέου

ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Δικηγόρος, ἐκ τῶν ἐξεχόντων τῆς Ἑλλάδος, μὲ πολυσχιδῆ δρᾶσιν, τοῦ ὁποίου οἱ ἀγῶνες εἶναι γνωστοὶ εἰς τὴν περιφέρειάν μας. Πρώην βουλευτὴς κατέρχεται ὡς στρατιώτης τοῦ Γ. Παπανδρέου διὰ νὰ συνεχίσῃ προσφέρων τὰς ὑπηρεσίας του

Πρὸς τὸν Λαὸν τοῦ Νομοῦ Καβάλας

Ζητοῦμεν ἀπὸ τὸν Λαὸν τῆς περιφερείας Καβάλας νὰ μᾶς περιβάλῃ διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης του. Ἂς μᾶς πρίνῃ μὲ εὐστηρότητα. Ἂς ἐξετάσῃ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρόν μας. Αὐτὸ δὲ εἶναι τὸ κριτήριον διὰ νὰ μορφώσῃ γνώμην ποῖα θὰ εἶναι καὶ ἡ μελλοντική μας πορεία. Κανένας δὲν κρίνεται, δὲν πρέπει νὰ κρίνεται ἀπὸ τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰ λόγια. Μέσα εἰς τὴν σύγχυσιν ποὺ ἐπικρατεῖ καὶ ἡ ὁποία ἀναστατώνει τὴν Κοινὴν Γνώμην διὰ τὴν τύχην τῆς αὔριον μόνη ἡ δρᾶσις εἰς τὴν ἰδιωτικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸν στοιχεῖον διὰ νὰ ἐκφρασθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Λαοῦ. Δὲν ἐπιδεικνύομεν χεῖρας λευκὰς διότι κανεὶς γι' αὐτὸ δὲν ἀμφιβάλλει. Δὲν ὑπήρξαμεν ἔργανα ὑπόπτων συμφερόντων. Γιὰ κανένα ἀπὸ ἡμᾶς—τὸ διακηρύττομεν αὐτὸ—δὲν μπορεῖ νὰ λεχθῇ ὅτι ἐβαδίσαμεν ἐναντίον τῶν λαϊκῶν συμφερόντων.

Εἴμεθα ὁπαδοὶ τοῦ Δημοκρατικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος μὲ Ἀρχηγὸν τὸν Γεώργιον Παπανδρέου. Σεμνυνόμεθα δι' αὐτό. Ἡ φωτεινή του δρᾶσις, οἱ ἀγῶνες του ἐγνώνται ὅτι θ'

Οι υποψήφιοι βουλευτές νομού Καβάλας με το κόμμα του Γεωργίου Παπανδρέου στις εκλογές του Μαρτίου 1950. Στο μέσον ο Αύγ. Θεολογίτης και δεξιά του ο Νίκος Βασιλικός. Από τους δύο Θάσιους υποψήφιους τότε, εκλέχτηκε μόνο ο πρώτος.

Στις εκλογές του Φεβρουαρίου 1950, ο Αύγ. Θεολογίτης εκλέγεται βουλευτής ξανά με το κόμμα του Γεωργίου Παπανδρέου. Σ' αυτή την εκλογική αναμέτρηση οι υποψήφιοι Θάσιοι βουλευτές ήταν δύο. Ο Θεολογίτης που κατέλαβε την πρώτη θέση με 2911 ψήφους και ο Νίκος Βασιλικός που ήλθε δεύτερος με 1458.

Στις 13 Σεπτεμβρίου ορκίζεται Κυβέρνηση του Σοφοκλή Βενιζέλου[64], στην οποία ο Αύγ. Θεολογίτης αναλαμβάνει τα καθήκοντα του υπουργού Δημοσίας Τάξεως. Η συμφωνία όμως που έγινε μεταξύ του Σοφ. Βενιζέλου και Γ. Παπανδρέου για συγχώνευση υπουργείων, οδήγησε στην κατάργηση του υπουργείου Δημοσίας Τάξεως λόγω συγχώνευσής του με το υπουργείο Εσωτερικών, στις 28 Ιανουαρίου 1951. Έτσι στη νέα Κυβέρνηση[65] που σχηματίστηκε με 15 υπουργεία δεν συμμετείχε ο Αύγ. Θεολογίτης. Τότε η εφημερίδα «Ταχυδρόμος»[66] της Καβάλας μιλώντας επαινετικά για το έργο που είχε επιτελέσει τους λίγους αυτούς μήνες ο Υπουργός, εξέφραζε τη λύπη της που αυτό διακοπτόταν απότομα.

Στις αρχές Αυγούστου του ίδιου έτους ο Θεολογίτης εξηγεί τα αίτια της ένταξής του στο κόμμα των Φιλελευθέρων του Σοφ. Βενιζέλου: *«Ο νέος εκλογικός νόμος καθιστά αδύνατον την ύπαρξιν των μικρών κομμάτων. Θλίβομαι, διότι μετά μακρούς και πολυετείς αγώνας δεν κατωρθώθη να σπάσουν τα δεσμά των παλαιών*

64. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4697, 14-9-1950.
65. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4806, 23-1-1951.
66. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4811, 28-1-1951.

Ο Αύγ. Θεολογίτης, υπουργός Δημοσίας Τάξεως, με τον πρωθυπουργό Σοφ. Βενιζέλο το 1950.
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

παρατάξεων. Εφόσον τα γεγονότα είναι ανώτερα των δυνάμεών μου δεν απομένει παρά η έπαλξις του κόμματος των Φιλελευθέρων δια να συνεχίσω μεν την προσπάθειάν μας υπέρ της πατρίδος γενικώς και του τόπου μας ιδιαιτέρως. Ελπίζω οι φίλοι μου, οι οποίοι επί τόσα έτη με ηκολούθησαν και τους οποίους ουδέποτε ωδήγησα εις την ήτταν, να εγκρίνουν την απόφασίν μου αυτήν διά να συνεχίσω την άσκησιν του Δημοσίου μου βίου»[67].

Στις εκλογές της 9ης Σεπτεμβρίου1951 το κόμμα των Φιλελευθέρων ήρθε πρώτο σε ψήφους στο Ν. Καβάλας και ο Αύγ. Θεολογίτης πρώτος βουλευτής[68] στο νέο του κόμμα με 2996 ψήφους αφήνοντας δεύτερο το βουλευτή Νικολαΐδη με 1630. Τότε έστειλε τηλεγράφημα προς το Σοφοκλή Βενιζέλο πανηγυρίζοντας για την αύξηση της δύναμης του κόμματος, την οποία απέδιδε και στη δική του συμμετοχή.

Το Μάιο του 1952 κάνει δηλώσεις[69] για την παραμονή του στο κόμμα των Φιλελευθέρων με το οποίο παίρνει μέρος στις εκλογές της16ης Νοεμβρίου του ίδιου έτους[70]. Για πρώτη φορά μένει εκτός Κοινοβουλίου, γεγονός που πιθανόν θα επηρεάσει την

67. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4868, 4-8-1951.
68. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4899, 11-9-1951.
69. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 5114, 22 -5- 1952.
70. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 5269, 16-11-1952.

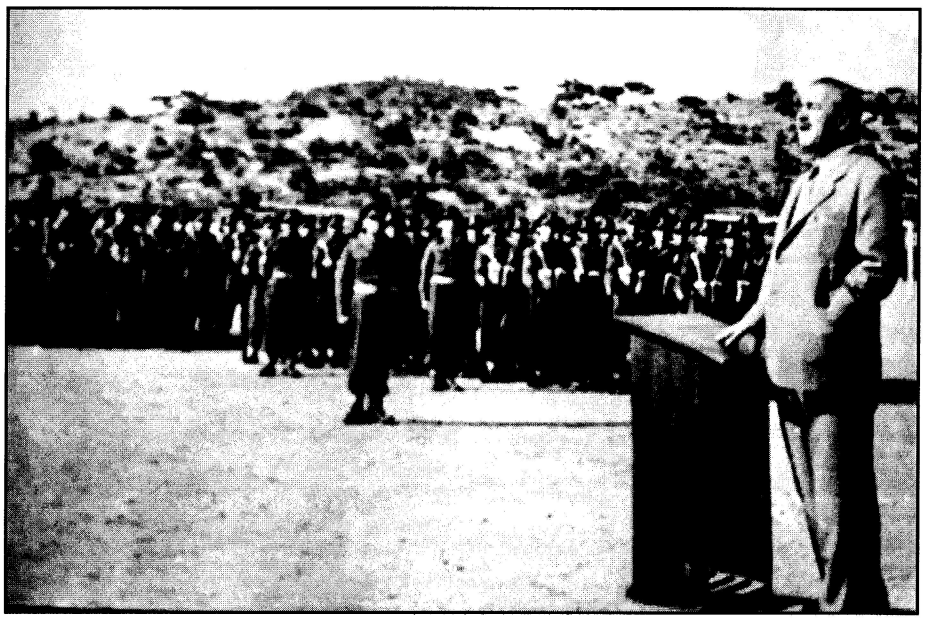

Επίσκεψη του υπουργού Δημοσίας Τάξεως στη Σχολή Χωροφυλακής Λαυρίου και επιθεώρηση εκπαιδευόμενων οπλιτών στις 16-11-1950.

(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

μετέπειτα προσχώρησή του στο κόμμα της Ε.Ρ.Ε., το 1956.

Υπουργός Δημοσίας Τάξεως. Σώματα Ασφαλείας

Όπως προαναφέραμε στις 14 Σεπτεμβρίου του 1950 ο Αύγ. Θεολογίτης ανέλαβε τα καθήκοντα του υπουργού Δημοσίας Τάξεως. Την επαύριο εκδίδει και αποστέλλει ημερήσια διαταγή[71] προς τα σώματα Ασφαλείας τονίζοντας ότι ο εθνικός μας δρόμος είναι η ελευθερία, η ισοπολιτεία και η κοινωνική δικαιοσύνη. Μετά από λίγες μέρες σε περιοδεία που πραγματοποίησε στην Πελοπόννησο μιλώντας σε αξιωματικούς και οπλίτες στην Τρίπολη συνέστησε στοργή προς το λαό, ισοπολιτεία και αμεροληψία[72]. Εκείνες τις μέρες αναφερόμενος[73] στην εκστρατεία ορισμένων εφημερίδων εναντίον των οργάνων της τάξεως υποστήριξε ότι τα όργανα του υπουργείου Δημοσίας Τάξεως επιτελούν ευσυνείδητα το καθήκον τους και ο θόρυβος γίνεται για να ενισχυθούν οι έξω της Ελλάδος εχθροί του Έθνους κατά τη στιγμή των συζητήσεων στον ΟΗΕ.

71. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4699, 16-9-1950, Παράρτημα, αρ. εγ. 13.
72. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4701,19-9-1950.
73. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4706, 24-9-1950.

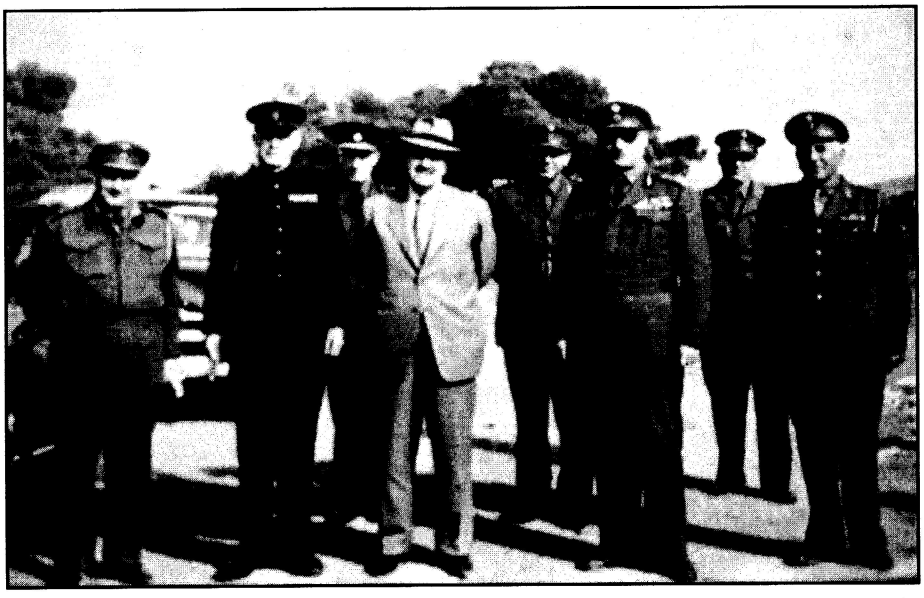

Ο Αύγ. Θοελογίτης, υπουργός Δημοσίας Τάξεως, με αντιπροσωπεία ξένων στρατιωτικών στην Ελλάδα το 1950.

(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

Στην πρώτη του υπουργική επίσκεψη[74] στην πατρίδα του ο κόσμος του επιφύλαξε μεγαλειώδη υποδοχή. Στις 29 Σεπτεμβρίου που τελέστηκε μνημόσυνο στη Δράμα και το Δοξάτο στη μνήμη αυτών που σφαγιάστηκαν από τους Βουλγάρους το 1941, παραβρέθηκε ο υπουργός Θεολογίτης, ο οποίος εκφώνησε ένα συγκινητικό λόγο[75].

Κατόπιν απέστειλε αυστηρά εγκύκλιο[76] προς τις υπηρεσίες της Χωροφυλακής, της Αστυνομίας Πόλεως, της Αγροτικής Ασφαλείας και της Πυροσβεστικής με την οποία απαγόρευε οποιαδήποτε ανάμειξη αστυνομικών για την ενίσχυση των περιοδευόντων πωλητών διαφόρων περιοδικών και βιβλίων, είτε με οικονομική ενίσχυση είτε με εγγραφή συνδρομητών. Ο υπουργός υποστήριζε ότι απόκειται στην ελεύθερη βούληση των ατόμων και οργανώσεων να κρίνουν και να δώσουν την εισφορά τους.

Στις αρχές Δεκεμβρίου μιλώντας στους ανώτατους διοικητές χωροφυλακής, τόνισε[77] ότι η κατάσταση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας ήταν ικανοποιητική, χάρη στην τακτική που ακολούθησαν και ακολουθούσαν τα όργανα του Σώματος Χωροφυλακής. Το γενικό αίσθημα εμπιστοσύνης που διακατείχε την κοινή γνώμη και τα ασήμαντα μικροεπεισόδια που συνέβαιναν, αποτελούσαν την καλύτερη απάντη-

74. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4708, 27-9-1950.
75. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4711, 30-9-1950, Παράρτημα, αρ. εγ. 14.
76. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4743, 8-11-1950.
77. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4764, 2-12-1950.

ση σ' εκείνους που ανησυχούσαν για την πορεία της εσωτερικής κατάστασης της χώρας.

Οι εξόριστοι

Στα δύσκολα μετεμφυλιακά χρόνια, ο Θεολογίτης, λόγω του πολιτικού κλίματος που είχε διαμορφωθεί στα πλαίσια μιας αυταρχικής αστικής δημοκρατίας και λόγω των πολιτικών του πεποιθήσεων έναντι του κομμουνιστικού κινήματος, δεν είχε πολλά περιθώρια για μια διαφορετική πολιτική απέναντι στο πρόβλημα των πολιτικών εξόριστων και κρατουμένων.

Παρόλα αυτά, επειδή στο υπουργείο Δημοσίας Τάξεως είχαν υποβληθεί πολλά παράπονα, θεωρώντας ότι το επίδομα που χορηγούνταν στους εξόριστους για τη διατροφή τους ήταν ανεπαρκές, από την πρώτη ημέρα ως υπουργός ζήτησε από το υπουργείο Οικονομικών να αυξηθεί αυτό σε 6000 δρχ. ημερησίως. Στο υπουργικό συμβούλιο της 9ης Οκτωβρίου ο Θεολογίτης εισηγήθηκε[78] την αύξηση του επιδόματος τροφοδοσίας των εξορίστων από 2700 δρχ. ημερησίως σε 4000 περίπου. Το υπουργικό συμβούλιο ενέκρινε την εισήγησή του και εξουσιοδότησε τους υπουργούς Δημοσίας Τάξεως και Οικονομικών να βρουν από κοινού την αναγκαία πίστωση. Μετά από δύο ημέρες διαβάζουμε στον «Ταχυδρόμο» ότι αποφασίστηκε από τους υπουργούς το επίδομα για τους πολιτικούς καταδίκους να ανέλθει σε 6000 δρχ., για τους πρόσφυγες από τη Ρουμανία 5000 δρχ. και για τους εκτοπισμένους σε 4000 δρχ.

Το δημοκρατικό ήθος του Θεολογίτη αποκαλύφθηκε ακόμα, όταν κατάφερε με τις παρεμβάσεις του να αποφυλακίσει αρκετούς Θάσιους, και όχι μόνο, πολιτικούς κρατούμενους. Παράδειγμα αποτελεί ο Άγγελος Λασκαρίδης, ο μετέπειτα βουλευτής της Ε.ΔΑ, που μαζί με άλλους πέντε Θάσιους αριστερούς εξόριστους, αποφυλακίστηκε μετά από τη διαμεσολάβησή του[79]. Ακόμη, όπως γράφει ο «Ταχυδρόμος», στις 1 Νοεμβρίου 1950, κατόπιν διαταγής[80] του υπουργού Δημοσίας Τάξεως Θεολογίτη, διακόπηκε ο εκτοπισμός και απολύθηκαν από τον Άγιο Ευστράτιο 10 πολιτικοί εξόριστοι που κατάγονταν από τα Λιμενάρια της Θάσου.

Την ίδια εποχή απαντώντας σε δημοσιεύματα του τύπου σχετικά με τη διαβίωση των εκτοπισμένων στον Άγιο Ευστράτιο και το Τρίκερι υποστηρίζει ότι η Ελλάδα φέρεται ως απόλυτα πολιτισμένη χώρα εναντίον ατόμων που συσσώρευσαν τόσα δεινά και καταστροφές στον ελληνικό λαό. Καλεί δε κάθε καλόπιστο άνθρωπο να επισκεφθεί τους τόπους εξορίας για να διαπιστώσει και με τα μάτια του την καλή μεταχείριση που τυγχάνουν οι κρατούμενοι[81].

78. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4713, 10-10-1950.
79. Βλ. *Νίκου Καρτάλη*, Άγγελος Λασκαρίδης, στον παρόντα τόμο.
80. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4737, 1-11-1950.
81. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4759, 26-11-1950.

Το Αγροτικό ζήτημα. Μαρμαράς - Γιακάδες

Αρχές Νοεμβρίου του 1949 τα έργα για το χείμαρρο Μαρμαρά και άλλων μικρότερων χειμάρρων, που κατέρχονταν από τα όρη Σύμβολο και Παγγαίο και προκαλούσαν ζημίες στους αγρότες της περιοχής, καθυστερούσαν να ξεκινήσουν[82]. Ο Θεολογίτης ζήτησε από το υπουργείο Γεωργίας να λήξει η εκκρεμότητα των δύο μελετών που ανέρχονταν σε 2,5 δισεκ. δρχ. και συνέστησε στις κοινότητες της περιοχής να επανέλθουν με τηλεγραφήματα και διαμαρτυρίες, ώστε να προκαλέσουν την επίσπευση της εκτέλεσης των έργων αυτών.

Ακόμα το ίδιο χρονικό διάστημα ενδιαφερόταν και για τα αρδευτικά έργα του Λιμένα, του Ραχωνίου, του Μεγάλου και Μικρού Καζαβητίου, της Παναγίας και Ποταμιάς. Επίσης παρακολουθούσε την εξέλιξη των μελετών για την αποξήρανση του έλους του Καζαβητίου και της βάλτας του Λιμένος.

Το Σεπτέμβριο του 1950, ως υπουργός Δημοσίας Τάξεως, συμμετείχε σε σύσκεψη[83] με τους υπουργούς Γεωργίας Λαμπρόπουλο και Τ.Δ.Β.Ε. Ιασονίδη για την επίλυση διαφόρων ζητημάτων της περιφέρειας Καβάλας. Ο υπουργός Γεωργίας τον πληροφόρησε ότι η πίστωση των 200 εκατ. δραχ. που ζήτησε για την αποπεράτωση της παραλιακής οδού Θάσου εγκρίθηκε. Ο Θεολογίτης σύστησε να επιταχυνθεί ο ρυθμός της εκτέλεσης των έργων του χειμάρρου Μαρμαρά για να αποφευχθούν νέες συμφορές για τους αγρότες του Παγγαίου. Ζήτησε ακόμα την επίσπευση της εκτέλεσης των αρδευτικών έργων της Θάσου και των έργων ύδρευσης των Λιμεναρίων και του Ποτού της Θάσου. Τέλος συνέστησε και την προώθηση του χρονίζοντος ζητήματος της εκτέλεσης του έργου των Γιακάδων για την άρδευση και ύδρευση των κοινοτήτων Νέστου.

Την Τετάρτη 27 Σεπτεμβρίου στην πρώτη του άφιξη στην Καβάλα ως υπουργού Δημοσίας Τάξεως προήδρευσε σε σύσκεψη[84] που πραγματοποιήθηκε στο Δήμο. Σ' αυτή η επιτροπή ΣΑΑΚ Κουρουντζού ζήτησε την εκτέλεση αρδευτικών έργων στην πεδιάδα των Φιλίππων. Στη συνέχεια ο Θεολογίτης επισκέφθηκε την Ελευθερούπολη και δέχθηκε πολλές επιτροπές της κωμόπολης και των κοινοτήτων της περιοχής, Ο πρόεδρος της Ένωσης Αστέγων Ελευθερούπολης του επέδωσε υπόμνημα της Ένωσης με τα αιτήματά τους. Το απόγευμα επιστρέφοντας στην Καβάλα αναγκάστηκε να σταθμεύσει στο χωριό Κοκκινόχωμα, γιατί οι κάτοικοι είχαν κατέβει στο δρόμο για να τον υποδεχθούν. Εκείνος, αφού τους ευχαρίστησε για τις αυθόρμητες εκδηλώσεις τους, υποσχέθηκε ότι θα παρακολουθήσει με στοργή όλα τα ζητήματά τους. Την επομένη επισκέφθηκε τη Χρυσούπολη και τη Θάσο, όπου οι κάτοικοι του επιφύλαξαν θερμότατη υποδοχή.

82. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4393, 5-11-1949.
83. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4707, 26-9-1950.
84. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4708, 27-9-1950.

Τον επόμενο μήνα απέστειλε εγκύκλιο[85] προς τους Διοικητές, τους Αγρονόμους και τους λοιπούς υπαλλήλους της Αγροφυλακής τονίζοντας ότι πρέπει να βοηθήσουν τους αγρότες στη γεωργική τους ανασυγκρότηση και να ενθαρρύνουν και να υποστηρίξουν την κτηνοτροφία.

Τέλος στις αρχές Νοεμβρίου είχε πάλι συνεργασία[86] με τον υπουργό Γεωργίας, στην οποία αποφασίστηκε η επίσπευση χορήγησης γαιών από τα τενάγη των Φιλίππων στους ακτήμονες γεωργούς.

Το καπνικό ζήτημα

Μετά τη γερμανική κατοχή και τον εμφύλιο, η κρίση στο χώρο της παραγωγής, επεξεργασίας και εμπορίας καπνού μεγάλωνε. Τα αιτήματα του καπνεργατικού κόσμου πολλά.

Το Μάρτιο του 1947 ο βουλευτής Θεολογίτης επιχειρεί μέσω του τύπου να δώσει μια απάντηση στα αιτήματα των καπνεργατών: *«Κύριε Διευθυντά, τα Διοικητικά Συμβούλια των καπνεργατικών οργανώσεων «Αναγέννησις», «Εθνική Αγάπη» και «Υποστήριξις» απέστειλαν και εις εμέ το ψήφισμά των όσον αφορά τα αιτήματά των (τα διασωθέντα καπνά, το ΤΑΚ, η καπνοπαραγωγή, τα εφόδια της ΟΥΝΡΑ και οι συνδικαλιστικές ελευθερίες).Τα πλείστα των αιτημάτων, όσα δεν συμπλέκονται με άλλας επιδιώξεις, μ' ευρίσκουν απολύτως σύμφωνον και, όπως και κατά το παρελθόν και εν τη βουλή και εκτός αυτής, θα συνεχίσω τας προσπαθείας μου. Η απάντησις δια το ζήτημα των συνδικαλιστικών ελευθεριών είναι μία μάχαιρα δίκοπος δια την Ελλάδα. Εξήλθεν από τα στενά όρια του κράτους και απασχόλησεν και διεθνή συνέδρια και συνυφάνθη με το όλον εσωτερικόν πρόβλημα της Ελλάδος, όπως διεμορφώθη μετά την απόπειραν του κομμουνιστικού κόμματος ν' ανατρέψη κατά τον Δεκέμβριον το κοινωνικόν καθεστώς της Ελλάδος και να εγκαθιδρύση Δικτατορίαν. Επί του σημείου αυτού μία απάντησις είναι δυνατή. Όταν οι Έλληνες μάθωμεν από πού αρχίζουν και πού τελειώνουν τα δικαιώματά μας ως ελευθέρων ανθρώπων, τότε δεν θα ζητούμεν όλας τας ελευθερίας δια τους εαυτούς μας και την επιβουλήν της τυραννίας μας επί των άλλων»*[87].

Μετά από ένα χρόνο με δηλώσεις του[88] για το καπνικό ζήτημα παίρνει θέση θετική για τα λαμβανόμενα προστατευτικά μέτρα σχετικά με την τιμή των καπνών, τη χρηματοδότηση του καπνεμπορίου, την αγορά και επεξεργασία καπνών από τη Σ.Ε.Κ.Ε., τη χορήγηση πριμ για καπνά εσοδείας 1946 και παλαιότερα, και τα δίκαια αιτήματα των καπνεργατών για το ημερομίσθιο.

85. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4722, 20-10-1950.
86. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4738, 2-11-1950.
87. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 3549, 21-3-1947.
88. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 3942, 22-3-1948.

Το Νοέμβριο του 1948 με αφορμή τη διαμαρτυρία του Προέδρου των Κρηνίδων, που δημοσιευόταν στον «Ταχυδρόμο», ο Θεολογίτης διαμαρτυρήθηκε[89] και αυτός τόσο προς την κεντρική Διεύθυνση της Αγροτραπέζης όσο και προς το υπουργείο Οικονομικών για τον τρόπο καταβολής του πριμ καπνών προ της 1ης Ιανουαρίου 1947, ο οποίος δικαιολογούσε την αγανάκτηση των καπνοπαραγωγών. Σημειωτέον ότι το πριμ δικαιούνταν να πάρουν οι κοινότητες: Διαλεχτό, Παράδεισος, Ξεριάς, Αβραμηλιά, Λιθοχώρι, Γέροντας, Κωνσταντινιά και Σκοπός.

Το Νοέμβριο του 1950 ο Θεολογίτης παρενέβη[90] στη διαφορά καπνεργατών και καπνοβιομήχανου Παπαστράτου. Ο υπουργός κάλεσε στις 21 Νοεμβρίου τον καπνοβιομήχανο και τους εκπροσώπους των απεργών και τους συνέστησε να προβούν σε αμοιβαίες υποχωρήσεις για να λυθεί η απεργία. Οι απεργοί ανέστειλαν την απεργία μετά τη δήλωση του Παπαστράτου ότι θα χορηγήσει αύξηση 1.000 δρχ. κατά γυναίκα και 4.000 δρχ. για τους άνδρες ημερησίως.

Το φθινόπωρο του 1951 Θάσιοι καπνεργάτες, επειδή κινδύνευαν ν' αποκλειστούν από την παροχή επιδομάτων λόγω της υπαγωγής του Ταμείου Ανεργίας στο ΙΚΑ και της τροποποίησης των διατάξεων σχετικά με την παροχή επιδομάτων ως προς τον αριθμό πραγματοποιηθέντων ημερομισθίων, απέστειλαν υπόμνημα[91] στο βουλευτή Θεολογίτη καταλήγοντας: *«Σε παρακαλούμε, όπως πάντα μας βοήθησες σε όλα τα ζητήματά μας, έτσι και τώρα να μας γλυτώσης από το μεγάλο βάσανο, που κινδυνεύουν 2.500 οικογένειες Θασίων να μείνουν χωρίς ψωμί».*

Σε λίγο καιρό ο Θεολογίτης απαντά[92] μέσω της εφημερίδας ότι οι Θάσιοι καπνεργάτες θα συνεχίσουν να επιδοτούνται από το ΙΚΑ. Ύστερα πληροφορούμαστε[93] ότι το Δ.Σ. του ΙΚΑ πήρε απόφαση να επιδοτήσει τους καπνεργάτες με χορήγηση 60 ημερομισθίων. Ο Θεολογίτης δήλωσε τότε ότι η απόφαση είναι αυθαίρετη και θα αγωνιστεί για την καταβολή επιδόματος 180 ημερομισθίων βάσει του νόμου 1846. *«Θα αγωνισθώ σθεναρώς και θα καταβάλω πάσαν δυνατήν προσπάθειαν δια την ικανοποίησιν του τόσον δεινώς δοκιμαζομένου καπνεργατικού κόσμου».*

Στις 31 Ιανουαρίου 1952 συνήλθε[94] υπό την προεδρία του Θεολογίτη η Διακομματική Επιτροπή για τον καπνό σε μία από τις αίθουσες της Βουλής για να ακούσει τις απόψεις των παραγωγικών τάξεων. Μίλησαν διάφοροι εκπρόσωποι των καπνοπαραγωγικών περιφερειών της χώρας, οι οποίοι διεκτραγώδησαν την οικτρά θέση και δεινή οικονομική κατάσταση στην οποία περιήλθαν οι καπνοπαραγωγοί λόγω της μη διάθεσης καπνών παλαιών αποθεμάτων καθώς και της περυσινής εσο-

89. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4086, 4-11-1948.
90. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4755, 22-11-1950.
91. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4939, 27-10-1951.
92. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4971, 4-12-1951.
93. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4977,11-12-1951.
94. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 5020,1-2-1952.

δείας, ενώ αναμενόταν και η νέα. Εν συνεχεία η επιτροπή αποφάσισε μία τετραμελής επιτροπή αποτελούμενη από τους Θεολογίτη, Καλαντζή, Γεωργιάδη και Μπαλτατζή να επικοινωνήσει με τον Πρόεδρο της Κυβέρνησης για να υποβάλλει την παράκληση προς αυτόν όπως επιλυθούν τα θέματα που έχρηζαν άμεσης επίλυσης και τα οποία συνοψίζονταν στα εξής: 1) Συγκέντρωση καπνών, 2) καθορισμός τιμής ασφαλείας καθώς και των εμπορικών του έτους 1951, 3) χορήγηση των υπόλοιπων πλασματικών δανείων, 4) προστασία των καπνών εσωτερικής κατανάλωσης και 5) αναδιοργάνωση του Οργανισμού Καπνού.

Το καλοκαίρι της ίδιας χρονιάς ο Αύγουστος Θεολογίτης υπέβαλε προς τον πρόεδρο της κυβέρνησης Σοφοκλή Βενιζέλο και τους αρμόδιους υπουργούς εμπεριστατωμένο υπόμνημα[95], με το οποίο πρότεινε τη ριζοσπαστική αντιμετώπιση του οξύτατου καπνεργατικού προβλήματος. Αντιτίθετο κατ' αρχήν στην άρση της κατοχύρωσης του καπνεργατικού επαγγέλματος υποδεικνύοντας όμως την έξοδο των καπνεργατών, αφού έπαιρναν ικανοποιητικές συντάξεις. Ακόμη υποδείκνυε τη λήψη μέτρων για την ανανέωση του καπνεργατικού προσωπικού, την ίση αμοιβή ανδρών και γυναικών και την ανάγκη θυσιών εκ μέρους του κράτους , των τραπεζών, των καπνεμπόρων και αυτών των καπνεργατών.

Η Υγεία

Στις 27 Φεβρουαρίου του 1947, σε φύλλο του «Ταχυδρόμου»[96], περιγράφονται οι ανάγκες ως προς την υγειονομική περίθαλψη του Νομού Καβάλας και οι προσπάθειες που καταβάλλονται από το βουλευτή Θεολογίτη για την κάλυψή τους. Αυτός, αφού επισκέφθηκε το Διευθυντή της «Ελληνικής Πολεμικής Περιθάλψεως Αμερικής» και συζήτησε μαζί του για το υγειονομικό πρόγραμμα της μεγάλης φιλανθρωπικής οργάνωσης σε ό,τι αφορά το Νομό Καβάλας, αποφασίστηκε να διατεθεί ένα κινητό Υγειονομικό Συνεργείο που θα εγκαθίστατο σε λίγες μέρες στη Χρυσούπολη και με δαπάνες της ίδιας οργάνωσης θα ανοικοδομείτο κτίριο για την εγκατάσταση Υγειονομικού Κέντρου. Ο Θεολογίτης, ακόμα, ζήτησε αντίστοιχο πρόγραμμα να ισχύσει και για τις περιοχές Ελευθερούπολης, Φιλίππων και Παγγαίου. Η εφημερίδα προσθέτει ότι ο Θεολογίτης συνεχίζει τις προσπάθειές του για την προώθηση και ανέγερση νοσοκομείου στην πόλη της Καβάλας με χρήματα του Ταμείου Ανεργίας, έχοντας μακρά συνεργασία στο υπουργείο Εργασίας και Υγιεινής.

Τον Αύγουστο του 1950 ο βουλευτής εξακολουθούσε τις ενέργειές του για την ανέγερση νέου Δημοτικού Νοσοκομείου[97].

95. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 5161,16-7-1952, Παράρτημα, αρ. εγ. 15
96. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 3532, 27-2-1947.
97. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4670, 12-8-1950.

Το πόσο αναγκαίο ήταν για την περιοχή ένα νέο νοσοκομείο με προσωπικό εκπαιδευμένο και άρτιο εξοπλισμό αποδεικνύεται από το παρακάτω γεγονός που περιγράφεται. Από την άλλη επίσης φανερώνεται η αγάπη και το μεγάλο ενδιαφέρον του Θεολογίτη προς τους συμπατριώτες του Καβαλιώτες. Στις 24 Οκτωβρίου 1950, ο γραμματέας της κοινότητας Ακροποτάμου, Δημήτριος Βιολιτζής, στην επιστολή του προς τον τύπο[98], εκ μέρους των λυσσοδήκτων, του Προέδρου της κοινότητας και όλων των κατοίκων του χωριού, εκφράζει τις άπειρές τους ευχαριστίες στο πρόσωπο του υπουργού Θεολογίτη και την υπόσχεση ότι θα τον θεωρούν στο μέλλον μοναδικό προστάτη του χωριού τους και δεν θα τον ξεχάσουν ποτέ. Αναφέρει ότι πριν λίγο καιρό κάτοικοι του Ακροποτάμου είχαν δηχθεί από λυσσασμένο λύκο και παρά τη νοσηλεία τους στην Καβάλα και τη Θεσσσαλονίκη είχαν πεθάνει τέσσερις. Έτσι κρίθηκε αναγκαίο να μεταφερθούν στην Αθήνα. Μόλις πληροφορήθηκε ο Θεολογίτης την άφιξη Μακεδόνων, έδωσε εντολές να παρακολουθήσουν με αμέριστο ενδιαφέρον την θεραπεία τους στέλνοντας συχνά τον ιδιαίτερο γραμματέα του πάνω απ' τα κρεβάτια τους για να τους ρωτά τι θέλουν. Μάλιστα μόλις τέλειωσε η θεραπεία τους, τους έστειλε στο χωριό τους με ειδικό ασθενοφόρο αυτοκίνητο του υπουργείου Υγιεινής.

Ύστερα από ένα χρόνο περίπου, από τον τοπικό τύπο[99] πληροφορούμαστε ότι ο Θεολογίτης συνεχίζει τις προσπάθειές του για την ανέγερση του νέου νοσοκομείου του ΙΚΑ με την κατεδάφιση του υπάρχοντος Δημοτικού.

Η παιδεία

Στην περίοδο που εξετάζουμε, στα τέλη του 1949, οι καθηγητές των Γυμνασίων και άλλων σχολών της χώρας βρίσκονταν σε μεγάλη απεργία. Ο Θεολογίτης, ως βουλευτής Καβάλας, αποστέλλει τηλεγράφημα προς τον αρχηγό της αντιπολίτευσης Γ. Παπανδρέου τονίζοντας τα εξής: *«Γυμνάσια και Σχολαί Μέσης Εκπαιδεύσεως εξακολουθούν παραμένουν κλειστά. Διερμηνεύω αισθήματα γενικής δυσφορίας δι' εκκρεμότητα και παρακαλώ συνεχίζοντες παράδοσιν αγώνων σας υπέρ της παιδείας και των καθηγητών συστήσητε κυβερνήτας επισπεύσωσι λύσιν δικαίων αιτημάτων συνεδρίου λειτουργών Μέσης Εκπαιδεύσεως. Εκ παραλλήλου συγκίνησις λαού επαρχιών ζωηροτάτη από συχνάς και διαδοχικάς εκρήξεις απεργιών, αίτινες παραλύουν και εξαρθρώνουν οικονομικήν ζωήν, προετοιμάζουν δε λόγω ανεπαρκείας κυβερνώντων, μεθοδικώς έδαφος απογνώσεως εις λαϊκάς μάζας προς ανεύρεσιν δυναμικών λύσεων. Αύγ. Θεολογίτης, βουλευτής Καβάλας»*[100].

98. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4731, 24-10-1950.
99. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4971, 4-12-1951.
100. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4332, 4-11-1949.

Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα συνεργάσθηκε[101] με τον υπουργό Παιδείας Μιχαήλ, του οποίου επέστησε την προσοχή για την ανάγκη της κάλυψης των κενών της Μέσης και Στοιχειώδους Εκπαίδευσης στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη. Του συνέστησε ακόμα να ληφθεί υπ' όψη η σειρά προτεραιότητας με την οποία υποβλήθηκαν οι αιτήσεις διορισμού, γιατί διαφορετικά θα αγνοούνταν σημαντικός αριθμός αδιόριστων εκπαιδευτικών της Βορείου Ελλάδος.

Έργα της Καβάλας. Πυροσβεστική - Ιχθυόσκαλα.

Μέχρι το 1950 στην Καβάλα ο Δήμος με έξοδα δικά του διατηρούσε πυροσβεστική υπηρεσία έχοντας και την ευθύνη της πυρασφάλειας της πόλης. Στο παρελθόν η πόλη είχε υποστεί τεράστιες ζημιές από πυρκαγιές. Ο Θεολογίτης, μόλις ανέλαβε τα καθήκοντα του υπουργείου Δημοσίας Τάξεως, έδωσε εντολή[102] στο Πυροσβεστικό Σώμα να εγκαταστήσει στην Καβάλα κρατική Πυροσβεστική Υπηρεσία, εφ' όσον ο Δήμος παραχωρούσε κατάλληλο κτίριο για την εγκατάστασή της. Την Τετάρτη 27 Σεπτεμβρίου στην πρώτη του άφιξη στην Καβάλα[103] ως υπουργός Δημοσίας Τάξεως, προήδρευσε σε σύσκεψη, που πραγματοποιήθηκε στο Δήμο παρόντων του σεβασμιότατου μητροπολίτη Χρυσόστομου, του νομάρχη Παπαρρηγόπουλου, του δημάρχου Κουτσάκου, του προέδρου του Εμπορικού Επιμελητηρίου Βλήτου και εκπροσώπων όλων των επαγγελματικών και βιοτεχνικών σωματείων, στην οποία υποστήριξε ότι προέχει η ίδρυση Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Καβάλας. Στις 3 Δεκεμβρίου απέστειλε τηλεγράφημα[104], στο οποίο αναφερόταν ότι χάρη στις συνεχείς ενέργειές του, στις 24 Δεκεμβρίου 1950, επρόκειτο να εγκατασταθεί στην Καβάλα το πρώτο κλιμάκιο της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, γεγονός το οποίο και συνέβη.

Για ένα άλλο ζήτημα ζωτικής σημασίας για την πόλη της Καβάλας, όπως ήταν το έργο της Ιχθυόσκαλας, πληροφορούμαστε ότι, στις 25 Φεβρουαρίου 1951, ο πρόεδρος της Λιμενικής Επιτροπής με επιστολή του[105] ευχαρίστησε τους βουλευτές Καβάλας Θεολογίτη και Νικολαΐδη για την πολύτιμη συνδρομή και συμβολή τους για την υπογραφή από το υπουργείο Δημοσίων Έργων και υπουργείο Εθνικής Οικονομίας της θεμελίωσης της Ιχθυόσκαλας, και την έναρξη της εκτέλεσης των έργων εντός εκείνου του έτους.

101. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4361, 8-12-1949.
102. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4705, 23-9-1950.
103. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4708, 27-9-1950.
104. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4765, 3-12-1950.
105. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4835, 25-2-1951.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ

ΤΟ ΠΡΙΣΤΗΡΙΟΝ ΠΕΡΙΕΡΧΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΗΣΟΝ

Ο ΝΕΟΣ ΨΗΦΙΣΘΕΙΣ ΝΟΜΟΣ ΩΣ ΕΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗ ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΥΜΠΟΛΙΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ κ. ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ΑΘΗΝΑΙ 3.—Μετὰ διετῆ προσπάθειαν ὁ νόμος περὶ Συνδέσμου Κοινοτήτων Θάσου ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ Δημοσίας Τάξεως κ. Θεολογίτη κα

συντήρησιν ἔργων βελτιώσεως τῆς Δασικῆς Περιουσίας, περιέρχονται κατ' ἀναλογίαν τῶν γενομένων εἰς τὰ καθ' ἕκαστα δάση καρπώσεων, εἰς τὰς δασοκτημονας Κοινότητας.

Ἄρθρον 4.

1. Ἐκ τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν ἐμπόλεμον περίοδον ὑπὸ τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων εἰς Θάσον ἐγκαταλειφθέντων καὶ ὡς λείας πολέμου χαρακτηρισθέντων, Ξυλοπριστηρίου & Ναυπηγείου, τὸ Ξυλοπριστήριον μετὰ τῶν εἰς αὐτὸ ἀνηκόντων πάσης φύσεως μηχανημάτων, ἐργαλείων καὶ ὑλικῶν, ὡς ταῦτα διεχωρισθησαν ὑπὸ τῆς πρὸς τοῦτο ἁρμοδίως συσταθείσης ἐπιτροπῆς, τίθεται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας.

2. Διὰ κοινῆς ἀποφάσεως τῶν ὑπουργῶν Γεωργίας καὶ Οἰκονομικῶν δημοσιευομένης εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, δύναται νὰ παραχωρῆται ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει προσωρινῶς ἢ ὁριστικῶς, δι' ἐκμισθώσεως ἢ ἄλλης πως διαθέσεως τὸ Ξυλοπριστήριον, περὶ οὗ ἡ προηγουμένη παράγραφος. Ἐν τῇ ἀποφάσει ταύτῃ ὁρίζονται οἱ ὅροι κα

Φύλλο του «Ταχυδρόμου» 4765, 3-12-1950. Περιγράφεται ο νέος νόμος που ψηφίστηκε για τη διοίκηση και διαχείριση των δασών της Θάσου μετά από ενέργειες του υπουργού Αύγ. Θεολογίτη.

Έργα Θάσου - Το δασικό

Κατά την περίοδο της υπουργίας του στο Δημοσίας Τάξεως, ο Θεολογίτης προώθησε επίσης την επίλυση σημαντικών ζητημάτων για την οικονομική ανάπτυξη της Θάσου. Κατόπιν ενεργειών του[106], το Νοέμβριο του 1950, διατέθηκαν από το υπουργείο Γεωργίας 200 εκατ. δρχ. για τη συνέχιση της κατασκευής της περιφερειακής οδού Θάσου και το υπόλοιπο κονδύλιο των 100 περίπου εκατ. δρχ. επρόκειτο να διατεθεί από το πρόγραμμα «Πρόνοια- Εργασία».

Για ένα άλλο θέμα ζωτικής σημασίας για το νησί της Θάσου, της εκμετάλλευσης των δασών, ο «Ταχυδρόμος» στις 4 Μαρτίου 1949 πληροφορούσε ότι το ζήτημα της υπαγωγής του Πριστηρίου Θάσου στο Σύνδεσμο Κοινοτήτων όδευε προς την τακτοποίησή του. Ο Θεολογίτης, έγραφε[107], συνεργάσθηκε με τους αρμόδιους του υπουργείου Γεωργίας και εισηγήθηκε την τροποποίηση του νόμου σχετικά με το Σύνδεσμο Κοινοτήτων Θάσου, γιατί αυτός μετά την κατάργηση του φόρου αλιείας παρέμεινε σχεδόν χωρίς πόρους. Εισηγήθηκε ακόμη την ταχύτερη δυνατή έγκριση του Αναγκαστικού Νόμου από την κυβέρνηση για να καταστεί δυνατή η σύνταξη μελετών επιστημονικής εκμετάλλευσης των δασών της Θάσου, επειδή από τη μέχρι τό-

106. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4750, 16-11-1950.

107. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4185, 4-3-1949.

τε συνεχιζόμενη τακτική και μετά τις πυρκαγιές και την καταστροφή των δασών από τους Βουλγάρους η εντατική εκμετάλλευση θα απέβαινε ολέθρια για τη Θάσο.

Έτσι, τον επόμενο χρόνο, στην απογευματινή συνεδρίαση της Βουλής της 28ης Νοεμβρίου, εγκρίθηκε το νομοσχέδιο[108] για τη διοίκηση και διαχείριση των κοινοτικών δασών της Θάσου. Η εφημερίδα «Ταχυδρόμος» έγραφε τότε ότι ο Θεολογίτης ήταν ο εμπνευστής, ο συντάκτης και ο πρωτεργάτης της ψήφισης του νέου νόμου «Περί Συνδέσμου Κοινοτήτων Θάσου». Πιο συγκεκριμένα ανέφερε: «*Μετά από διετή προσπάθεια ψηφίστηκε από τη βουλή και τροποποιήθηκε από τον υπουργό Θεολογίτη κατά τρόπον ώστε και το Ξυλοπριστήριο να περιέλθει στο νησί και τα μέχρι τούδε έσοδα να διατεθούν υπέρ της Θάσου. Η διαχείριση και η διοίκηση των κοινοτικών δασών, που ονομάζονται του λοιπού «Δασική περιουσία Κοινοτήτων Θάσου», θα ενεργείται για λογαριασμό των δασοκτημάτων κοινοτήτων από το νομικό πρόσωπο του Συνδέσμου Κοινοτήτων Θάσου, όπως προβλέπεται από το νόμο 3866/1929 «περί κυρώσεως του Ν.Δ. της 13 Νοεμβρίου 1927», «περί κυρώσεως του Ν. Δ. της 21ης Απριλίου 1926» και «περί συστάσεως Συνδέσμου Κοινοτήτων Θάσου» και ως δια του παρόντος νόμου τροποποιείται. Έτσι οι Θάσιοι γίνονται απόλυτα νοικοκυραίοι στα δάση του νησιού τους και παραμερίζεται το Δημόσιο με τη σύσταση πραγματικού τοπικού οργάνου αυτοδιοίκησης και όλος ο δασικός πλούτος του νησιού περιέρχεται στην κυριότητα, διαχείριση και ωφέλεια των κοινοτήτων της Θάσου*»[109].

Επίσης, στις 31 Ιανουαρίου 1951, ο υπουργός Γεωργίας Κ. Λαμπρόπουλος πληροφορεί[110] τον Θεολογίτη ότι υπέγραψε την απόφαση της έγκρισης της εκτέλεσης του αρδευτικού έργου του Θεολόγου Θάσου και τη διάθεση των 240 εκατ. δρχ. για την εκτέλεσή του. Ακόμη του ανακοινώνει ότι θα διατεθεί συμπληρωματική πίστωση 300 εκατ.δρχ. για την ολοκλήρωση του αρδευτικού έργου του Λιμένος Θάσου.

Η πολιτική δράση του Αύγουστου Θεολογίτη κατά την περίοδο 1956-1963. Η προσχώρησή του στην Ε.Ρ.Ε.

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής στις 4 Ιανουαρίου 1956 αναγγέλλει την ίδρυση νέου κόμματος την «Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση» (ΕΡΕ), στο οποίο προσχωρούν 180 βουλευτές του «Ελληνικού Συναγερμού» και μερικά διακεκριμένα στελέχη από την πολιτική οικογένεια του κόμματος των Φιλελευθέρων, μεταξύ των οποίων και ο Αύγ. Θεολογίτης. Ο Καραμανλής δήλωσε[111] ότι είναι ευτυχής, γιατί η επίκλησή του για την ένωση όλων των προοδευτικών και υγιών στοιχείων του τόπου στην κοινή προσπάθεια για την ανανέωση της πολιτικής μας ζωής βρήκε απήχηση.

108. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4761, 29-11-1950.
109. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4765, 3-12-1950.
110. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 4813, 31-1-1951.
111. Βλ. Αρχείο Κων/νου Καραμανλή, τ. 1, σελ. 341.

Όπως ήταν φυσικό ο Θεολογίτης δέχτηκε τα πυρά των πρώην συναγωνιστών του στην πολιτική αλλά και των αντιπάλων του. Η «Πρωινή» της Καβάλας αφιέρωσε αρκετά πρωτοσέλιδα σχόλια[112], με τα οποία ο Διευθυντής της στιγμάτιζε πολιτικά την προσχώρηση του Θεολογίτη στην Ε.Ρ.Ε.

Ο ίδιος απηύθυνε επιστολή[113] στον τύπο, με την οποία προσπαθούσε να απαντήσει στις καθημερινές βολές που δεχόταν και να αιτιολογήσει την αποχώρησή του από το κόμμα των Φιλελευθέρων. Εν ολίγοις απογοητευμένος από τον πολιτικό πολυκερματισμό του δημοκρατικού χώρου, υποστήριζε ότι είχε δυο επιλογές· ή να πάρει μέρος στον προσεχή εκλογικό αγώνα ή να εγκαταλείψει την πολιτική ζωή. Ύστερα από βασανισμό της συνείδησής του επέλεξε να εξακολουθήσει να υπηρετεί τους αδύνατους και δυστυχισμένους από την καινούρια παράταξη του Καραμανλή, την Ε.Ρ.Ε.

Στις 19 Φεβρουαρίου 1956, έγιναν εκλογές[114], στις οποίες ο Θεολογίτης δεν κατάφερε να εκλεγεί με το νέο του κόμμα. Για το κοινοβούλιο από την Ε.Ρ.Ε. Καβάλας εκλέχτηκε ένας βουλευτής και αυτός ήταν ο Νικόλαος Μάρτης με 10.067 ψήφους· ο Θεολογίτης είχε έρθει δεύτερος με 8.046 ψήφους.

Υπουργός Βορείου Ελλάδος

Στις επόμενες εκλογές της 11ης Μαΐου 1958 ο Θεολογίτης κατέρχεται για δεύτερη φορά με το συνδυασμό της Ε.Ρ.Ε. Συνυποψήφιοι βουλευτές στο Ν. Καβάλας ήταν ο Συμεών Ανανιάδης, ο Βενέτης Κωνσταντίνος, ο Αντώνιος Δρόσος, ο Νικόλαος Μάρτης και ο Νικόλαος Παναγιωτόπουλος. Ο «Ταχυδρόμος» στις 8 Μαΐου γράφει: *«Εις τον συνδυασμό της ΕΡΕ μετέχει και ο κ. Αύγουστος Θεολογίτης. Φρονούμεν ότι θα επερίττευε η προβολή της υποψηφιότητος του κ. Θεολογίτη από των στηλών τούτων, διότι ο κ. Αύγουστος Θεολογίτης έχει το προνόμιον της προβολής εις τας σελίδας της 40ετούς ιστορίας του τόπου μας. Εκλεγείς το πρώτον ως βουλευτής το 1920 ελευκάνθη, αγωνιζόμενος εις το Κοινοβούλιον δια το Έθνος και δια τον Λαόν. Ο Λαός του νομού μας τον παρακολούθησεν ανερχόμενον εις τα υπουργικά αξιώματα και ησθάνθη πάντοτε χαράν και ικανοποίησιν, διότι το τέκνον του αυτό με την δράσιν του και τον μόχθον ετίμησε πάντοτε την λαϊκήν εμπιστοσύνην. Ο λαός της περιοχής μας κατά την στιγμήν ταύτην που προσβλέπει με απέραντον εμπιστοσύνην προς τον συμπατριώτην πολιτικόν ηγέτην κ. Κωνσταντίνον Καραμανλήν, προσδοκά από την Νίκην αυτού, την Νίκην του Έθνους, παραλλήλως δε και την αναμόρφωσιν της οικονομικής ζωής του. Και γνωρίζει ο Λαός μας ότι δια να προαχθή ο τόπος και ευημερήση ο πολυπαθής λαός μας, έχει ανάγκην πολιτικών*

112. Βλ. «Πρωινή» Καβάλας, αρ. φ. 956, 18-1-1956, αρ. φ. 958, 20-1-1956 και αρ. φ. 960, 22-1-1956.
113. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 6278, 3-2-1956 και «Πρωινή», αρ. φ. 971, 4-2-1956, Παράρτημα, αρ. εγ. 16.
114. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 6293, 19–2-1956 και αρ. φ. 6294, 21-2-1956.

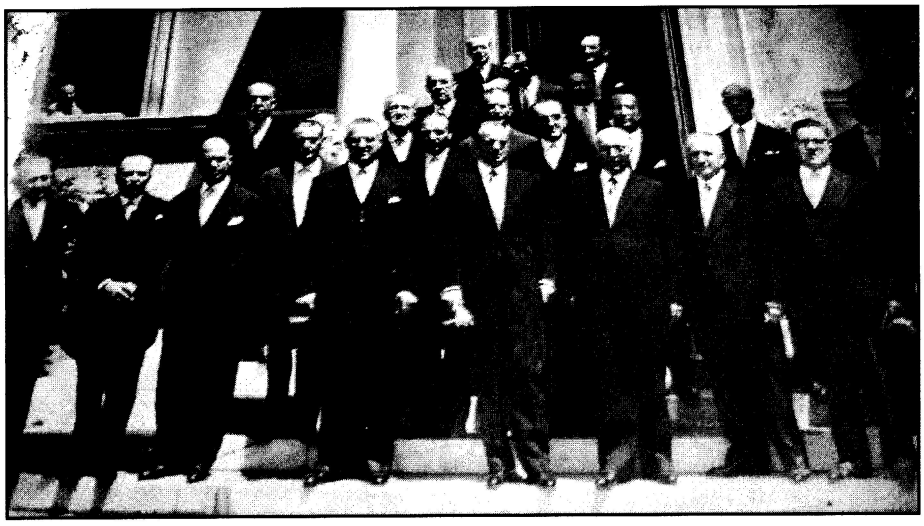

Ο Αύγ. Θεολογίτης στην ορκωμοσία της κυβέρνησης Κων/νου Καραμανλή, το 1958.
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

στελεχών με πείραν και πίστιν. Και ένα από τα δεδοκιμασμένα και άξια στελέχη του τόπου είναι και ο κ. Αύγουστος Θεολογίτης, του οποίου η φυσιογνωμία ακτινοβολεί και πέραν των ορίων της περιοχής μας. Θέλομεν να πιστεύωμεν ότι δια μίαν ακόμη φοράν ο Λαός μας θα τιμήση με την προτίμησίν του τον κ. Αύγουστον Θεολογίτην επ' αγαθώ του Έθνους και ειδικώτερον της περιοχής μας»[115].

Αυτή τη φορά εκλέγεται[116] πρώτος βουλευτής του συνδυασμού της Ε.Ρ.Ε. με 9.052 ψήφους, ακολουθούμενος από το Νικόλαο Μάρτη με 8238. Στις 16 Μαΐου ορκίζεται η κυβέρνηση της Ε.Ρ.Ε. με πρωθυπουργό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή και τον Αύγουστο Θεολογίτη ως υπουργό Βορείου Ελλάδος.

Ο λαός της Θεσσαλονίκης και εκπρόσωποι από όλα τα διαμερίσματα της Βορείου Ελλάδος επιφύλαξαν θερμή υποδοχή στο Βορειολλαδίτη υπουργό. Στον υπουργό προσφέρθηκε ανθοδέσμη από την Ένωση Θασίων Φοιτητών. Αναλαμβάνοντας το υπουργείο δήλωσε: «*Γνωρίζω τα προβλήματα και τας ανάγκας του λαού της Βορείου Ελλάδος. Ασκών δημόσιον βίον από δεκαετηρίδων, έζησα εις την πρώτην γραμμήν όλας τας περιπετείας και εδοκίμασα όλας τας πικρίας που μας επότισαν εχθροί και φίλοι...Από διετίας και πλέον μία ατελείωτος σειρά παραγωγικών και εκπολιτιστικών έργων εκτελούνται εις την Μακεδονίαν και Θράκην χάρις εις την στοργήν και το ενδιαφέρον του κ. Καραμανλή. Εις την εφαρμογήν του προγράμματός του πρέπει να τον βοηθήσωμεν όλοι. Ο καθείς μέσα εις τον κύκλον της*

115. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 6947, 8-5-1958.
116. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 6947, 11-5-1958.

Επίσκεψη αντιπροσωπείας Θασίων στον υπουργό Βορ. Ελλάδος μαζί με το γυναικείο παραδοσιακό χορευτικό συγκρότημα, το 1959.

(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

αρμοδιότητός του δέον να πράξη το καθήκον του. Η Μακεδονική πρωτεύουσα αναγεννάται και πολύ συντόμως θα είναι η ζηλευτή πόλις, η σύγχρονος, όπως επιθυμώμεν. Παραλλήλως υπό την εμπνευσμένη καθοδήγησιν του κ. Πρωθυπουργού εις κάθε σημείον της Βορείου Ελλάδος συντελείται μία πρόοδος ομοία της οποίας δεν εγνώρισε κατά το παρελθόν. Δεν δίδω υποσχέσεις. Τα προβλήματα τα οποία βαρύνουν την Ελλάδα και τα οποία μας εφόρτωσαν η ανιστόρητος καταστροφή και αι πολεμικαί περιπέτειαι είναι τεράστια και οφείλομεν εν τω μέτρω του δυνατού να τα αντιμετωπίσωμεν. Δεν θα φεισθώ κόπων και μόχθων δια να φανώ χρήσιμος εις την πατρίδα, εις συνανθρώπους μου και εις όλους εκείνους πάσχοντας και αγωνιζομένους δραχμοβιώτους Έλληνας από την άνοδον του βιοτικού και πνευματικού επιπέδου των οποίων εξαρτάται η μελλοντική πορεία του Έθνους»[117].

Ως υπουργός Βορείου Ελλάδος με αφορμή την κήρυξη των Πανελλήνιων Αγώνων της Δράμας, στις 20 Ιουλίου 1958, επισκέφθηκε τη Δράμα και την Καβάλα και είχε μακρά συνεργασία με τους νομάρχες Δράμας Μαριόλη, Ξάνθης Μπλέρη, Ροδόπης Νταουτάκη και Έβρου Καμπάνη και άκουσε με ζωηρό ενδιαφέρον τα ζητήματα των κατοίκων των ακριτικών περιοχών. Τους δήλωσε ότι σύντομα θα περιοδεύσει στους νομούς τους για να εξετάσει επιτόπια τα προβλήματα των κατοίκων και να προβεί στις δέουσες ενέργειες για την επίλυσή τους. Κατόπιν μετέβη στο Δο-

117. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 6957, 18-5-1958.

ξάτο, οι κάτοικοι του οποίου και οι Αρχές της πόλης του επεφύλαξαν θερμή και εγκάρδια υποδοχή. Ο Θεολογίτης κατέθεσε στεφάνι στο μνημείο των κατοίκων του ηρωικού Δοξάτου, που σφαγιάστηκαν ή πέθαναν κατά το 1912 και 1913 και απότισε φόρο τιμής και ευγνωμοσύνης στους νεκρούς όλων των πολέμων. Στη συνέχεια ο υπουργός στα όρια του Νομού Καβάλας έτυχε θερμής υποδοχής από τις Αρχές, εκπροσώπους Συλλόγων και Οργανώσεων της πόλης της Καβάλας, και τους αντιπροσώπους του τύπου. Στους τελευταίους δήλωσε: *«Με συγκίνησιν και ιδιαιτέραν χαράν επαναβλέπω την πόλιν της Καβάλας. Πρόθεσίς μου είναι να επανέλθω εν καιρώ και μετά των άλλων συναδέλφων μου εκπροσώπων του Νομού, ίνα από κοινού και επί τόπου αντιμετωπίσω μεν όλα εκείνα τα ζητήματα τα οποία δύνανται να λυθούν εδώ. Με έφεραν εδώ οι Πανελλήνιοι Αθλητικοί Αγώνες της Δράμας και η επιθυμία μου να παρακολουθήσω και εγώ εις το Αρχαίον Θέατρον των Φιλίππων την αποψινήν παράστασιν δια την οποίαν τόσον εμόχθησαν δύο εκλεκτοί Έλληνες διανοούμενοι οι κ. κ. Καραντινός και Δ. Λαζαρίδης»*[118].

Αξίζει να παραθέσουμε και το σχόλιο της «Πρωινής» σχετικά με την πρώτη ανεπίσημη επίσκεψη του Θεολογίτη ως υπουργού Βορείου Ελλάδος στην ιδιαίτερη εκλογική του περιφέρεια: *«Παρά την ανεπισημότητά της η άφιξις του συμπολίτου υπουργού Βορείου Ελλάδος κ. Αύγ. Θεολογίτη εις την ιδιαιτέραν του εκλογικήν περιφέρειαν προεκάλεσεν ως ήτο φυσικόν αισθήματα χαράς και έδωσε την αφορμήν να εκτιμηθή, απ' όλους εκείνους οι οποίοι έσπευσαν να τον υποδεχθούν με φιλικήν εγκαρδιότητα ή και να υποβάλουν προς λύσιν ατομικά ή γενικά προβλήματα. Πόσον μεγάλην σημασίαν έχει δι' ένα τόπον η άνοδος εις τα ύπατα αξιώματα της Πολιτείας προσωπικοτήτων που είναι «γέννημα και θρέμμα» ιδικόν του; Η παρουσία του ως Βορειοελλαδίτου υπουργού εις ένα αθλητικόν γεγονός υψίστης σημασίας, καθ' ήν στιγμήν πολεμικά νέφη καλύπτουν σήμερον την υφήλιον και εις έν πνευματικόν επίτευγμα του τόπου μας, που ξαναζωντανεύει την αλκήν του πνεύματος της αρχαίας Ελλάδος εις το αρχαίον θέατρον των Φιλίππων, γεμίζει υπερηφάνειαν τας ψυχάς όλων των συμπολιτών, διότι συμβολίζει την επίδοσιν και των συγχρόνων Ελλήνων εις έργα πνευματικού πολιτισμού και ειρήνης και εμπνέει εμπιστοσύνην εις την κοινήν γνώμην. Χαιρετίζομεν λοιπόν την διήμερον παρουσίαν μεταξύ ημών του συμπολίτου κ. υπουργού υπό την έννοιαν αυτήν και είμεθα βέβαιοι ότι θα επανέλθη ως και ο ίδιος εις τας δηλώσεις του τονίζει, δια να επιληφθή της επιλύσεως και των προβλημάτων επιβιώσεως των εργαζομένων ανθρώπων, τα οποία ο ίδιος υπέρ πάντα άλλον γνωρίζει και την σοβαρότητά των απολύτως ξεύρει να εκτιμά»*[119].

Την πρώτη επίσημη περιοδεία του[120] στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη ο Αύγ. Θεολογίτης ως υπουργός Βορείου Ελλάδος την πραγματοποίησε στις 6 μέχρι 8

118. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7011, 20-7-1958.

119. Βλ. «Πρωινή», αρ. φ. 1732, 20-7-1958.

120. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7077, 6-10-1958, αρ. φ. 7078, 7-10-1958 και αρ. φ. 7079, 8 -10-1958.

Ο υπουργός Βορ. Ελλάδος Αύγ. Θεολογίτης υποδεχόμενος το βασιλιά Παύλο το 1958.
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

Οκτωβρίου 1958. Στη Δράμα η υποδοχή του ήταν ενθουσιώδης και οι εκδηλώσεις θερμότατες. Δέχτηκε διάφορες επιτροπές και εξέτασε ζητήματα της πόλης και της περιφέρειας. Την επαύριο μετέβη στην Προσωτσάνη και το Κάτω Νευροκόπι. Συνεχίζοντας τη μεγάλη περιοδεία του έφθασε στην Καβάλα, όπου ο λαός της πόλης και της υπαίθρου του επιφύλαξε εγκάρδια υποδοχή. Δέχθηκε πολλές επιτροπές και εξέτασε φλέγοντα ζητήματα. Την άλλη μέρα επισκέφθηκε τις ορεινές περιοχές του Ν. Καβάλας και ακολούθως συνέχισε την περιοδεία του προς την Ξάνθη, Κομοτηνή, Αλεξανδρούπολη φθάνοντας μέχρι το Τρίγωνο του Έβρου.

Αρχές Δεκεμβρίου του ίδιου χρόνου έχοντας περιοδεύσει σε όλες τις περιφέρειες της Μακεδονίας και της Θράκης, και ιδιαίτερα στις ορεινές παραμεθόριες, γνωρίζοντας δε από κοντά πόσο παραμελημένες οικονομικά και πολιτιστικά ήταν, καταθέτει στον πρόεδρο της κυβέρνησης Κωνσταντίνο Καραμανλή και κοινοποιεί στο υπουργείο Γεωργίας ένα πρόγραμμα πιστώσεων[121] για την οικονομική ανασυγκρότηση αυτών των περιοχών.

Κατόπιν και δικών του πρωτοβουλιών, στις 12 Ιουνίου 1959, διακομίσθηκαν[122] αεροπορικώς από τη Βιέννη τα οστά του μακεδονομάχου μητροπολίτη Καστοριάς

121. Βλ. Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη, Παράρτημα, αρ. εγ. 17.
122. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7287, 13-6-1959, Παράρτημα, αρ. εγ. 18.

Ο Αύγ. Θεολογίτης υποδεχόμενος μαζί με τον πρόεδρο της κυβερνήσεως Κων/νο Καραμανλή το βασιλιά Παύλο στη Θεσσαλονίκη την 26η Οκτωβρίου 1958.
(Μακεδονικό Ημερολόγιο, Ν. Σφενδόνη 1959, σ. 167)

Γερμανού Καραβαγγέλη. Στην τελετή της υποδοχής παρίσταντο οι μητροπολίτες της Βορείου Ελλάδος, υπουργοί, βουλευτές, νομάρχες και άλλοι ανώτατοι αξιωματούχοι. Ακολούθως έγινε εναπόθεση των λειψάνων στο ναό Αγίας Σοφίας, όπου ψάλθηκε επιμνημόσυνη δέηση, μετά την οποία ο Θεολογίτης μίλησε με μεγάλη συγκίνηση για την εθνική δράση του Καραβαγγέλη κατά τη διάρκεια του Μακεδονικού αγώνα. Την επομένη έγινε η μετακομιδή των οστών του Μητροπολίτη στην Καστοριά. Λίγο αργότερα η Ιερά Σύνοδος του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως με απόφασή της εκφράζει προς το πρόσωπο του Αύγουστου Θεολογίτη τις θερμές της ευχαριστίες για την ιδιαίτερη συμβολή του όσον αφορά στην έξαρση του γεγονότος της μετακομιδής των λειψάνων και την απονομή των πρεπουσών τιμών σ' αυτά.

Από τη δεκαετία του ΄50 η ετήσια διοργάνωση της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης άρχισε να αποτελεί σημαντικό αναπτυξιακό μοχλό για τη Βόρεια Ελλάδα, αφού αναδείκνυε τις ανεκμετάλλευτες ακόμη οικονομικές της δυνατότητες, αλλά και για ολόκληρη τη χώρα. Στη διάρκεια της θητείας του Αύγ. Θεολογίτη στο υπουργείο Βορείου Ελλάδος, χάρη στο ιδιαίτερο ενδιαφέρον που επέδειξε, η ΔΕΘ ανερχόταν σταθερά και επιβαλλόταν διεθνώς. Ο Θεολογίτης παραβρέθηκε τέσσερις φορές στα εγκαίνια της έναρξης της Έκθεσης και εκφώνησε λόγο ως υπουργός Βορείου Ελλάδος. Τελευταία φορά αυτό έγινε[123] στις 2 Σεπτεμβρίου 1961.

123. Βλ. Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη, Παράρτημα, αρ. εγ. 19.

Ο Αύγ. Θεολογίτης φωτογραφίζεται με Μακεδονομάχους το 1959.
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

Ο Αύγουστος Θεολογίτης τα τρία και πλέον χρόνια που εκτέλεσε τα καθήκοντα του υπουργού παρήγαγε πολύ αξιόλογο έργο. Γι' αυτό την ημέρα της αποχώρησής του από το υπουργείο Βορείου Ελλάδος λόγω των επερχόμενων εκλογών η Θεσσαλονίκη τον αποχαιρέτησε με συγκινητικές εκδηλώσεις. Η «Πρωινή» γράφει: *«Με συγκινητικές εκδηλώσεις και αισθήματα αγάπης και σεβασμού ο λαός της Θεσσαλονίκης αποχαιρέτησε στις 21 Σεπτεμβρίου 1961, το πρωί, τον απελθόντα από το υπουργείο Βορείου Ελλάδος υπουργόν κ. Αύγ. Θεολογίτη προς τον οποίο και διαδήλωσε την άπειρη ευγνωμοσύνη του δια το ενδιαφέρον, την στοργή και την ένθερμη υποστήριξή του στα δίκαια αιτήματα των εργαζομένων και παραγωγικών τάξεων της ακριτικής αυτής περιοχής της χώρας, αλλά και γενικώτερον για το γόνιμο και δημιουργικό του έργο κατά το διάστημα της θητείας του στη Βορειοελλαδική πρωτεύουσα. Ο κ. Θεολογίτης με καταφανή συγκίνηση μίλησε στους συγκεντρωθέντας, τους οποίους ευχαρίστησε για την πολύτιμη συνεργασία τους, η οποία, όπως είπε, κατέστησε δυνατή την εκπλήρωση του έργου που ανέλαβε, καθώς και για τη συμπάθεια με την οποία τον περιέβαλαν καθ' όλο το διάστημα της υπουργίας του»*[124].

Στις εκλογές της 1ης Νοεμβρίου 1961 εκλέγεται[125] βουλευτής για τελευταία φορά με το συνδυασμό της ΕΡΕ και το 1962 ο Θεολογίτης είναι ο αρχαιότερος βουλευτής της ΕΡΕ και του Κοινοβουλίου.

124. Βλ. «Πρωινή», αρ. φ. 2716, 22 -9 -1961.
125. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7979, 25-10-1961.

Αντιπροσωπεία Καβαλιωτών στα εγκαίνια της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης. Από δεξιά ο νομάρχης Μπαγλανέας, οι βουλευτές Κ. Βενέτης και Ν. Μάρτης. Στο μέσον ο Κων/νος Καραμανλής και αριστερά ο Αύγ. Θεολογίτης

(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

Όπως είναι εύλογο, το πολύπλευρο και ευρύ έργο του υπουργού Θεολογίτη που αφορούσε όλη τη Βόρεια Ελλάδα, δεν είναι δυνατό να περιγραφεί στα πλαίσια μιας εργασίας. Γι' αυτό εδώ θα περιοριστούμε να παρουσιάσουμε την υπουργική δράση του στα πλαίσια της εκλογικής του περιφέρειας.

Το Αγροτικό ζήτημα

Στις 21 Αυγούστου 1958, κατόπιν εντολής[126] του υπουργού Βορείου Ελλάδος Θεολογίτη ο Επιθεωρητής της Υπηρεσίας Παραμεθόριων Περιοχών κ. Χατζηγεωργίου επισκέφθηκε πολλές κοινότητες του Νομού Καβάλας (Παλαιά Καβάλα, Κορυφές, Πλαταμώνα, Κεχρόκαμπο κ.ά.) και, αφού εξέτασε τα προβλήματα που απασχολούσαν τους κατοίκους των, τους διαβεβαίωσε ότι αρκετά υπό εκτέλεση έργα θα χρηματοδοτηθούν. Σε διάστημα μικρότερο του μηνός πληροφορούμαστε ότι κατό-

126. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7037, 21-8-1958.

πιν της εισήγησης[127] του υπουργού προς τον πρωθυπουργό εγκρίθηκαν να γίνουν έργα σ' όλες τις ορεινές κοινότητες ύψους 1.200.000 δρχ.

Στα τέλη Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους, επιτροπή καλλιεργητών της κοινότητας Ερατεινού Ν. Καβάλας ζήτησε την επέκταση της ορυζοκαλλιέργειας στην κοινότητα, η οποία διέθετε έκταση δύο χιλιάδων στρεμμάτων. Ο υπουργός έδωσε εντολή[128] στο Διευθυντή της Μηχανικής Καλλιέργειας να υποβάλλει αντίγραφο της συντασσομένης μελέτης για τον ανωτέρω σκοπό, για να ενεργήσει αρμοδίως.

Ο Θεολογίτης επίσης ενδιαφέρθηκε ιδιαίτερα για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού της ορεινής περιοχής του νομού μας, γι' αυτό εκτός των άλλων μέτρων που έλαβε, ενίσχυσε με κάθε τρόπο την καλλιέργεια ξηρών καρπών και ιδίως της φουντουκιάς. Έτσι με πιστώσεις[129] του υπουργείου Βορείου Ελλάδος μετά τις 5 Δεκεμβρίου 1958 έγινε εκχέρσωση, εκθάμνωση κλπ. έκτασης 53 στρεμμάτων στη Λεκάνη και η ΑΤΕ προώθησε τα φυτώρια από το κτήμα της Χρυσούπολης, ούτως ώστε αυτή η έκταση να καταστεί πρότυπο κτήμα και για τους άλλους αγρότες. Τελικά η παραπάνω έκταση διανεμήθηκε σε 29 κατοίκους της Λεκάνης.

Ακόμη, ασχολήθηκε[130] με την αποπεράτωση του αρδευτικού και αντιπλημμυρικού έργου του Κεχρόκαμπου Ν. Καβάλας και με την ανέγερση κτηνιατρείου στο Δήμο Χρυσούπολης, που είχε μεγάλη σημασία για την περίθαλψη των ζώων των αγροτών της περιφέρειας Νέστου. Σημειωτέον, ότι εκτός από την ωφέλεια η οποία προέκυπτε από αυτά καθ' εαυτά τα έργα που εκτελούνταν στις ορεινές κοινότητες του νομού μας, εύρισκαν εργασία σ' αυτά και οι αγρότες της επαρχίας μας.

Στις 8 Φεβρουαρίου 1959 επισκέφθηκε πάλι την Καβάλα και προώθησε[131] και ρύθμισε ζητήματα γεωργικής φύσεως που αφορούσαν πολλές κοινότητες του νομού μας. Δέχθηκε επίσης πολλές επιτροπές από την πόλη και την ύπαιθρο καθώς και πολλά άτομα. Άκουγε με αμέριστο ενδιαφέρον τα αιτήματά τους και επέλυε πολλά απ' αυτά ή έδινε εντολή προώθησής τους με τηλεγραφήματα στα διάφορα υπουργεία ζητώντας την ικανοποίηση των δίκαιων αιτημάτων.

Ύστερα από ένα χρόνο περίπου, ο υπουργός Θεολογίτης, κατόπιν των διαμαρτυριών των αγελαδοτρόφων της Νέας Καρβάλης, έδωσε εντολή[132] στον επιθεωρητή κτηνιατρικής να μεταβεί στην κοινότητα και να εξετάσει τη δυνατότητα ίδρυσης εργοστασίου παστερίωσης γάλακτος στην Καβάλα. Μάλιστα ζήτησε από τον πρόεδρο του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου να ενισχύσει τις προσπάθειες των γαλακτοπαραγωγών για την ίδρυση του εν λόγω εργοστασίου.

127. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7058, 13-9-1958.
128. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7069, 27-9-1958.
129. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7129, 5-12-1958.
130. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7151, 3-1-1959.
131. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7182, 8-2-1959.
132. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7470, 20-2-1960.

Στα εγκαίνια του φράγματος των Τοξοτών με τον πρωθυπουργό Κων/νο Καραμανλή.
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

Επίσης, τον Ιούνιο του 1961, πέτυχε να διατεθεί[133] το ποσό των 150 εκατ. δρχ. για τη στέγαση αγροτών της Βορείου Ελλάδος, από το οποίο προγραμματίστηκε για την Καβάλα να ανεγερθούν 500 αγροτικές κατοικίες.

Τον Αύγουστο του ίδιου έτους είχε συνεργασία[134] με το Διευθυντή της ΥΕΒ σχετικά με την αξιοποίηση της λεκάνης του ποταμού Μαρμαρά του όρους Παγγαίου και Συμβόλου. Το πρόγραμμα περιλάμβανε την αξιοποίηση 19 χιλιάδων στρεμμάτων, τα οποία θα παραδίδονταν σε καλλιεργητές ακτήμονες των χωριών Μουσθένης, Μεσωρόπης, Δωματίων κλπ. Επιπλέον προβλέπονταν και έργα οδοποιίας, ύδρευσης και κατασκευής 250 σπιτιών για νέους κληρούχους. Το έργο θα εκτελούνταν μέσα σε πέντε χρόνια και αποφασίστηκε να ζητηθεί για εκείνον το χρόνο χρηματοδότηση 3 εκατ. δρχ. για την έναρξη των εργασιών.

Στις 8 Απριλίου 1963, ως βουλευτής ο Αύγ. Θεολογίτης εξέτασε[135] εκκρεμή προβλήματα του νομού με το Διευθυντή της Διεύθυνσης Γεωργίας, όπως η έναρξη του αναδασμού στη Χρυσούπολη, στην Κάρυανη, στις Μαριές, στο Λιμένα και τα Λιμενάρια της Θάσου. Ακόμα ζήτησε να συνεχιστούν οι εργασίες του καθαρισμού των στραγγιστικών τάφρων από τον Τ.Ο.Ε.Β.

133. Βλ. «Πρωινή», αρ. φ. 2638, 22-6-1961.
134. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7917, 12-8-1961.
135. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8730, 9-4-1963.

Υδροαρδευτικό έργο Γιακάδων

Ο Θεολογίτης έθεσε ως προτεραιότητα[136] του υπουργείου Β. Ελλάδος να λύσει οριστικά το θέμα της λειτουργίας του δικτύου ύδρευσης των χωριών Γιακάδων και της Χρυσούπολης. Στις 30 Ιουλίου 1958, στο υπουργείο προήδρευσε[137] μεγάλης σύσκεψης για την ολοκλήρωση του υδροαρδευτικού έργου από το οποίο σημειωτέον, εκτός του Δήμου Χρυσουπόλεως, θα υδρεύονταν 17 χωριά της περιοχής. Στη σύσκεψη διαπιστώθηκε: πρώτον ότι ήταν ανάγκη να συμπληρωθούν τα εσωτερικά δίκτυα των διαφόρων κοινοτήτων, και δεύτερον ότι απαιτούνταν συμπληρωματική πίστωση 2.500.000 δρχ. Την 1η Αυγούστου επίσης ο υπουργός δήλωσε στους αντιπροσώπους του τύπου: *«Ανάγκη επείγουσα προβάλλει η άμεσος διάθεσις του απαραιτήτου ποσού προς ολοκλήρωσιν του έργου. Η περαιτέρω εξέλιξις της πόλεως της Καβάλας θα εξαρτηθή κατά ένα ποσοστόν τόσον από την ολοκλήρωσιν του έργου του Νέστου όσον και από την τουριστικήν αξιοποίησιν της νήσου Θάσου»*[138]. Στις 13 Αυγούστου ζήτησε[139] από τους υπουργούς Συντονισμού, Γεωργίας, Βιομηχανίας και το Πολιτικό Γραφείο του Πρωθυπουργού τη διάθεση πιστώσεων από τις Δημόσιες Επενδύσεις με σκοπό τη συμπλήρωση του εν λόγω έργου, τονίζοντας ότι η λειτουργία του θα βοηθούσε στην αύξηση του εισοδήματος των αγροτών ολόκληρης της προαναφερθείσας περιφέρειας.

Το μεγάλο ενδιαφέρον που έδειξε ο Θεολογίτης για το έργο της ύδρευσης και άρδευσης των Γιακάδων Χρυσούπολης, αποδεικνύεται ακόμη και από την απόφαση[140] του Δημοτικού Συμβουλίου Χρυσούπολης και τα τηλεγραφήματα των προέδρων των Κοινοτήτων Γραβούνας, Ζαρκαδιάς, Παραδείσου και Γέροντα, με τα οποία εκφράζονταν οι θερμές ευχαριστίες και η ευγνωμοσύνη τους για τις άοκνες προσπάθειές του, ώστε να αποπερατωθεί και να αρχίσει γρήγορα η λειτουργία του έργου.

Τελικά το υπουργείο Συντονισμού ενέκρινε τη συμπληρωματική χρηματοδότηση 3 εκατ. δρχ. για την ολοκλήρωση του έργου και στις 31 Μαΐου 1959 πληροφορούμαστε[141] ότι το υδροαρδευτικό έργο των Γιακάδων άρχισε να λειτουργεί και ο Δήμαρχος Χρυσούπολης επισκέφθηκε στο υπουργείο τον Αύγ. Θεολογίτη και του εξέφρασε τις θερμές ευχαριστίες των κατοίκων της περιοχής.

Μετά από δύο χρόνια, στις 16 Μαρτίου 1961, το έργο για το οποίο δαπανήθηκαν συνολικά 23 εκατ. δρχ., αποτέλεσε για μια ακόμα φορά αντικείμενο σύσκεψης[142]

136. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7012, 22 -7-1958.
137. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7020, 31 -7-1958.
138. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7022, 2 -8-1958.
139. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7032, 14-8-1958.
140. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7048, 3-9-1958.
141. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7277, 31-5-1959.
142. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7803, 16-3-1961.

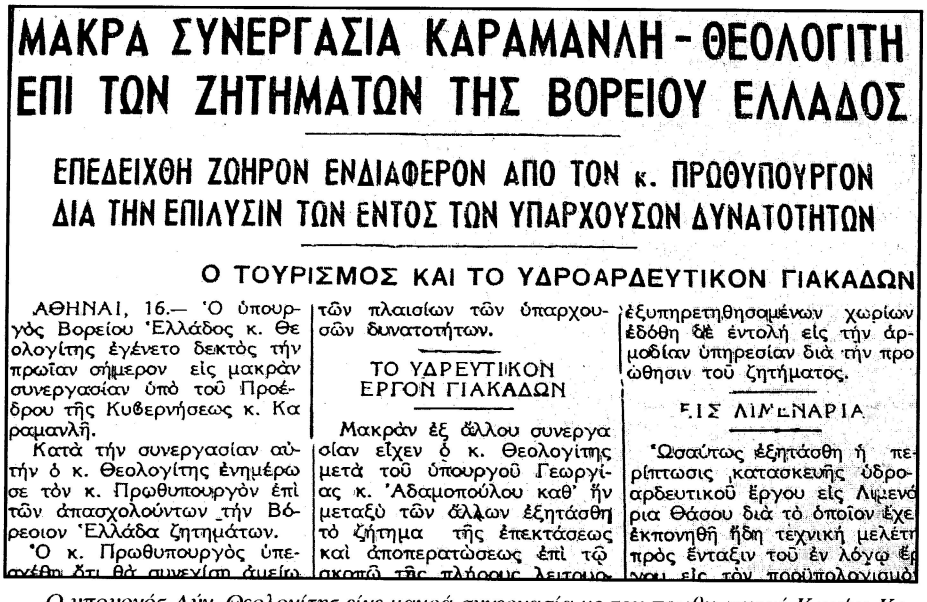

ΜΑΚΡΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ - ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΕΔΕΙΧΘΗ ΖΩΗΡΟΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΑΠΟ ΤΟΝ κ. ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΙΝ ΤΩΝ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΥΠΑΡΧΟΥΣΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΥΔΡΟΑΡΔΕΥΤΙΚΟΝ ΓΙΑΚΑΔΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ, 16.— Ὁ ὑπουργὸς Βορείου Ἑλλάδος κ. Θεολογίτης ἐγένετο δεκτὸς τὴν πρωΐαν σήμερον εἰς μακρὰν συνεργασίαν ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Καραμανλῆ.

Κατὰ τὴν συνεργασίαν αὐτὴν ὁ κ. Θεολογίτης ἐνημέρωσε τὸν κ. Πρωθυπουργὸν ἐπὶ τῶν ἀπασχολούντων τὴν Βόρεοιον Ἑλλάδα ζητημάτων.

Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ὑπεσχέθη ὅτι θὰ συνεχίσῃ ἀμείω-

τῶν πλαισίων τῶν ὑπαρχουσῶν δυνατοτήτων.

ΤΟ ΥΔΡΕΥΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΓΙΑΚΑΔΩΝ

Μακρὰν ἐξ ἄλλου συνεργασίαν εἶχεν ὁ κ. Θεολογίτης μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ Γεωργίας κ. Ἀδαμοπούλου καθ' ἣν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐξητάσθη τὸ ζήτημα τῆς ἐπεκτάσεως καὶ ἀποπερατώσεως ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς πλήρους λειτουρ-

ἐξυπηρετηθησομένων χωρίων ἐδόθη δὲ ἐντολὴ εἰς τὴν ἁρμοδίαν ὑπηρεσίαν διὰ τὴν προώθησιν τοῦ ζητήματος.

ΕΙΣ ΛΙΜΕΝΑΡΙΑ

Ὡσαύτως ἐξητάσθη ἡ περίπτωσις κατασκευῆς ὑδροαρδευτικοῦ ἔργου εἰς Λιμενάρια Θάσου διὰ τὸ ὁποῖον ἔχε ἐκπονηθῆ ἤδη τεχνικὴ μελέτη πρὸς ἔνταξιν τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου εἰς τὸν προϋπολογισμὸ

Ο υπουργός Αύγ. Θεολογίτης είχε μακρά συνεργασία με τον πρωθυπουργό Κων/νο Καραμανλή για ζητήματα Βορείου Ελλάδος. Κυριάρχησαν ο τουρισμός και το υδροαρδευτικό έργο των Γιακάδων-Χρυσουπόλεως.

στη Χρυσούπολη υπό την προεδρία του υπουργού Β. Ελλάδος Αύγ. Θεολογίτη για την αντιμετώπιση του τρόπου λειτουργίας του αντλιοστάσιου, που χρειαζόταν το ποσό των 500-600 χιλιάδων δρχ. Στην αρχή της σύσκεψης ο Νομάρχης Καβάλας εξέφρασε τις ευχαριστίες των κατοίκων των χωριών προς τον Θεολογίτη, γιατί χάρη στις προσπάθειές του το έργο έφθασε στην αποπεράτωσή του. Στη συνέχεια ο Δήμαρχος Χρυσούπολης και ο πρόεδρος του Συνδέσμου Κοινοτήτων Νέστου, αφού ευχαρίστησαν με τη σειρά τους τον Υπουργό για τη θετική συμβολή του στην αποπεράτωση, τον παρακάλεσαν να τους βοηθήσει στην αντιμετώπιση των δαπανών της λειτουργίας του έργου.

Τελικά, την Κυριακή 10 Σεπτεμβρίου 1961, ο Αύγ. Θεολογίτης πραγματοποίησε τα εγκαίνια του έργου και στην ομιλία του τόνισε: *«Είμαι ευτυχής, διότι εγκαινιάζω, κατ' εντολήν του Προέδρου της Κυβερνήσεως, το σημερινόν έργον. Δεκαετηρίδας ολοκλήρους το ανέμενον οι αγρόται των Γιακάδων της Χρυσούπολης. Σήμερον το έργον αυτό είναι πραγματικότης και καμμία κριτική και κανένας κλονισμός της εμπιστοσύνης δεν είναι δυνατόν να μειώση την ιδικήν μας χαράν και την ικανοποίησιν των αγροτών μας... Ευτυχέστερος εγώ και οι συνάδελφοί μου χαιρόμεθα όλως ιδιαιτέρως, διότι σήμερον παραδίδομεν εις τον Σύνδεσμον Κοινοτήτων Χρυσουπόλεως ολοκληρωμένον το έργον, το οποίον θα συμβάλη εις την ανάπτυξιν του βιοτικού επιπέδου των αγροτών μας»*[143].

143. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7942, 12-9-1961.

Το καπνικό ζήτημα

Στην Αθήνα, στις 12 Ιουνίου 1958, σε μια αίθουσα της Βουλής πραγματοποιήθηκε σύσκεψη[144] των υπουργών Βορείου Ελλάδος Αύγ. Θεολογίτη και Βιομηχανίας Ν. Μάρτη και του εκπροσώπου της κοινοπραξίας των καπνεμπόρων Καβάλας Πετρίδη με θέμα τη συγκέντρωση μεγαλύτερων ποσοτήτων καπνού για να γίνει η επεξεργασία τους στην Καβάλα, η οποία δοκιμαζόταν έντονα από την ανεργία. Στη σύσκεψη διαπιστώθηκε η ανάγκη να ενταθούν οι προσπάθειές τους για την απορρόφηση όλων των καπνεργατών στην επεξεργασία και να συνεχισθούν οι επαφές των δύο υπουργών με τους εκπροσώπους του Εθνικού Οργανισμού Καπνού αλλά και με άλλους αρμόδιους παράγοντες για την ολοκλήρωση των μέτρων, τα οποία θα επέτρεπαν τη μεταφορά στην Καβάλα για επεξεργασία μεγαλύτερων ποσοτήτων καπνού.

Ύστερα από ένα μήνα περίπου, ο Θεολογίτης δίνει εντολή[145] στο Γεν. Επιθεωρητή Εργασίας Κ. Καραμητσάνη να μελετήσει επισταμένως το πρόβλημα της αύξησης της ανεργίας στην τάξη των καπνεργατών, κατόπιν της εγκατάστασης και λειτουργίας μηχανών ξεφυλλίσματος. Μετά την επίσκεψη που πραγματοποίησε εκείνος στην Καβάλα, υπέβαλε στον Υπουργό έκθεση με τα συμπεράσματά του, στην οποία τόνιζε ότι για να αντιμετωπισθεί η κατάσταση που είχε δημιουργηθεί, το εργατικό δυναμικό της Καβάλας έπρεπε να προσαρμοστεί σε άλλες επαγγελματικές ενασχολήσεις. Ο Θεολογίτης επιφυλασσόταν ότι, αφού συγκεντρώσει και άλλα στοιχεία που αφορούσαν την επιβίωση της πόλης και μελετήσει διεξοδικά όλες τις προσφερόμενες δυνατότητες, θα υπέβαλε λεπτομερές υπόμνημα στον Πρωθυπουργό υποδεικνύοντας και τα μέτρα με τα οποία θα ήταν δυνατόν να αντιμετωπισθεί το μεγάλο πρόβλημα της Καβάλας.

Την Κυριακή 6 Ιουλίου στη Θεσσαλονίκη, σε ειδική τελετή[146], που πραγματοποιήθηκε παρουσία του Υπουργού και των Αρχών της πόλης καθώς και εκπροσώπων Οργανώσεων, έγινε η κλήρωση 160 προσφυγικών κατοικιών στους δικαιούχους σε εκτέλεση του εφαρμοζόμενου στεγαστικού προγράμματος της Κυβέρνησης.

Αργότερα, στα τέλη του 1958, ο Θεολογίτης παρεμβαίνει[147] σχετικά με το οξύτατο πρόβλημα της ανεργίας, λόγω της ματαίωσης της επεξεργασίας των κρατικών καπνών, και ζητά να διατεθούν έκτακτες πιστώσεις με σκοπό να δοθούν ως επιδόματα στους ανέργους εν όψει των γιορτών. Η παρέμβασή του είχε ως αποτέλεσμα την πραγματοποίηση σύσκεψης[148] στο υπουργείο Συντονισμού, στην οποία αποφασίστηκε να διατεθούν 5 εκατ. δρχ. ως πρώτη δόση με στόχο την εκτέλεση τεχνικών

144. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 6979, 13-6-1958.
145. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 6999, 6-7-1958.
146. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7000, 8-7-1958.
147. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7133, 9-12-1958.
148. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7134, 10-12-1958.

έργων στην Καβάλα για την απασχόληση των ανέργων της πόλης. Την επομένη, οι υπουργοί Θεολογίτης και Μάρτης είχαν μακρά συνεργασία με τα οικονομικά και τεχνικά υπουργεία για τα έργα που θα εκτελούνταν στην Καβάλα.

Το Φεβρουάριο του 1960, ο Θεολογίτης επισκέπτεται[149] την Καβάλα, την οποία εξακολουθεί να απασχολεί έντονα το ζήτημα της ανεργίας εξ αιτίας της περικοπής κατά 200.000 κιλά εισαγωγής κρατικών καπνών στην πόλη μαζί με το κλείσιμο εμπορικών επιχειρήσεων επεξεργασίας καπνού. Ο Υπουργός πρότεινε τότε ως μία λύση του προβλήματος τη συγκέντρωση και προώθηση καπνών στην Καβάλα και το άνοιγμα δύο καπνοθηκών, οι οποίες θα επεξεργάζονταν κρατικά καπνά.

Μετά από λίγους μήνες συγκροτήθηκε σύσκεψη[150] για το καπνεργατικό ζήτημα στο υπουργείο Εργασίας υπό την προεδρία του υπουργού Δημητράτου και τη συμμετοχή του υπουργού Βορείου Ελλάδος Θεολογίτη και του βουλευτή Βενέτη, στην οποία παρέστησαν και εκπρόσωποι των δύο Ομοσπονδιών καπνεργατών Ελλάδος, της Καπνεμπορικής Ομοσπονδίας Ελλάδος, των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, των Οικονομικών και Εμπορίου. Στη σύσκεψη, αφού εξετάστηκαν τα προβλήματα που δημιουργούνταν από την ολοένα αυξανόμενη χρησιμοποίηση των μηχανών στην επεξεργασία των καπνών και την προκαλούμενη εξ αιτίας τους ανεργία, αποφασίστηκε να ληφθούν μέτρα για την προστασία των καπνεργατών των πρώην ασφαλισμένων στο ΤΑΚ, δοθέντος ότι η ασφάλιση αυτών είχε προηγηθεί της ασφάλισης του ΙΚΑ, γεγονός που μαρτυρούσε ότι ήταν επαγγελματίες καπνεργάτες από πολλά χρόνια και από παράδοση.

Όμως το καπνικό ζήτημα εξακολουθούσε να απασχολεί σοβαρά την Καβάλα και το βουλευτή Θεολογίτη, που, στις 20 Δεκεμβρίου 1962, πραγματοποιεί διάβημα[151] προς τον Πρωθυπουργό για την επίλυση του φλέγοντος καπνεργατικού προβλήματος.

Αργότερα, την άνοιξη του 1963, αποστέλλει τηλεγράφημα[152] από την Αθήνα στον «Ταχυδρόμο» αποδοκιμάζοντας τη στάση των καπνεμπόρων, οι οποίοι πίεζαν τους καπνοπαραγωγούς να πωλήσουν την παραγωγή τους σε τιμή που ήταν εις βάρος τους. Ο Θεολογίτης συμμεριζόμενος τα παράπονα και την αγανάκτηση των καπνοπαραγωγών απειλούσε τους καπνέμπορους ότι η Κυβέρνηση θα αρχίσει να επεμβαίνει, όπως κατά την κρίση του έπρεπε ήδη να το είχε κάνει, για να καθορίζει την τιμή ασφαλείας και την έναρξη των αγορών των καπνών.

Πολιτισμός - Παιδεία

Κατά το διάστημα 1958-1961, ο Θεολογίτης, ως υπουργός Βορείου Ελλάδας,

149. Βλ. «Πρωινή», αρ. φ. 2377, 21-2-1960.
150. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7571, 21-6-1960.
151. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8638, 20-12-1962.
152. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8707, 13-3-1963.

Πάνω: *Συνάντηση με το Στρατή Μυριβήλη.*

Δεξιά: *Συνάντηση με τη Μελίνα Μερκούρη*
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

φανέρωσε ακόμα μια φορά την αγάπη του για τον πολιτισμό, καθώς συνετέλεσε μαζί με άλλους σπουδαίους ανθρώπους των γραμμάτων και τεχνών στην ίδρυση της Συμφωνικής Ορχήστρας Βορείου Ελλάδος και στην ανέγερση του δεύτερου κρατικού θεάτρου στην Ελλάδα, του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος. Ακόμα στην περιοχή μας με τη δική του αρωγή δημιουργήθηκε ο θεσμός του Φεστιβάλ αρχαίου δράματος Φιλίππων και Θάσου και ενισχύθηκε ηθικά και οικονομικά ο Σύνδεσμος Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών Καβάλας για τη διοργάνωση ποικίλων πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Κατ' αρχήν η αγάπη του για την ιστορία του τόπου του εκδηλώθηκε, όταν, στις 19 Ιουλίου 1958, με αφορμή την κυκλοφορία του βιβλίου του διακεκριμένου αρχαιολόγου Δ. Λαζαρίδη για τη Θάσο απέστειλε έγγραφο[153] προς το νομάρχη Καβάλας Μπαγλανέα, με το οποίο τόνιζε τη μεγάλη αξία του έργου για την ιστορία της περιοχής, για την άνοδο του πνευματικού επιπέδου των κατοίκων του νομού και του ζητούσε να φροντίσει για τη διάδοσή του.

Ο Αύγ. Θεολογίτης, ως αρχαιολάτρης που ήταν, επεδίωκε να παρακολουθεί κάθε παράσταση αρχαίου δράματος, εφόσον του το επέτρεπαν οι σοβαρές υποχρεώσεις του υπουργείου του. Το Σάββατο 26 Ιουλίου 1958, παρακολούθησε[154] την πρώτη παράσταση αρχαίας τραγωδίας που δόθηκε στο αρχαίο θέατρο των Φιλίππων, και την Κυριακή μαζί με τον πρύτανη του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Ιωάννη Κακριδή, τον πρόεδρο της Εταιρίας Μακεδονικών Σπουδών καθηγητή Κυριακίδη επισκέφθη-

153. Βλ. «Πρωινή», αρ. φ. 1731, 19-7-1958, Παράρτημα, αρ. εγ. 20.

154. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7017, 27-7-1958.

κε τη γενέτειρά του Θάσο, όπου οι κάτοικοι του επεφύλαξαν θερμότατη υποδοχή.

Ακόμα, ο Θεολογίτης ενδιαφερόταν για τη διοργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων στην πόλη της Καβάλας και βοηθούσε οικονομικά για την πραγματοποίησή τους. Τις παραμονές των Χριστουγέννων του 1958, συνοδευόμενος από το νομάρχη Καβάλας Μπαγλανέα και τον έφορο αρχαιοτήτων Λαζαρίδη επισκέφθηκε[155] την ομαδική έκθεση Αθηναίων ζωγράφων, που οργανώθηκε με πρωτοβουλία του Συνδέσμου Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών. Με σκοπό την ενίσχυση των καλλιτεχνών αγόρασε έναν από τους πίνακες της έκθεσης και συνεχάρη τον Λαζαρίδη για την επιτυχή δράση του Συνδέσμου, η οποία είχε βγει από τα όρια του νομού και παρουσίαζε την Καβάλα ως ένα νέο φυτώριο πνευματικής δραστηριότητας. Επίσης, την Κυριακή 8 Φεβρουαρίου 1959, ήταν παρών στα εγκαίνια της έκθεσης «Διονυσίου Σολωμού» στην Καβάλα[156], η οποία οργανώθηκε από το Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, και εξήρε το έργο των Γάλλων πνευματικών ανθρώπων, που είτε ως αρχαιολόγοι είτε με άλλη πνευματική ιδιότητα εργάζονταν στη χώρα μας.

Έπειτα από ένα χρόνο περίπου, υπό την αιγίδα του υπουργείου Βορείου Ελλάδος η 75μελής συμφωνική ορχήστρα της Βορείου Ελλάδος και υπό τη διεύθυνση του κ. Μιχαηλίδη έδωσε δύο συναυλίες στο κινηματοθέατρο «Αττικόν» Δράμας και στο κινηματοθέατρο «Αττικόν» Καβάλας με διοργανωτή το Σ.Φ.Γ.Τ. Καβάλας. Όπως έγραφε ο «Ταχυδρόμος»[157], η ορχήστρα είχε ιδρυθεί στις 19 Φεβρουαρίου 1959 κατόπιν επιθυμίας του προέδρου της Κυβέρνησης Κ. Καραμανλή και του υπουργού Βορείου Ελλάδος Αύγ. Θεολογίτη και των ενεργειών που έκανε ο δεύτερος μαζί με άλλους εκλεκτούς πολίτες της συμπρωτεύουσας, οι οποίοι πρόσφεραν τη δύναμη και την έμπνευσή τους για την πνευματική αυτή πραγμάτωση.

Αργότερα, τη Δευτέρα 18 Ιουλίου 1960, κατόπιν εντολής του πραγματοποιήθηκε στη Νομαρχία Καβάλας ευρεία σύσκεψη[158] όλων των νομαρχών Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης με πρόεδρο το Γεν. Γραμματέα του Υπουργείου Βορείου Ελλάδος και πάρθηκαν αποφάσεις για την καλύτερη οργάνωση και επιτυχία του Φεστιβάλ αρχαίου δράματος στους Φιλίππους και στη Θάσο. Ο Γεν. Γραμματέας τόνισε τον πόθο της Βορείου Ελλάδος και του υπουργού να θεσπισθεί ένας μόνιμος θεσμός παραστάσεων αρχαίου δράματος και άλλων καλλιτεχνικών εκδηλώσεων ανάλογων με το φεστιβάλ Αθηνών-Επιδαύρου, ώστε και οι κάτοικοι της περιοχής να μπορούν να απολαμβάνουν εκλεκτή πνευματική τροφή. Αποφασίστηκε τέλος να γίνουν οι ενέργειες εκείνες, ώστε το Φεστιβάλ που οργανωνόταν από το Σύνδεσμο Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών με το εξαιρετικό συγκρότημα του Δημ. Ροντήρη και χρηματοδοτείτο από την Προεδρία της Κυβέρνησης να έχει λαμπρή επιτυχία.

155. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7144, 23-12-1958.
156. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7182, 8-2-1959.
157. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7463, 13-2-1960.
158. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7595, 19-7-1960.

ΕΥΡΕΙΑΝ ΕΚΤΑΣΙΝ ΠΡΟΣΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΗΔΗ ΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΙ ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΟΡΤΑΣ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΑΤΡΑ ΘΑΣΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΙΠΠΩΝ

ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΝ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ Β. Ε. κ. ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΝΤΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΑΙ ΕΙΣ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ

Η ΑΝΑΒΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΘΕΣ)ΝΙΚΗ 1.— Διὰ πρώ
την φορὰν εἰς τὴν Βόρειον
Ἑλλάδα λαμβάνουν χώραν
πνευματικαὶ καὶ καλλιτεχνι-
καὶ ἑορταὶ τοιαύτης ἐκτάσε
ως ὅπως αἱ ὀργανούμεναι
εἰς τὰ ἀρχαῖα θέατρα Θάσου
μούς καταρτίζονται ἐπιτρο-
παὶ διὰ τὴν καλλιτέραν ὀρ
γάνωσιν τῶν ἑορτῶν.
Εἰς τὰς ἑορτὰς αὐτὰς θὰ
παρακληθῇ ὅπως παραστῇ ὁ
ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως
κ. Καραμανλῆς διὰ τὰς ὁ
τὸν ὁποῖον συνέστησεν ὅπως
καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει μας Κ
βαλιώται συνδράμουν καὶ οὕ
τοι ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνά
μεών των, διὰ τὴν ὅσον ἔνε
στιν μεγαλυτέραν ἐπιτυχίαν
τῶν καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσε

Προετοιμασίες για τις γιορτές στα αρχαία θέατρα Θάσου και Φιλίππων με πρωτοβουλία του υπουργού Β. Ελλάδος Αύγ. Θεολογίτη. Καταρτίστηκαν επιτροπές σ' όλους τους νομούς για την αναβίωση του αρχαίου δράματος.

Λίγες μέρες μετά συγκροτήθηκε σύσκεψη[159] νομαρχών και δημάρχων υπό την προεδρία του υπουργού με θέμα την προβολή του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος εν όψει και της έναρξης των παραστάσεών του στα αρχαία θέατρα Φιλίππων και Θάσου, αλλά και των ευρύτερών του εμφανίσεων σ' όλες τις πόλεις της Βορείου Ελλάδος.

Στη Θεσσαλονίκη, στις 25 Φεβρουαρίου 1961, προήδρευσε σε σύσκεψη[160] εκπροσώπων του πνευματικού κόσμου για την ίδρυση Εθνικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος. Μετά το πέρας της σύσκεψης ο Αύγ. Θεολογίτης προέβη σε δηλώσεις, στις οποίες εξήρε τη σημασία του Εθνικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος και ανακοίνωσε τη σύνθεση της διοικούσας επιτροπής του. Πρόεδρος είχε εκλεγεί ο Γ. Θεοτοκάς, αντιπρόεδρος ο Συμεωνίδης, καθηγητής Πανεπιστημίου, γεν. γραμματέας ο Θέμελης, καθηγητής του Ωδείου, και σύμβουλοι οι Κυριακίδης, Λίνος Πολίτης, Χατζηκυριακού, διευθυντής του υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπέζης, και Γεωργιάδης, διευθυντής της Διεθνούς Έκθεσης. Η επιτροπή πρότεινε ως γενικό διευθυντή του Θεάτρου τον Σωκράτη Καραντινό και μέλη της καλλιτεχνικής επιτροπής τους Πολίτη και Θέμελη.

Λίγο πριν την αποχώρησή του από το υπουργείο, σε επίσημη τελετή που έγινε στις 17 Σεπτεμβρίου 1961, στην αίθουσα δεξιώσεων της Εταιρίας Μακεδονικών

159. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7604, 28-7-1960.
160. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7769, 25-2-1961.

Ο Αύγ. Θεολογίτης με τον Γ. Θεοτοκά, πρόεδρο του ΚΘΒΕ στο μέσον και αριστερά τον Σ. Καραντινό, γεν. διευθυντή του Θεάτρου. (Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

Σπουδών, το Διοικητικό Συμβούλιο του ιδρύματος αναγόρευσε[161] «Μέγα Ευεργέτη» της Εταιρίας τον υπουργό Βορείου Ελλάδος Αύγ. Θεολογίτη για το θερμό ενδιαφέρον που επέδειξε και επιδείκνυε γι' αυτήν, καθώς και για τις προσπάθειες τις οποίες κατέβαλε για την ευόδωση του έργου της.

Νωρίτερα, στα τέλη Αυγούστου, έπειτα από προτροπή του η κοινότητα Λιμένος Θάσου αποφάσισε να δώσει το όνομα της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών σ' ένα δρόμο της πρωτεύουσας του νησιού. Στη λαμπρή τελετή παρέστησαν ο επιτετραμμένος της Γαλλίας στην Αθήνα, ο πρόξενος της Γαλλίας στη Θεσσαλονίκη, ο λόρδος και η λαίδη Γκλόγκουερ, ο πρέσβης της Ελλάδος, κλιμάκιο αρχαιολόγων, ο διευθυντής της Γαλλικής Σχολής, ο έφορος Αρχαιοτήτων Καβάλας και πλήθος κατοίκων της Θάσου και παραθεριστών. Τη στιγμή που ο Θεολογίτης αποκάλυψε την εντοιχισμένη μαρμάρινη πλάκα είπε τα εξής: *«Προτού χαραχθούν τα γράμματα στην πλάκα της οδού της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών, τα ονόματα των Γάλλων αρχαιολόγων της Θάσου είχαν χαραχθεί στις καρδιές των συμπολιτών μου Θασίων, γιατί οι Γάλλοι αρχαιολόγοι που από δεκα-*

161. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7947, 17-9-1961.

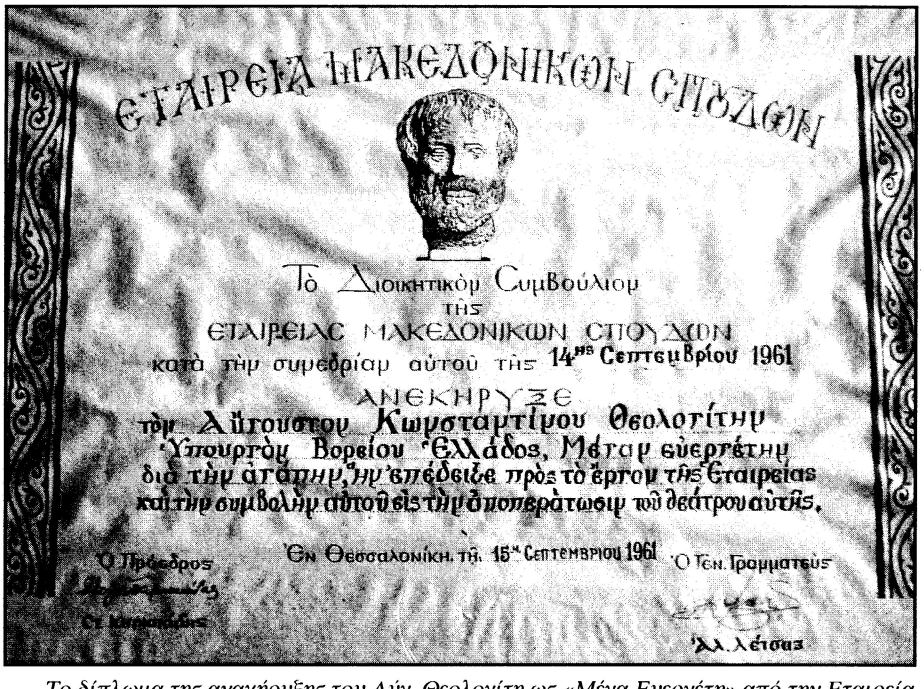

Το δίπλωμα της ανακήρυξης του Αύγ. Θεολογίτη ως «Μέγα Ευεργέτη» από την Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών.

(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

ετηρίδων εργάσθηκαν στη Θάσο, δεν αγάπησαν μόνο την αρχαία Ελλάδα, αγάπησαν και τη σύγχρονη προς όφελος της οποίας παντού και πάντοτε αγωνίστηκαν»[162].

Τον Απρίλιο του 1963, συνεχίζοντας να ενδιαφέρεται με ζήλο για τον πολιτισμό και συνοδευόμενος από τον έφορο αρχαιοτήτων Λαζαρίδη επισκέπτεται[163] το ανεγειρόμενο νέο Μουσείο της Καβάλας στην παραλία και διαπιστώνει την τελειότητα και πολυτέλεια της κατασκευής του.

Προηγουμένως, στις αρχές του Ιανουαρίου, με αφορμή τη διενέργεια διορισμών νέων καθηγητών ο Θεολογίτης παρεμβαίνει[164] με απώτερο σκοπό την επίτευξη καλύτερης παροχής παιδείας στους κατοίκους του νομού μας και συνεργάζεται με τον Γεν. Γραμματέα του υπουργείου Παιδείας για τη συμπλήρωση των κενών εδρών στα Γυμνάσια Καβάλας, Ελευθερούπολης και Χρυσούπολης.

Έπειτα, για το ίδιο ζήτημα, στις 17 Μαΐου 1963, πραγματοποίησε κοινό διάβημα[165] με τους βουλευτές Μάρτη, Βενέτη και το νομάρχη Γαϊταντζή και επισκέφθη-

162. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7926, 24-8-1961.
163. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8732, 11-4-1963.
164. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8656, 12-1-1963.
165. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8761, 17-5-1963.

καν τον υπουργό Παιδείας, στον οποίο εξέθεσαν τις ελλείψεις που παρουσιάζονταν στο χώρο της παιδείας του νομού, και ειδικότερα έθεσαν υπ' όψη του την ανάγκη ίδρυσης Γυμνασίων στη Θάσο και στη Νικήσιανη Παγγαίου.

Τα προβλήματα και τα έργα της Καβάλας

Ο δήμαρχος Καβάλας Αθαν. Βαβαλέσκος, στις 1 Ιουνίου 1958, μετέβη στη Θεσσαλονίκη και επισκέφτηκε τον υπουργό Βορείου Ελλάδος, με τον οποίο συζήτησαν[166] για την προώθηση ορισμένων δημοτικών θεμάτων, μεταξύ των οποίων και το θέμα βελτίωσης της ύδρευσης της πόλης.

Στα τέλη του ίδιου μήνα ο Αύγ. Θεολογίτης μετέβη στην Αθήνα, όπου συναντήθηκε με τον Πρωθυπουργό και του επεσήμανε τα σοβαρά ζητήματα που απασχολούσαν τις βιομηχανίες της περιοχής του. Στις 1 Ιουλίου 1958 στο υπουργείο Βορείου Ελλάδος είχε ιδιαίτερη συνεργασία[167] με το συντοπίτη του υπουργό Βιομηχανίας Ν. Μάρτη, ο οποίος κατόπιν εντολής του Πρωθυπουργού επισκέφθηκε τη Θεσσαλονίκη για να εξετάσει τα βιομηχανικά θέματα της πόλης και ολοκλήρου γενικά της Μακεδονίας. Στις 5 Ιουλίου πραγματοποιήθηκε μεγάλη σύσκεψη στην Καβάλα κατά την οποία εξετάσθηκαν τα προβλήματα της πόλεως. Ο υπουργός Βορείου Ελλάδος, αφού δέχθηκε τους αντιπροσώπους του τύπου της Καβάλας, προέβη στις ακόλουθες δηλώσεις: *«Η πόλις της Καβάλας ηνδρώθη και εδημιουργήθη ως πόλις επεξεργασίας καπνού κατά το παρελθόν, διέθετε δε και ενδοχώραν μέχρι των βουλγαρικών συνόρων, όπου ο εμπορικός και επαγγελματικός κόσμος έδρα επ' ωφελεία του όλου πληθυσμού της πόλεως. Το καθεστώς αυτό της παλαιάς ευημερίας κατέρρευσεν όσον αφορά την ενδοχώραν δια να απομείνη ως μοναδική πελάτης διά την αγοράν της Καβάλας η πτωχή Θάσος. Καταρρέει με μαθηματικήν ακρίβειαν και το καθεστώς της επεξεργασίας, το οποίον απετέλεσε και το ισχυρότερον σκέλος της οικονομικής ευρωστίας του τόπου και της περιφερείας. Διά τον λόγον αυτόν από τινων ετών η πόλις παρουσιάζει καταφανή ίχνη παρακμής λόγω της απλουστεύσεως της επεξεργασίας, η οποία θα βιομηχανοποιηθή κατά ένα ποσοστόν διά να πλήξη έτι περισσότερον τον εργαζόμενον κόσμον. Αυτή είναι η σκληρά πραγματικότης, η οποία δεν είναι δυνατόν να συγκρατήση μίαν πόλιν απωλέσασαν την οικονομικήν της βάσιν και τριπλασιασθείσαν σχεδόν εις πληθυσμόν. Συσκέψεις γίνονται και υπουργοί έρχονται και παρέρχονται και υποσχέσεις δίδονται αλλά δυστυχώς το νόσημα είναι σοβαρώτατον, αν όχι ανίατον. Πέρυσι διά πρώτη φοράν χάρις εις το ενδιαφέρον της Κυβερνήσεως Καραμανλή εγένετο μία απόπειρα συγκρατήσεως του πληθυσμού διά της εκτελέσεως έργων, τα οποία απησχόλησαν ικανόν αριθμόν και*

166. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 6969, 1-6-1958.
167. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 6995, 2-7-1958.

εξυπηρέτησαν κοινήν ωφέλειαν. Θα χρειασθούν έργα σοβαρά και μακράς πνοής. Ενδέχεται να δημιουργηθούν και διεθνείς εξελίξεις, αι οποίαι, εάν αρθούν ένθεν κακείθεν τα παραπετάσματα των δύο κόσμων, ασφαλώς θα αλλοιώσουν επ' ωφελεία την οικονομικήν εξέλιξιν του τόπου. Έως τότε συμφωνώ απολύτως και υπερθεματίζω ότι πρέπει κατ' έτος να προγραμματίζονται έργα αποδοτικά, τα οποία και την πόλιν θα ευπρεπίσουν και στέγην και τροφήν θα δώσουν εις τους πενομένους και ανέργους συμπολίτας μας. Διά να γίνη αυτό χρειάζεται σπουδή διά την ολοκλήρωσιν μελετών διά να είμεθα και ημείς έτοιμοι να δώσωμεν την μάχην και να την κερδίσωμεν. Δεν γνωρίζω μέχρι της στιγμής ποίων έργων αι μελέται είναι έτοιμοι, διότι, εάν υστερήσωμεν εις το σημείον αυτό, πολύ φοβούμαι ότι θα είναι πολύ αργά δι' εφέτος. Επιφυλάσσομαι να επισκεφθώ, όταν αι συνθήκαι μοι επιτρέψουν διά να αντιληφθώ και ο ίδιος μέχρι ποίου σημείου θα είναι δυνατόν να εξαντλήσω τας προσπαθείας μου. Οι συμπολίται μου πρέπει να πιστεύουν ότι εξαντλώ και θα εξαντλήσω κάθε μου προσπάθειαν διά την βελτίωσιν του οικονομικού και πνευματικού επιπέδου των δραχμοδιαίτων του Νομού Καβάλας. Αυτός άλλωστε από πολλών δεκαετηρίδων υπήρξεν ο σκοπός της πολιτικής μου ζωής. Και το γνωρίζουν αυτό οι Καβαλιώται και οι φίλοι και οι αντίπαλοι»[168].

Στις 22 Ιουνίου 1961, η «Πρωινή» γράφει[169] ότι ο Θεολογίτης καταβάλλει προσπάθειες για την ανέγερση παιδόπολης στην Καβάλα και επίσης ότι πέτυχε να διατεθεί το ποσό των 150 εκατ. δρχ. για τη στέγαση των αγροτών της Βορείου Ελλάδος, από το οποίο προγραμματίστηκε για την Καβάλα να ανεγερθούν 500 αγροτικές κατοικίες.

Αργότερα, στα τέλη του 1962, πληροφορούμαστε[170] για τα συλλογικά διαβήματα των βουλευτών Θεολογίτη, Μάρτη και Βενέτη σχετικά με τα φλέγοντα θέματα της Καβάλας: Έργα οδοποιίας Καβάλας - Λουτρών Ελευθερών, ολοκλήρωση των έργων του κόμβου του Φαλήρου, ανέγερση νέων τελωνειακών κτιρίων, ρύθμιση του θέματος των παλαιών καπνεργατών του ΤΑΚ, δάνεια στέγασης, ανέγερση του Διοικητηρίου της Καβάλας.

Στις 24 Φεβρουαρίου 1963, ο σύλλογος των Αστέγων Καβάλας απέστειλε ευχαριστήρια επιστολή[171] προς το βουλευτή Αύγ. Θεολογίτη, με την οποία τον ευχαριστούσε για όλες τις ενέργειες που είχε κάνει μέχρι τότε προς όφελος του συλλόγου τους.

Τον Απρίλιο του ίδιου έτους, ο Θεολογίτης επισκέφθηκε[172] το Δημαρχείο Καβάλας και κατατοπίστηκε για τα εκκρεμή ζητήματα του Δήμου, όπως ήταν η ύδρευση,

168. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 6998, 5-7-1958.
169. Βλ. «Πρωινή», αρ. φ. 2638, 22-6-1961.
170. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8636, 18-12-1962.
171. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8693, 24-2-1963.
172. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8731,10-4-1963.

και στη συνέχεια μετέβη και επιθεώρησε την ανέγερση του νέου κτιριακού συγκροτήματος του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου, εξετάζοντας τις ελλείψεις και τις ανάγκες, των οποίων την κάλυψη θεωρούσε απαραίτητη για την ταχύτερη λειτουργία του ιδρύματος.

Τα έργα της Θάσου

Στη Θάσο την ίδια περίοδο έγιναν έργα που συνετέλεσαν στην τουριστική και οικονομική της ανάπτυξη, όπως το ξενοδοχείο «Ξενία» του Ε.Ο.Τ. το 1958, που ήταν από τα πρώτα που λειτούργησαν στην Ελλάδα, και το 1961 η λειτουργία του πρώτου εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρισμού στον Πρίνο για την ηλεκτροδότηση της Θάσου. Ακόμη έγινε η χάραξη και η διάνοιξη ολόκληρου του περιφερειακού δρόμου του νησιού, που όμως δεν κατέστη τότε δυνατή και η ασφαλτόστρωσή του.

Το μεγάλο πρόβλημα όμως, που επιβράδυνε την ανάπτυξη και τον εξωραϊσμό της Θάσου, επεσήμαινε ο Σύνδεσμος Κοινοτήτων Θάσου[173] τον Οκτώβριο του 1958, ήταν η πολύ πλημμελής έως τότε ηλεκτροδότηση του νησιού, γι' αυτό και έκανε ενέργειες επιδιώκοντας την ταχεία πραγματοποίηση του έργου. Τις προσπάθειες αυτές τις προωθούσε και ο Αύγ. Θεολογίτης, ο οποίος, στις αρχές του 1960, ως υπουργός Βορείου Ελλάδος συνοδευόμενος από το διευθυντή της ΔΕΗ Μπουζάκη προήδρευσε στη Νομαρχία Καβάλας σε σύσκεψη[174], όπου εξετάστηκε το θέμα του ηλεκτροφωτισμού της Θάσου και της ηλεκτροκίνησης των κοινοτήτων του νησιού. Ειδικά ασχολήθηκαν με το έργο της ηλεκτροκίνησης της κοινότητας Πρίνου και αποφασίστηκε τελικά την εκτέλεση του έργου να αναλάβει η ΔΕΗ. Ύστερα περίπου από ένα χρόνο, το έργο είχε ολοκληρωθεί και ο υπουργός Βορείου Ελλάδος μαζί με τον υπουργό Βιομηχανίας Ν. Μάρτη, στις 22 Μαΐου 1961, έκοψαν την ταινία λειτουργίας του θερμικού εργοστασίου ηλεκτροπαραγωγής του Πρίνου και έστριψαν το διακόπτη καταυγασμού με το ηλεκτρικό φως της παραλιακής λεωφόρου της Θάσου. Η «Πρωινή» γράφει: *«Χάρις εις το ενδιαφέρον των δύο συμπολιτών Υπουργών και την δημιουργικήν δραστηριότητα της Δημοσίας Επιχειρήσεως Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ), η νύμφη του Βορείου Αιγαίου με τας απαραμίλλους φυσικάς της καλλονάς και την αύξουσαν προοδευτικήν και εκπολιτιστικήν της εξέλιξιν, θα λούζεται με το ηλεκτρικόν φως. Και η χορηγουμένη διά του ηλεκτρικού ρεύματος κίνησις των διαφόρων βιοτεχνιών και ελαιουργείων και υδραυλικών θα δώση την δυνατότητα υδροαρδεύσεως των τεραστίων εις έκτασιν ελαιοκτημάτων. Η εφημερίδα χαιρετίζει με ειλικρινή ενθουσιασμό την έναρξη της παραγωγικής και τουριστικής ανάπτυξης της Θάσου και εκτιμά και τιμά εκείνους που υπήρξαν οι πρωτεργάτες».* Χαρακτηριστική ακόμη ήταν η ομιλία του υπουργού Θεολογίτη, στην οποία μεταξύ

173. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7097, 30-10-1958.

174. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7464, 14-2-1960.

Η ΠΡΩΪΝΗ

ΠΡΟΣ ΠΛΗΡΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΝ

Η ΘΑΣΟΣ ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΕΗ

ΑΙ ΤΕΛΕΤΑΙ ΤΩΝ ΕΓΚΑΙΝΙΩΝ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΡΜΙΚΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΠΡΙΝΟΥ ΚΑΙ ΑΦΗΣ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ ΤΟΥ ΛΙΜΕΝΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ

Παρέστησαν οἱ ὑπουργοὶ κ. κ. Α. Θεολογίτης, Νικ. Μάρτης καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Δ. Ε. Η.

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ 10 ΧΡΟΝΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ Δ. Ε. ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ

Η Θάσος ηλεκτροδοτείται από τη ΔΕΗ. Στα εγκαίνια παρέστησαν και μίλησαν οι υπουργοί Αύγ. Θεολογίτης και Ν. Μάρτης.

των άλλων εξήρε την προοδευτικότητα σε πολλούς τομείς της κοινότητας Πρίνου[175].

Και στον τομέα της οδοποιίας του νησιού ο υπουργός Θεολογίτης έκανε παρεμβάσεις[176], το φθινόπωρο του 1958, για την κατασκευή της περιφερειακής οδού Ποταμιάς- Θεολόγου Θάσου, υποστηρίζοντας ότι θα αξιοποιήσει την περιοχή και θα τονώσει τη γεωργική και δενδροκομική παραγωγή των Κοινύρων. Όπως γράφει και ο «Ταχυδρόμος», στις 30 Αυγούστου 1959, ο Θεολογίτης είχε υπό την άμεση εποπτεία του[177] τα κυριότερα έργα που εκτελούνταν στη Θάσο και ήταν η βελτίωση της παραλιακής οδού Λιμένος-Παναγίας και η πλακόστρωση της παραλίας του Λιμένα Θάσου. Στα τέλη του 1962, ως βουλευτής ο Θεολογίτης ζητούσε να διατεθούν σχετικές πιστώσεις[178] για τη δημόσια οδό της Θάσου και να προχωρήσει η χάραξη του υπόλοιπου νοτιοανατολικού τμήματος, ούτως ώστε να ολοκληρωθεί το οδικό κύκλωμα του νησιού. Ακόμη, προωθούσε την υλοποίηση της μελέτης για την κατασκευή προβλήτας στα Λιμενάρια Θάσου και μικρότερης στην Καλλιράχη.

Επιπρόσθετα αυτή την περίοδο ενδιαφερόταν και για την εφαρμογή του έργου του αναδασμού, που βρισκόταν σε εξέλιξη πάνω στο νησί. Την Παρασκευή 19 Φεβρουαρίου 1960, απέστειλε τηλεγράφημα[179] στο υπουργείο Γεωργίας διαμαρτυρόμενος για το σταμάτημα των εργασιών του αναδασμού Ραχωνίου και Καλλιράχης, παίρνοντας όμως άμεσα την απάντηση ότι το ζήτημα ρυθμίστηκε και οι εργασίες θα

175. Βλ. «Πρωϊνή», αρ. φ. 2612, 23-5-1961, Παράρτημα, αρ. εγ. 21.
176. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7098, 31-10-1958.
177. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7353, 30-8-1959.
178. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8636, 18-12-1962.
179. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7469, 20-2-1960.

Υποδοχή των δουκών Γκλότσερ του Εδιμβούργου, θείοι της βασίλισσας της Αγγλίας Ελισάβετ.
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

επαναληφθούν σύντομα.

Σε κάθε ευκαιρία επίσης, ο Αύγ. Θεολογίτης επεδίωκε να κάνει γνωστό το νησί του τη Θάσο. Για παράδειγμα, στις 12 Σεπτεμβρίου 1959, φρόντισε να πραγματοποιηθεί[180] στη Θάσο το 2ο συνέδριο κοινοτικής ανάπτυξης, που απέβλεπε στη δημιουργία καλύτερων όρων διαβίωσης των αγροτών. Προήδρευσε στις εργασίες του και συμμετείχαν εκπρόσωποι του υπουργείου Εσωτερικών, Βιομηχανίας, Πρόνοιας, Συντονισμού, Γεωργίας, Συγκοινωνιών και Δημοσίων Έργων, το Βασιλικό Εθνικό Ίδρυμα, εκπρόσωποι του ΟΗΕ και της ΟΥΝΕΣΚΟ, οι νομάρχες Ανατ. Μακεδονίας και Δυτ. Θράκης και άλλοι αρμόδιοι.

Τέλος ενδιαφέρθηκε και για την πολιτιστική ανάπτυξη του νησιού του με κύριο μέλημά του την καλύτερη ανάδειξη του Αρχαίου Θεάτρου Θάσου. Πιο συγκεκριμένα, στις 20 Δεκεμβρίου 1962, πραγματοποίησε διάβημα[181] για τη διάθεση πιστώσεων με σκοπό τη διαμόρφωση του δρόμου που οδηγούσε στο Αρχαίο Θέατρο και την αναστήλωση των παλαιών κερκίδων και συμπλήρωση με νέες. Την άνοιξη του επόμενου έτους, ο Θεολογίτης είχε συνεργασία με τον υπουργό Τουρισμού Μακρή για την τουριστική ανάπτυξη της Θάσου και την αναστήλωση του Αρχαίου Θεάτρου του νησιού.

180. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7365, 13-9-1959.
181. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8638, 20-12-1962.

Υποδοχή του προέδρου της Γιουγκοσλαβίας Τίτο και της συζύγου του Γιοβάνας το 1959· αριστερά διακρίνεται ο Παν. Κανελλόπουλος. (Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

Ως απόμαχος της πολιτικής

Στις εκλογές της 3ης Νοεμβρίου 1963 ο Αύγ. Θεολογίτης είναι για τελευταία φορά υποψήφιος βουλευτής[182] με το συνδυασμό της ΕΡΕ. Τα αποτελέσματα των εκλογών τον έφεραν στην τρίτη θέση με 7.620 ψήφους, με δεύτερο το Νικόλαο Μάρτη με 8.164 ψήφους και πρώτο τον Κωνσταντίνο Βενέτη με 9.670. Μετά την αποτυχία της εκλογής του αποφάσισε να αποσυρθεί από την ενεργό πολιτική. *«Είναι ευκαιρία αποχωρήσεώς μου από την πολιτικήν. Οφείλω να υπακούσω στην εντολήν του λαού»*, δήλωσε στο οικείο του περιβάλλον. Τα αποτελέσματα της εκλογικής αναμέτρησης, με την Ένωση Κέντρου του Γ. Παπανδρέου να καταλαμβάνει την πρώτη θέση και την ΕΡΕ του Κ. Καραμανλή να ακολουθεί σε μικρή απόσταση, οδήγησαν σε αδυναμία σχηματισμού αυτοδύναμης κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Ο βασιλιάς Παύλος τότε ανέθεσε την πρωθυπουργία στον Γ. Παπανδρέου. Το γεγονός αυτό, καθώς και οι κατηγορίες που εκτοξεύονταν από την Αριστερά εις βάρος του πρώην πρωθυπουργού για οικονομικές ατασθαλίες και για ηθική αυτουργία στη δολοφονία του βουλευτή της ΕΔΑ Γρηγόρη Λαμπράκη, οδήγησαν αυτόν στην ξαφνική παραίτηση από την ηγεσία της

182. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8897, 22-10-1963.

Συνάντηση με τον πρόεδρο της Γιουγκοσλαβίας Τίτο στο υπουργείο Β. Ελλάδος.
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

ΕΡΕ και την αυτοεξορία του στο Παρίσι, όπου θα παραμείνει επί 11 χρόνια, μέχρι τη θριαμβευτική επιστροφή του μετά την πτώση της Χούντας το 1974.

Μετά από λίγους μήνες, η απουσία του Θεολογίτη από τον προεκλογικό αγώνα των εκλογών της 16ης Φεβρουαρίου 1964 σχολιάσθηκε από τον «Ταχυδρόμο» ως προσωρινή και οφειλόμενη σε λόγους υγείας. Τονιζόταν ακόμη ότι *«ο τόπος θα αισθανόταν το κενό που δημιουργούσε η απουσία του έξοχου πολιτικού άνδρα»*[183].

Ύστερα από τον εκλογικό θρίαμβο του κεντρώου πολιτικού χώρου (την πρώτη θέση την κατέλαβε και πάλι η Ένωση Κέντρου αλλά με πολύ μεγάλη διαφορά από την ΕΡΕ) και την απόφαση της Βουλής για παραπομπή του Κ. Καραμανλή σε ειδική ανακριτική επιτροπή, ο πρώην πρωθυπουργός επικοινώνησε με τον Αύγ. Θεολογίτη και του εξέφρασε την επιθυμία για τη συγγραφή εκ μέρους του γηραιού πολιτικού ενός άρθρου, με το οποίο θα υπερασπιζόταν το κύρος και την αξιοπρέπειά του. Τότε ο Θεολογίτης ανταποκρινόμενος έπλεξε το εγκώμιο του Κ. Καραμανλή με άρθρο του[184], που δημοσιεύτηκε στον «Ελληνικό Βορρά».

Ο πολιτικός Αύγουστος Θεολογίτης εκτός των άλλων ικανοτήτων που τον διέκριναν, είχε και τη διαίσθηση να προβλέπει τις πολιτικές εξελίξεις του τόπου μας. Μετά το 1965, απόμαχος πια της πολιτικής, παρακολουθούσε τα πολιτικά γεγονότα κι ανησυχούσε για τις ανώμαλες εξελίξεις που έβλεπε να πλησιάζουν. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, επειδή τον σεβόταν και τον εκτιμούσε, τακτικά επικοινω-

183. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8973, 18-2-1964.
184. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγ. 22.

Τα εγκαίνια του επιβατηγού ταχύπλοου «Αλέξης» στη Θάσο.
(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

νούσε μαζί του από το Παρίσι με επιστολές[185]. Σε συζήτησή του με τον πολιτευτή και πρώην βουλευτή Γεώργιο Αστεριάδη ο Καραμανλής ανέφερε ότι ο Αύγουστος Θεολογίτης υπήρξε «έντιμος και Μακεδών».

Πράγματι ο Θεολογίτης δεν απέκτησε περιουσία κατά τη διάρκεια της πολιτικής του καριέρας. Υπήρξε ένας ευσυνείδητος πολιτικός, που, ενώ μπορούσε να πλουτίσει, παρέμεινε φτωχός και τίμιος μέχρι το τέλος της ζωής του. Η εντιμότητά του έφθασε σε τέτοιο σημείο, ώστε να ξοδέψει και μέρος της πατρικής του περιουσίας.

Τον Απρίλιο του 1967 το καθεστώς της δικτατορίας που επιβλήθηκε στην Ελλάδα, διέκοψε τη βουλευτική του σύνταξη και την ιατρική περίθαλψη και παρακολουθούσε τις κινήσεις του στο Λιμένα της Θάσου, όπου ζούσε μόνιμα[186]. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να ζει απομονωμένος, γιατί πολλοί δεν τον πλησίαζαν από φόβο μήπως χαρακτηρισθούν αντίπαλοι του καθεστώτος.

Όταν, το Δεκέμβριο του1967, ο βασιλιάς Κωνσταντίνος οργάνωσε το «αντικί-

185. Βλ. *Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη*, Βιογραφίες νεότερων ανδρών της Θάσου, Θασιακά, τ. 2 (1985), σ. 113-114, Παράρτημα, αρ. εγ. 23.

186. Τα στοιχεία της βιογραφίας, τα οποία αναφέρονται από τον Απρίλιο του 1967 μέχρι το Σεπτέμβριο του 1979, στηρίζονται στις ζωηρές αναμνήσεις που ο Κωνσταντίνος Θεολογίτης διατηρεί για το θείο του και τις οποίες μοιράστηκε μαζί μας.

Αριστερά: *Ο Αύγουστος Θεολογίτης στην υποδοχή της σωρού του Πολύγνωτου Βαγή στη Θάσο το 1965.*

Δεξιά: *Ο Αύγουστος Θεολογίτης στο κτήμα του, απόμαχος πια της πολιτικής.*

(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

νημα», κλιμάκιο από παράγοντες επισκέφθηκε το Θεολογίτη στη Θάσο και τον ρώτησαν, εάν προτίθεται να συμμετέχει στην Κυβέρνηση που θα σχηματίσει ο βασιλιάς. Εκείνος τους έδιωξε λέγοντάς τους ότι αυτά είναι καραγκιοζιλίκια. Σε λίγες μέρες δικαιώθηκε με την αποτυχία του αντικινήματος και τη φυγή του βασιλιά στη Ρώμη.

Το Νοέμβριο του 1968, όταν πέθανε ο Γ. Παπανδρέου, τηλεφώνησε στη σύζυγό του Κυβέλη και της είπε: *«Αισθάνομαι όσο λίγοι την περιπέτεια του έθνους. Έζησα κοντά του και κοντά σας δύσκολες στιγμές. Αναγκάστηκα να διαχωρίσω τις πολιτικές μου θέσεις από τον Γ. Παπανδρέου αλλά ουδέποτε έπαυσα να εκτιμώ τον πατριωτισμό του και τας αρετάς του. Τίποτε άλλο δεν μπορώ να σας ευχηθώ παρά την εξ ύψους παρηγορίαν».*

Όταν, τον Ιούλιο του 1973, η δικτατορία οργάνωσε το δημοψήφισμα για την κατάργηση της βασιλείας στην Ελλάδα και την εγκαθίδρυση αβασίλευτης δημοκρατίας, προσπάθησε να τον προσεταιρισθεί στέλνοντας το συνταγματάρχη Τσαμπάση, ο οποίος του δήλωσε ότι ο δήμαρχος Καβάλας Ευαγγελίου αναγνωρίζοντας την πολύτιμη προσφορά του στον τόπο σκοπεύει να προχωρήσει στη μετονομασία της οδού Γαλλι-

κής Δημοκρατίας σε Αύγουστου Θεολογίτη. Ακούγοντάς το εκείνος γέλασε και με σαρκασμό αναρωτήθηκε: *«Είμαι εγώ πιο αξιόλογος από τη γαλλική επανάσταση;»*.

Όταν συνέβησαν τα δραματικά γεγονότα του Πολυτεχνείου, τον Νοέμβριο του1973, είπε: *«Αυτοί δεν στέκονται άλλο στην εξουσία. Έχει χυθεί αίμα»*.

Όταν η δικτατορία του Ιωαννίδη οργάνωσε και εκτέλεσε το πραξικόπημα εναντίον του αρχιεπισκόπου και προέδρου της Κύπρου Μακαρίου δήλωσε: *«Τώρα αρχίζει το Βατερλώ της Ελλάδος»*.

Μετά την πτώση της Χούντας, στις 24 Ιουλίου 1974, όταν επέστρεψε από το Παρίσι ο Καραμανλής, του τηλεφώνησε και τον ρώτησε, εάν επιθυμεί να συμμετάσχει στις διεργασίες σχηματισμού κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας. Εκείνος όμως του απάντησε ότι υπέφερε από οξείς πόνους στα πόδια λόγω υψηλού σάκχαρου, που τον εμπόδιζαν να βαδίζει. Ο Καραμανλής επικοινώνησε ξανά μαζί του λίγο πριν την άνοδό του στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης και ζήτησε να τον συναντήσει. Εκείνος του είπε ότι θα προσπαθούσε, αλλά ήταν δύσκολο, γιατί δεν τον κρατούσαν πια τα πόδια του. Τελικά έστειλε τον αδελφό του Χαράλαμπο Θεολογίτη και τον ανεψιό του Κωνσταντίνο Θεολογίτη να μεταφέρουν τους χαιρετισμούς του στον Καραμανλή. Εκείνος υποσχέθηκε ότι θα 'ρθει στη Θάσο να τον συναντήσει και είπε στον ανεψιό του: *«Δεν θα σου πω ότι ο θείος σας υπήρξε μεγάλος πολιτικός. Θα σου πω όμως ότι είχε αρετές και προτερήματα, τα οποία σήμερα σπανίζουν. Να είστε υπερήφανοι γι' αυτόν»*.

Πέθανε στις 4 Ιανουαρίου 1975. Αργότερα, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, όταν επισκέφθηκε τη Θάσο στις 12 Σεπτεμβρίου 1979, εκπληρώνοντας ένα παλιό χρέος στον πιστό του φίλο Αύγουστο Θεολογίτη πραγματοποίησε τρισάγιο για την ανάπαυση της ψυχής του.

Η εθνική του προσφορά αναγνωρίστηκε και γι' αυτό τιμήθηκε πολλές φορές κατά τη μακρόχρονη διάρκεια της πολιτικής του καριέρας. Του απονεμήθηκε το παράσημο του Ταξιάρχη Γεωργίου του Α' από το βασιλιά Παύλο για την πολυετή κοινοβουλευτική του σταδιοδρομία[187], ο χρυσός σταυρός της Λεγεώνας της Τιμής από τη Γαλλική Κυβέρνηση σε αναγνώριση των υπηρεσιών που πρόσφερε για την περαιτέρω θέρμανση των ελληνογαλλικών σχέσεων[188], το μεγαλύτερο γερμανικό παράσημο, ο μεγαλόσταυρος της Γερμανίας[189], ο μεγαλόσταυρος του Πατριαρχείου Αντιοχείας, το ανώτατο παράσημο της Γιουγκοσλαβίας και της Αιγύπτου κ.ά.

Μεγαλύτερη τιμή όμως και αναγνώριση για το μεγάλο πολιτικό Αύγουστο Θεολογίτη αποτελούν οι ευχαριστίες και οι δηλώσεις απλών ανθρώπων και συλλόγων, που είδαν το φως της δημοσιότητας κατά καιρούς ή διαφυλάχθηκαν στο αρχείο της οικογένειας Θεολογίτη. Ως ενδεικτικό παράδειγμα αναφέρουμε τις ευχαριστίες

187. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 6854, 8-1-1958.
188. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 8323, 4-12-1961.
189. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7642, 13-9-1960.

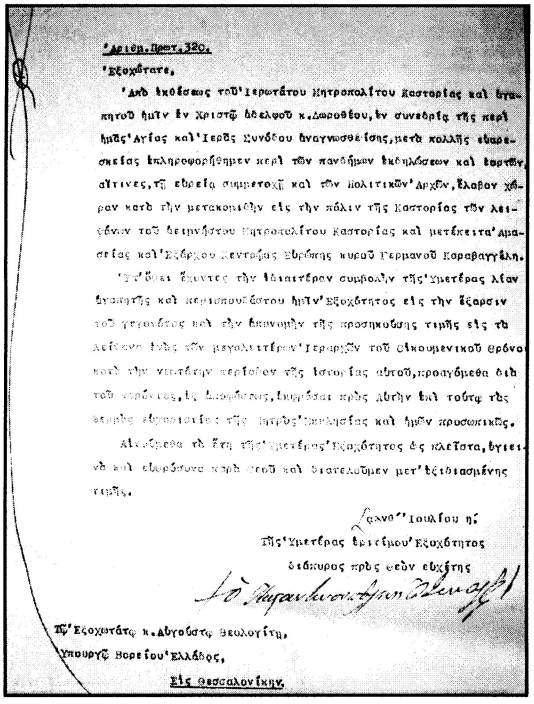

'Αριθμ.Πρωτ.320.

'Εξοχώτατε,

'Από ἐκθέσεως τοῦ 'Ιερωτάτου Μητροπολίτου Καστορίας καὶ ἀγαπητοῦ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ κ.Δωροθέου, ἐν συνεδρίᾳ τῆς περὶ ἡμᾶς 'Αγίας καὶ 'Ιερᾶς Συνόδου ἀναγνωσθείσης, μετὰ πολλῆς εὐαρεσκείας ἐπληροφορήθημεν περὶ τῶν πανδήμων ἐκδηλώσεων καὶ ἑορτῶν, αἵτινες, τῇ εὐρείᾳ συμμετοχῇ καὶ τῶν Πολιτικῶν 'Αρχῶν, ἔλαβον χώραν κατὰ τὴν μετακομιδὴν εἰς τὴν πόλιν τῆς Καστορίας τῶν λειψάνων τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Καστορίας καὶ μετέπειτα 'Αμασείας καὶ 'Εξάρχου Κεντρῴας Εὐρώπης κυροῦ Γερμανοῦ Καραβαγγέλη.

'Υπ' ὅσαι ἔχοντες τὴν ἰδιαιτέραν συμβολὴν τῆς 'Υμετέρας λίαν ἀγαπητῆς καὶ περιπουθάστου ἡμῖν 'Εξοχότητος εἰς τὴν ἔξαρσιν τοῦ γεγονότος καὶ τὴν ἀπονομὴν τῆς προσηκούσης τιμῆς εἰς τὰ λείψανα ἐνὸς τῶν μεγαλειτέρων 'Ιεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου κατὰ τὴν νεωτάτην περίοδον τῆς ἱστορίας αὐτοῦ, προαγόμεθα διὰ τοῦ παρόντος, ἐξ ἀποφάσεως, ἐκφρόσαι πρὸς Αὐτὴν ἐπὶ τούτῳ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τῆς Πατρὸς 'Εκκλησίας καὶ ἡμῶν προσωπικῶς.

Αἰτούμεθα τὰ ἔτη τῆς 'Υμετέρας 'Εξοχότητος ἐς κλεῖστα, ὑγιεινὰ καὶ εὐφρόσυνα παρὰ θεοῦ καὶ διατελοῦμεν μετ' ἐξιδιασμένης τιμῆς.

Ἰουλίου η'.

Τῆς 'Υμετέρας ἐρετίμου 'Εξοχότητος

διάκυρος πρὸς θεὸν εὐχέτης

Τῷ 'Εξοχωτάτῳ κ.Αὐγούστῳ Θεολογίτῃ,

'Υπουργῷ Βορείου 'Ελλάδος,

Εἰς Θεσσαλονίκην.

Αριστερά: *Θερμές ευχαριστίες του πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Αθηναγόρα προς τον υπουργό Αύγουστο Θεολογίτη για την ιδιαίτερη συμβολή του στη μετακομιδή των λειψάνων του Γερμανού Καραβαγγέλη από τη Βιέννη στην Καστοριά.* Δεξιά: *Τα παράσημα με τα οποία τιμήθηκε ο Αύγουστος Θεολογίτης.*

(Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη)

των Συνδέσμων Επιστημόνων Γυναικών Θεσσαλονίκης και Επαγγελματιών - Επιχειρηματιών Γυναικών Θεσσαλονίκης[190], του Συνδέσμου Συνταξιούχων Αυτοκινητιστών Πατρών και Περιχώρων[191], της Οργάνωσης Προστασίας Τυφλών Βορείου Ελλάδος ο «Ήλιος» της Σχολής Τυφλών[192], την ανακήρυξή του ως επίτιμου προέδρου της Ένωσης Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Μακεδονίας-Θράκης[193] και ως επίτιμου μέλους της «Μερίμνης του Παιδιού Καβάλας»[194], τη φιλική και εγκάρδια επιστολή[195] του καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής Θεσσαλονίκης Ιωάννη Κακριδή, το σχόλιο[196] του περιοδικού των «Ελληνίδων Βορείου Ελλάδος», τις δηλώσεις[197] κατοίκων της Νέας Καρυάς Νομού Καβάλας και τις προ-

190. Βλ. Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη, Παράρτημα, αρ. εγ.24.

191. Βλ. Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη, Παράρτημα, αρ. εγ. 25.

192. Βλ. Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη, Παράρτημα, αρ. εγ. 26.

193. Βλ. Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη, Παράρτημα, αρ. εγ. 27.

194. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. 7080, 10-7-1959, Παράρτημα, αρ. εγ. 28.

195. Βλ. Αρχείο οικογένειας Θεολογίτη, Παράρτημα, αρ. εγ. 29.

196. Βλ. «Ταχυδρόμος», αρ. φ. 7169, 24-1-1959 και περιοδικό «Ελληνίδων Βορείου Ελλάδος», τ. Β΄, αρ. 43, Ιαν.-Φεβρ. 1959, Παράρτημα, αρ. εγ. 30.

197. Βλ. «Πρωινή», αρ. φ. 2405, 23-9-1960, Παράρτημα, αρ. εγ. 31.

σφωνήσεις[198] προσωπικοτήτων της πόλης μας κατά τον εορτασμό των 40 χρόνων πολιτικής του δράσης[199].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1

Ο λόγος του Αύγουστου Θεολογίτη* στο συλλαλητήριο για την ενσωμάτωση της Θάσου στο ελληνικό κράτος.

«Εν λιμένι Θάσου τη 1η Ιανουαρίου 1913.

Αδελφοί Θάσιοι, απαίσιον άγγελμα ηγγέλθη σήμερον εκ Λονδίνου ότι η πρεσβευτική συνδιάσκεψις έφερε αντιρρήσεις εις την μετά της μητρός ημών Ελλάδος ενώσεως μηδόλως λαμβάνουσα υπ' όψιν τα πατροπαράδοτα δίκαιά μας, τας θυσίας μας, την από πεντακοσίων χρόνων δουλείαν μας, γυρεύει λέγω, μόλις ενεκολπώθημεν εις τας αγκάλας της προσφιλούς ημών μητρός Ελλάδος, μόλις είδον το απ' αιώνων αναμενόμενον όνειρόν μας εκπληρούμενον, ήρχισαν μερικοί συμφεροντολόγοι, ισχυροί, αντιπράττοντες εις την ιεράν ταύτην εκπλήρωσιν των προαιωνίων πόθων μας. Αλλά αντί να απογοητευόμεθα πρέπει να αναμένωμεν με θάρρος τα γεγονότα και αν, ο μη γένοιτο, θελήσουν να μας επιβάλλουν την ατιμωτέραν καταδίκη, την επαναφοράν του ατίμου πρώην καθεστώτος, ας εγκολπωθώμεν την κυανόλευκον και ενωμένοι ας αναφωνήσωμεν ότι είμεθα πραγματικοί απόγονοι των Ελλήνων, ας μιμηθώμεν τους ανδρείους Ψαριανούς που, όταν ηθέλησαν πέρυσι να επανέλθουν εις την νήσον των, τα παρέδωσαν όλα εις το πυρ υποδείξαντες εις τον πεπολιτισμένον κόσμον ότι ο Έλλην θυσιάζει περιουσίαν, οικογένειαν και ταύτην την ζωήν του θέτων υψηλότερα όλων την ελευθερίαν του καθώς και «στην Ψαρών την ολόμαυρη ράχη περπατώντας η Δόξα μονάχη...» εξεικονίζει την καταστροφή των Ψαρών, έχοντες λοιπόν και ημείς ως παράδειγμα τους Ψαριανούς ας δώσωμεν εις το πυρ από άκρον εις άκρον την νήσον και με τα όπλα εις τας χείρας διεκδικήσω-

198. Βλ. «Πρωινή», αρ. φ. 2444, 8-11-1960, Παράρτημα, αρ. εγ. 32.

199. Ολοκληρώνοντας τη βιογραφία του Αύγουστου Θεολογίτη αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τους ανεψιούς του, αδελφούς Κωνσταντίνο και Σταμάτη Θεολογίτη, που μου εμπιστεύθηκαν να φωτογραφίσω και να δημοσιεύσω τα έγγραφα και τις φωτογραφίες του Αρχείου Αύγουστου Θεολογίτη. Τους ευχαριστώ ακόμα και για τις πληροφορίες που μου έδωσαν σχετικά με την πολιτική δράση του θείου τους.

* Η ομιλία του Αύγουστου Θεολογίτη δημοσιεύτηκε στα «Θασιακά», τ. 10 (2001), σ. 568-569, από τον κ. Ηλία Σακούλη. Την αναδημοσιεύουμε, όμως, επειδή παρουσιάζει ιστορικό ενδιαφέρον και θέλουμε να δώσουμε στους αναγνώστες μια ολοκληρωμένη εικόνα για το Θάσιο πολιτικό.

μεν την τελειωτικήν ένωσιν μετά της μητρός μας Ελλάδος».

2

Συνέντευξη του υπουργού Αύγουστου Θεολογίτη στο περιοδικό «Μακεδονικόν Ημερολόγιον» του Ν. Σφενδόνη, το έτος 1959.

ΠΩΣ ΕΦΥΛΑΚΙΣΘΗΚΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΟ ΣΑΡΑΪΓ

«Ο Γάλλος στρατηγός Σαράϊγ, αρχιστράτηγος των συμμαχικών δυνάμεων στη Θεσσαλονίκη κατά τον πρώτον παγκόσμιον πόλεμον. Γάλλοι, Άγγλοι, Ιταλοί, Ινδοί, Σενεγαλέζοι και Κινέζοι εκυκλοφόρουν τότε εις τους δρόμους της παλαιάς Θεσσαλονίκης. Εδώ τότε και η Εθνική Τριανδρία Βενιζέλος- Κουντουριώτης- Δαγκλής με μίαν Ελλάδα διχασμένην μέχρις αίματος με τον θρυλικόν βασιλέα Κωνσταντίνον εξόριστον. Τα σύνορα της διχασμένης Ελλάδος ήταν μέχρι της Κατερίνης, τότε. Μίση και πάθη αμέτρητα. Ο αδελφός τον αδελφόν κτυπά και ο φίλος τον φίλον.

Τέλος, εις ένα ξύλινον παράπηγμα της οδού Χαμηδιέ, σημερινή οδός Βασιλίσσης Σοφίας, κοντά στο Συντριβάνι, ήταν τα γραφεία της εφημερίδος «ΕΛΛΑΣ» του αείμνηστου Βασιλάκη Μεσολογγίτη... Ήμουν από τους προσχωρήσαντας εις το κίνημα τότε και μόλις απολυθείς των τάξεων του στρατού ανέλαβον ως αρχισυντάκτης της «ΕΛΛΑΔΟΣ». Οι Φιλελεύθεροι ήταν η μειοψηφία τότε εις την Θεσσαλονίκην. Ο λαός ήταν παρά το πλευρόν του αειμνήστου βασιλέως Κωνσταντίνου και η απόπειρα στρατολογίας εις την Χαλκιδικήν από τον μακαρίτην Κονδύλην είχεν εξάψει ακόμη περισσότερον τον Μακεδονικόν λαόν. Αμείλικτος ήταν ο αγών μεταξύ των δύο παρατάξεων και «Εθνική Άμυνα» συνεκροτείτο τότε από παλαιά και νέα φιλελεύθερα στοιχεία, τα οποία έσπευδον από διάφορα σημεία της Ελλάδος διά να αντιμετωπίσουν εις το Σκρα τους καραδοκούντας Βουλγάρους. Ο μακαρίτης Μεσολογγίτης, φλογερός φιλελεύθερος με τα πύρινά του άρθρα και παρά τους ολυμπίους λόγους του Εμμανουήλ Ρέπουλη, έβλεπε στάσιμον την κυκλοφορίαν της «ΕΛΛΑΔΟΣ». Δεν ηδύνατο να αντιληφθή ότι ο λαός δεν ήταν μαζί μας και απέδιδε εις εμέ, προσωπικώς, δημοσιογραφικήν ανεπάρκειαν διά την στασιμότητα της κυκλοφορίας.

«Δεν τα καταφέρνεις» μου έλεγε. «Η κυκλοφορία μας είναι ελαχίστη. Χρειάζεται πνοή δημοσιογραφική. Και φοβούμαι ότι θα στερηθώ των υπηρεσιών σου ως αρχισυντάκτου»... Εκεί αποφάσισα να διαψεύσω και τον αείμνηστο Μεσολογγίτη και όλους εκείνους οι οποίοι απέδιδον εις εμέ δημοσιογραφικήν ανεπάρκειαν. Και το απετόλμησα. Και ένα βράδυ, μετά το μεσονύκτιον, εχάλκευσα μίαν ψευδή συνέντευξιν προς Ελβετόν δημοσιογράφον, μακράν συνέντευξιν του αειμνήστου βασιλέως Κωνσταντίνου, δημοσιευθείσαν εις το ανύπαρκτον περιοδικόν της Λωζάνης «Η Πινακοθήκη».Και τι δεν έγραφα εκεί! Προ τεσσαράκοντα και πλέον ετών! Ότι ο βασιλεύς Κωνσταντίνος επροτίμησε να χάση τον θρόνον διά να επιζήση η Ελλάς, ότι νοσταλγεί και θέλει να αποθάνη εις την Ελλάδα και ένα σωρό άλλα ακατανόητα και ανακριβή γεγονότα. Το κείμενον αυτό δεν το ελογόκρινε ο διευθυντής του Γραφείου

Τύπου Πρωτονάριος και τούτο, διότι εκ προθέσεως απέφυγα να το αποστείλω.

Την συνέντευξιν με πηχιαίους συγκινητικούς υπέρ του βασιλέως τίτλους κατεχώρησα εις την πρώτην σελίδα και περί τα εξημερώματα απεχώρησα εις το δωμάτιόν μου της κυρά Πηνελόπης... Όταν, περί την μεσημβρίαν, μετέβην εις τα γραφεία της εφημερίδος, το πιεστήριον εξηκολούθει ακόμη να εκτυπώνει και πλήθη Θεσσαλονικέων, φανατικών βασιλοφρόνων, έσπευδον να προμηθευθούν από τα τυπογραφεία την «ΕΛΛΑΔΑ». Ακριβώς την μεσημβρίαν εκαλούμην εις την Διεύθυνσιν Τύπου και μέχρι της 4ης απογευματινής τέσσαρες μηνύσεις είχον υποβληθή εναντίον μου διά το δημοσίευμα εκείνο, το οποίον ούτε εις την «ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ» της Λωξάνης εδημοσιεύθη, διότι δεν υπήρχε «ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ», ούτε ο βασιλεύς Κωνσταντίνος είχε προβή εις παρομοίας δηλώσεις. Ο στρατηγός Σαράϊ είχε γίνει έξω φρενών.

Το εσπέρας της ιδίας ημέρας είχα ήδη προφυλακισθή εις τας όπισθεν του Υπουργείου Βορείου Ελλάδος νέας φυλακάς διά να παραπεμφθώ εις το Έκτακτον Στρατοδικείον ως προδότης και πράκτωρ των Γερμανών και η κυρά Πηνελόπη ματαίως ανέμενε την επιστροφήν μου την βραδυά εκείνη. Εν τω μεταξύ η κυκλοφορία της εφημερίδος μου ηυξήθη καταπληκτικώς από την ημέραν εκείνην, αλλά ο μακαρίτης Μεσολογγίτης έπλυνε τότε τας χείρας του ως Πόντιος Πιλάτος, καταλογίσας εις εμέ και μόνον την ευθύνην του, ως αντεθνικού, χαρακτηρισθέντος τότε, δημοσιεύματος.

Θα σταματήσω εδώ. Από την περιπέτειαν αυτήν εις το Έκτακτον Στρατοδικείον με έσωσεν ο Πρόεδρος και σεβαστός μου καθηγητής του Εμπορικού Δικαίου εις την Σχολήν Κωνσταντινίδου, από την οποίαν απεφοίτησα, Μιλτιάδης Καρατζίδης. Από τας φυλακάς επεκοινώνησα διά του μακαρίτου Λυκειάρχου Ιωάννου Κωνσταντινίδου, με τον οποίον είμεθα, έφηβοι τότε, συμμαθηταί, με τον Μιλτιάδην Καρατζίδην, τον σεβαστόν μου καθηγητήν, προς τον οποίον εξέθεσα την τολμηράν αυτήν περιπέτειαν, την οποίαν εσκηνοθέτησα διά να διαψεύσω τον Διευθυντήν της εφημερίδος εις την γνώμην του ότι ήμην εγώ ανεπαρκής αλλά ότι το κλίμα το οποίον είχε δημιουργηθή τότε έπταιε και δεν ηνέχθη, όπως και εξεδηλώθη κατά το 1920, κατά τας εκλογάς της 1ης Νοεμβρίου, κατά οποίας ο Ελληνικός λαός απεδοκίμασε τον μεγαλύτερον πολιτικόν της συγχρόνου Ελλάδος Ελευθέριον Βενιζέλον. Απηλλάγην από το Έκτακτον Στρατοδικείον, το οποίον μου απέδωσε την ελευθερίαν και επανήλθον και πάλιν εις τα γραφεία της εφημερίδος «ΕΛΛΑΣ», της οποίας η κυκλοφορία εμειώθη και πάλιν, ως ήτο φυσικόν, λόγω της φλογεράς αντιβασιλικής αρθρογραφίας του μακαρίτου Βασιλάκη Μεσολογγίτη».

3

Άρθρο του Αύγουστου Θεολογίτη στον «Ελεύθερο Τύπο» της Αθήνας, 11 Φεβρουαρίου 1921.

ΟΤΑΝ Ο ΛΑΟΣ ΑΦΥΠΝΙΣΘΗ

«Νύκτα ασέληνον απεκάλεσεν αξιότιμος πληρεξούσιος την εποχήν καθ' ην ο

Ελευθέριος Βενιζέλος εδημιούργει την Μεγάλην Ελλάδα. Από του βήματος εκείνου, από του οποίου επί δεκαετίαν ανέπεμπε το φως της υπερόχου διανοίας του, κοντόφθαλμοι άνθρωποι υβρίζουν, συκοφαντούν, ζητούν -Ηρωδιάδες μαινόμεναι- την κεφαλήν του.

Προσήλθομεν εκεί από μηνός και πλέον πιστοί εις την απόφασιν της πλειοψηφίας του Ελληνικού λαού και ωρκίσθημεν, πρόθυμοι να εξυπηρετήσωμεν την πατρίδα, ξένοι προς πάσαν αντικαθεστωτικήν ιδέαν, προς πάσαν πράξιν δυναμένη να μας χαρακτηρίση ως επιβουλευομένους την παρούσαν κατάστασιν.

Από τετραμήνου ήδη ο Αρχηγός των Φιλελευθέρων εις ουδεμίαν ευρίσκεται επαφήν μετά του κόμματός του, απέχων της πολιτικής. Αυτός έχει μίαν πολιτικήν ιστορίαν δέκα ετών, και πρόγραμμα το κόμμα του και παρελθόν μέγα, ώστε να δύνανται οι Φιλελεύθεροι και όλοι ημείς, οι το πρώτον εισελθόντες εις τας τάξεις του κόμματος αυτού, να προσανατολισθώμεν προς μίαν κατεύθυνσιν; Αδύνατον. Οι τυραννομάχοι σπαθίζουν, απειλούν τους πάντας.

Αλλά τι ζητεί λοιπόν, η πλειοψηφία από ημάς; Τι θέλουν οι άνθρωποι αυτοί, οι μαινόμενοι, οι υβρίζοντες ημάς «πρόσφυγας», οι στεφανούντες λιποτάκτας, οι χειροκροτούντες και επιστρατεύοντες κάθε πράξιν του παρελθόντος, ήτις ωδήγει την χώραν εις την καταστροφήν; Τα πράγματα είναι καθαρά: Μετά την εκλογήν της 1ης Νοεμβρίου, υποταχθέντες, ως είχομεν καθήκον, εις την θέλησιν της πλειοψηφίας του Ελληνικού λαού, προσήλθομεν να εισφέρομεν ό,τι ηδυνάμεθα προς εξομάλυνσιν της καταστάσεως. Ελεύθεροι είναι να εγκαλέσουν προ της δικαιοσύνης, όσους νομίζουν ενόχους εγκληματικών πράξεων. Ημείς δυνάμεθα να ατενίσωμεν κατάματα οιουσδήποτε τυραννομάχους. Ποίοι είμεθα; Το γνωρίζουν. Είμεθα οι οπαδοί του κόμματος εκείνου το οποίον εγεννήθη από μίαν λαϊκήν επανάστασιν- την επανάστασιν του 1909-. Εκυβέρνων αυτοί τότε. Η κομματική και πολιτική των δράσις επίεζε τα στήθη του Ελληνικού λαού, ο οποίος τους έθεσε διά μιας γενναίας χειρονομίας εις πολιτικήν απόταξιν.

Μέσα εις την απόγνωσιν της φθινούσης Ελλάδος εκλήθη εκ Χανίων «δικηγορίσκος» και δεν εύρε παρά μίαν σκιάν τρεφομένην με θρύλους. Εκυβέρνησεν επί μίαν δεκαετίαν. Όσας φοράς εστήθησαν αι κάλπαι ο Ελληνικός λαός απήντησε με ένα ηχηρότατον «όχι» εις τους αντιπάλους του. Επί των ημερών του ο λαός αυτός έδρεψε δάφνας και ορμητικόν ηπλώθη το ελληνικόν κύμα διά να υπερπηδήση τους κρημνούς της Μελούνας. Και εταπεινώθησαν οφρείς και εφθάσαμεν εκεί όπου εφθάσαμεν, δοξασμένοι, δυνατοί, ελευθερωταί. Και εξύπνησαν πόθοι αιώνων μέσα από τα χώματα της Θράκης και της Ιωνίας, και οι τύραννοι της δουλείας της μακραίωνος έστησαν αψίδας και τόξα υπερύψηλα και βασιλείς της δόξης, οι φαντάροι μας εισήλθον εις τα σκλαβωμένα μέρη, και εζήσαμεν και ησθάνθημεν και είδομεν την Ελλάδα ζώσαν και κινουμένην και παλλομένην από σφρίγος εις μίαν πατριωτικήν αποθέωσιν.

Όταν μας υβρίζετε ενθυμούμεθα την Ελλάδα την προ της επαναστάσεως του

1909. Όταν μας καταγγέλλετε ως επιβουλευομένους την αυτοτέλειαν του Κράτους, ενθυμούμεθα την αυτοτέλειαν της Ελλάδος εκλιπαρούσης την Αγίαν Ρωσίαν, όπως εκδιώξη τον Ετέμ Πασάν εκ Θεσσαλίας. Όταν μας χαρακτηρίζετε επαναστάτας κατά της λαϊκής ετυμηγορίας, δεν λησμονούμεν ότι είσθε οι κατάδικοι από δεκαετίας μιας λαϊκής επαναστάσεως. Και, όταν δεν ενθυμούμεθα όλα αυτά τα παλαιά πράγματα, αντλούμεν μέσα από τα πλήθη που μας κατεψήφισαν την αιτίαν της επαναφοράς σας εκ της διαθεσιμότητος. Ο λαός ψηφίσας ως εψήφισε, δεν έδωσε χάριν εις τους καταδίκους του 1909, ηθέλησε να επαναφέρη τον Βασιλέα.

Μην πλανάσθε. Μην φαντάζεσθε ότι είναι ποτέ δυνατόν να κρατηθήτε σεις, οίτινες προ δεκαετίας εξεδιώχθητε της Αρχής υπό του Ελληνικού λαού, του οποίου τας ευγενείς και μεγάλας ορμάς κατηυθύνατε πάντοτε εις την ευτέλειαν του κομματισμού και της μικροπολιτικής. Όταν αι εξάψεις ατονίσουν, όταν ίδουν εις ποίαν απογύμνωσιν και εξουθένωσιν μας οδηγήτε, τότε δεν θα είναι πλέον δυνατόν να εξαπολύετε τους κεραυνούς της τυραννολογίας εναντίον ενός κόμματος, το οποίον επί δεκαετίαν εκυβέρνησε την χώραν, και ο Αρχηγός του οποίου τέσσαρας υπέγραψεν ενδόξους συνθήκας.

Εις σας, τι απομένει πλέον; Ο εμπαθής, ο αχάριστος, ο πολιτικώς ανήθικος ρόλος να συνταυτίζετε το έργον του Αρχηγού των Φιλελευθέρων με όλας τας ανωμαλίας, και τας μικρότητας, και τας σκληρότητας της τελευταίας τριετίας, ήτις έσωσεν χιλιάδας Ελλήνων από τον θάνατον και το μαρτύριον. Εάν σκιαί όμως υπάρχουν εις το υπεράνθρωπον έργον, υπάρχει και τόσον φως εις την Μεγάλην Ελλάδαν, ώστε ο πέπλος της λήθης ευκόλως θα σβήση τας σκιάς. Διότι, φεύγων ο Βενιζέλος άφησε τμηματάρχας δυναμένους να διδάξωσιν υπουργούς, και γραμματείς ανωτέρους των διευθυντών, και αξιωματικούς υπερηφάνους, συντελέσαντας εις την δημιουργίαν του μεγάλου έργου. Δεν εδημιούργησεν εκείνος τα Θηβαϊκά και τα Λαμιακά. Δεν εδίδαξε τον φιλοτομαρισμόν, δεν ήτο δι' αυτόν τόπος τιμωρίας το μέτωπον.

Τέρμα του δρόμου, τον οποίον αυτός εχάραξεν και διήνυσεν, αφ' ης εκλήθη εκ Κρήτης, δεν ήτο μόνον η απελευθέρωσις των αλυτρώτων και η αποκατάστασις της φυλής, ην επέτυχε· ήτο ακόμη και ο συγχρονισμός και η εναρμόνισίς μας προς την όλην εξέλιξιν, η χειραφέτησίς μας εις μίαν ηθικήν ελευθερίαν, η απαλλαγή μας από τας μεσαιωνικάς αντιλήψεις.

Ενικήθη ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η Ελλάς υπετάγη και πάλιν εις δουλοκομματικά στοιχεία; Ναι. Αλλ' είναι ποτέ δυνατόν να ζήση ο κόσμος, ο οποίος ήλθεν εις την επιφάνειαν;

Πήλινοι είναι οι πόδες του κυβερνητικού συγκροτήματος. Και αι φωναί και οι πανηγυρισμοί, βλασφημίαι διά την αύριον. Τι θα ωφελήση όμως, όταν εις την κομματικήν μέθην κυλισθούν όλα κάτω; «Γνωρίζαμεν αυτούς- έλεγον οι εργάται-αλλά τους εψηφίσαμεν, διότι υπεσχέθησαν την επάνοδόν σας Μεγαλειότατε!». Μέσα εις τας ολίγας αυτάς λέξεις εγκλείεται η ψυχολογία των καταψηφισάντων ημάς κατά

τας εκλογάς. Ήδη, αφού η επιθυμία του Ελληνικού λαού εξεπληρώθη, ο βόγγος ακούεται κατ' αυτών. Όσοι ακροώνται τα πλήθη, εις τας συγκεντρώσεις, εις το καφενείον, εις το εργοστάσιον, εις τον τύπον ακόμη, θ' αντιληφθούν και θα εκτιμήσουν την εμπιστοσύνην των πολιτών προς αυτούς.

Ερχόμεθα από τόπους όπου μας επίεσαν μέχρις προχθές οι βάρβαροι. Απεστάλημεν από εδάφη, όπου επιδραμόντες οι Τουρκοβούλγαροι δεν άφησαν ειμή ουρανόν και χώμα. Δεν κομίζομεν βεβαίως γλαύκα εις τας Αθήνας διά των ανωτέρω. Κομίζομεν όμως την πίστην μας και την ατέλειωτον ευγνωμοσύνην μας προς τον άνδρα εκείνον, το όνομα του οποίου συμβολίζει τον εθνικόν συμπυκνωτήρα, όστις συνεκέντρωσε τας ορμάς της Ελληνικής Φυλής και κατηύθυνε αυτάς και επέτυχεν ό,τι επόθησεν ο Ελληνικός λαός. Και η πίστις αυτή δεν είναι τυφλή. Εδράζεται επί του ορθού λόγου και της εκτιμήσεως προσώπων και πραγμάτων του παρελθόντος και του παρόντος και δεν δύναται να υποστή ουδεμίαν βεβήλωσιν.

Μήνες μας χωρίζουν από την αναχώρησίν του και μολαταύτα ευρισκόμεθα προ μιας καταστάσεως ισοδυνάμου προς αναστολήν πάσης εξελίξεως εν τη χώρα. Το κράτος στηρίζεται σήμερον επί μιας πλειοψηφίας άνευ αρχηγού, ή μάλλον με αρχηγόν μη δυνάμενον να συγκεντρώση και κατευθύνη τας πράξεις και τας σκέψεις της πλειοψηφίας του. Είναι τούτο η απαρχή εγκαθιδρύσεως μιας πολυτυραννίας. Και πολυτυραννία σημαίνει αδυναμία και κατάπτωσις.

Το κόμμα των Φιλελευθέρων δεν είναι εκείνο το οποίον, προ της καταστάσεως αυτής, διψά την Αρχήν. Όχι.Το κόμμα των Φιλελευθέρων έχει ανάγκην να συνέλθη από την τελευταίαν ήτταν. Το κόμμα των Φιλελευθέρων θα επανέλθη εις την Αρχήν μόνον όταν αποκτήση την πλειοψηφίαν του Ελληνικού λαού, την εμπιστοσύνην του οποίου αμέριστον είχεν επί τόσα έτη.Και θα την επανακτήση, αναμφιβόλως, και διά την εσωτέραν του αξίαν και διότι τοιούτους έχει αντιπάλους. Το να θελήση να βαδίση αντικαθεστικώς, και να επιβουλευθή την εκδηλωθείσαν γνώμην του λαού, όπως οι τυραννομάχοι μας συκοφαντούν, είναι αφροσύνη ασυγχώρητος.Το κόμμα των Φιλελευθέρων επαναστάτησεν άλλοτε, δι' ους λόγους όλοι γνωρίζομεν, εις μίαν τραγικήν περίοδον, καθ' ην οι σημερινοί επικριταί συνίστων παιδαριώδη παζαρεύματα και ευνοϊκήν εξέλιξιν, η οποία δεν θ' ανεφαίνετο ποτέ, αφού μέχρι των τελευταίων ημερών οι Γερμανοί εφαίνοντο κρούοντες τας Πύλας των Παρισίων. Και έσωσε τότε το κόμμα των Φιλελευθέρων την Ελλάδα και την αποκατέστησεν. Διατί σήμερον θα εξήρχετο της νομιμότητος;

Αλλά, και αν έλειπεν ακόμη η μειοψηφία των Φιλελευθέρων αντιπροσωπεύουσα τα παρθενικώτερα μέρη της ελευθέρας Ελλάδος και όλον τον αλύτρωτον Ελληνισμόν, η σημερινή μεγάλη Ελλάς δεν είναι δυνατόν να ικανοποιηθή με την στενότητα της αντιλήψεως εκείνων, διά τους οποίους η «μικρά και η έντιμος» ήτο το ιδεώδες. Δεν θα παρέλθη ούτω πολύς χρόνος και ολόκληρος η Ελλάς, αυτή προ παντός η παλαιά Ελλάς, ήτις εξώρμησε σφριγώσα υπό την ηγεσίαν του προς την ελευθερίαν, θα κρού-

ση, όπως προ δέκα ετών, τας θύρας των Αθηνών διά να αναχαιτίση τους αντιγράφοντας τας ιδέας και τας πράξεις καλογήρων του Βυζαντίου, καθ' ην στιγμήν εχθροί εσωτερικοί και εξωτερικοί υπέσκαπτον τας επάλξεις της Κωνσταντινουπόλεως.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ
Βουλευτής Δράμας»

4

Η επιστολή του νεαρού βουλευτή Θεολογίτη που δημοσιεύθηκε από την εφημερίδα της Καβάλας «Σημαία», στις 28-2-1921.

«Φίλη «Σημαία»

Θα ζητήσω και πάλιν φιλοξενίαν εις τας στήλας σου, όπως και κατά τας παλαιάς ημέρας, ας διήλθομεν χειροπιασμένοι εις τον κοινόν αγώνα. Είδομεν τότε την Καβάλαν μας ζώσαν εις εορτάς εορτών και πανηγύρεις πανηγύρεων, εξήσαμεν τότε μέσα εις εκρήξεις παράφρονος ενθουσιασμού, όταν οι χαλκοπρόσωποι φαντάροι περιέφερον αναπεπταμένας και υπερηφάνους τας σημαίας μας εις τα πλέον απομεμακρυσμένα σημεία της Ελλάδος των πέντε θαλασσών. Ιδού, διατί με ιδιαιτέραν συγκίνησιν εμφανίζομαι πάλιν από των στηλών σου πνιγμένος μέσα εις αναμνήσεις και εις γεγονότα εις τα οποία εκλείσαμεν τας ωραιοτέρας ημέρας της ζωής μας ημείς οι μη τυραννήσαντες, οι μη πλουτίσαντες, οι μη φατριάσαντες, οι μη κακουργήσαντες εις βάρος του Νομού Δράμας.

Αισθάνομαι μίαν υποχρέωσιν απέναντι εκείνων οίτινες μας ετίμησαν διά της ψήφου των όπως, επ' ευκαιρία της ολιγοημέρου παραμονής μου, τονίσω διά μίαν ακόμη φοράν ότι κρατούμεν ως παρακαταθήκην ιεράν την εντολήν ην ελάβομεν παρά του μαρτυρικού λαού του Νομού Δράμας, του νομού αυτού εις τον οποίον έλαβον χώραν τα τραγικώτερα μαρτύρια της πολεμικής περιόδου.

Είμεθα υπερήφανοι διότι τοιούτον αντιπροσωπεύομεν λαόν εν τη Γ΄ των Ελλήνων Εθνοσυνελεύσει και εν τω μέτρω των ασθενών μας δυνάμεων, πιστοί εις την πλειοψηφίαν του Ελληνικού λαού, ο οποίος μας αφήρεσε την εντολήν από την διακυβέρνησιν της χώρας από της 1ης Νοεμβρίου-εφέραμεν την φωνήν των χηρών και των ορφανών και των αστέγων και των μαρτυρησάντων υπό τους θόλους της Βουλής των Ελλήνων.

Πιστεύομεν ημείς ότι ο Ελευθέριος Βενιζέλος ηγήθη της πολιτικής, ήτις επανέφερεν εις τα εδάφη αυτά, και δεν δυνάμεθα παρά ζωηρόν να τρέφωμεν το αίσθημα της ευγνωμοσύνης προς την Εθνικήν Τριανδρίαν, ήτις μας οδήγησεν εις την εθνικήν αποκατάστασιν.

Τα ονόματα αυτά θα παραμείνουν χαραγμένα εις τα βάθη των καρδιών μας, εκεί όπου καμμία δύναμις και καμμία αντίληψις ανθρώπων φρονούντων από ημάς αντίθετα θα είναι δυνατόν να τα αποξύση.

Δεν θα καιωθή ούτε θα ατονήση το αίσθημα της ευγνωμοσύνης μας προς τον

υπέροχον εκείνον Γέροντα και δαμαστήν των θαλασσών, προς τον οποίον από των κρυφών μας παραθύρων ανεμίσαμεν πέπλους γαλανολεύκους, και εδέχθημεν τον χαιρετισμόν της ερχομένης Ελλάδος μετά μακραίωνα δουλεία, και με τους κρότους του ενδόξου «Αβέρωφ»,ο οποίος έλειχε τας ακτάς της Βουλγαροκρατουμένης τότε Καβάλας.Όσοι γνωρίζουν πόσον τίμιος και πόσον νοικοκυρεμένος υπήρξε ο κόσμος αυτός εις τα αισθήματά του, θα επείσθησαν ή θα πεισθούν ότι ο καλύτερος τρόπος διά να εναρμονισθούν μετ' αυτού δεν είναι να βαδίσωμεν κατά μέτωπον ποδοπατούντες ό,τι αυτός λατρεύει και πληγώνοντες εις τα καίρια την πολιτικήν του φιλοτιμίαν.

Αυτό ας το έχουν υπ' όψιν των, ως πρώτον κρατούμενον μιας τιμίας συζητήσεως μεταξύ πιστευόντων και πλανωμένων διά να είναι δυνατός ο συγχρονισμός και η εκμετάλλευσις των προσπαθειών όλων προς ανακούφισιν και εξυπηρέτησιν του μαρτυρήσαντος λαού. Άλλως αι ύβρεις και αι συκοφαντίαι και τα ανέντιμα κατηγορητήρια μακράν του να εξυπηρετήσουν πολιτικώς και κοινωνικώς και οικονομικώς τον τόπον αυτόν. Δεν είναι δυνατόν δι' ημάς τους αποτελούντας σήμερον την αξιωματικήν αντιπολίτευσιν εν τω κοινοβουλίω, αλλά την πλειοψηφίαν του ελληνικού κόσμου εν τω τόπω αυτώ, δεν είναι δυνατόν επαναλαμβάνω ειμή να παρέρχονται προ ημών, παρέρχεται ο αήρ προ του καθρέπτου.

Με τας σκέψεις αυτάς και τας αντιλήψεις αυτάς διαβιβάζω τον θερμόν χαιρετισμόν των φιλελευθέρων βουλευτών Δράμας προς όλους εκείνους οι οποίοι μας ετίμησαν, τονίζοντες και πάλιν ότι εκεί ευρισκόμεθα πειθόμενοι εις τα ρήματα αυτών των ιδίων.

Δεν είμεθα δε διατεθειμένοι όπως αυτοί να προβώμεν εις την ελαχίστην αβαρίαν των αισθημάτων μας και των φρονημάτων μας, αντί οιασδήποτε άλλης αντιθέτου αντιλήψεως.

Θα περπατήσωμεν εις δρόμον ακανθώδη και δύσβατον. Ιδικόν μας όμως. Και δεν θα διέλθωμεν από καμμίαν λεωφόρον, ούτε θα διασκελίσωμεν την θύραν καλλιμαρμάρων μεγάρων με την αυτήν πίστιν και την αυτήν αφοσίωσιν, διερχόμενοι τας χαλεπάς ημέρας ας διήρχοντο οι νυν κρατούντες, οι μη καταδεχόμενοι να υψώσουν την φωνήν των μεθ' ημών, όταν το έθνος επανηγύριζε το τέλος μιας δουλείας τετρακοσίων ετών.

Μετά τιμής
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ
Πληρεξούσιος Δράμας»

5

Επιστολή του Αλέξανδρου Παπαναστασίου στο συναγωνιστή του βουλευτή Αύγουστο Θεολογίτη. *Θήρα 13 IV 26.*

«Αγαπητέ Αύγουστε,

Έλαβα το γράμμα σου. Σε συγχαίρω από καρδίας διά την στάσιν σου εις την

«Μακεδονίαν» και την εν γένει τελευταίαν σου δράσιν, περί της οποίας με επληροφόρησαν καλοί φίλοι.

Η πολιτική κατάστασις ολοένα, βλέπω, χειροτερεύει. Το τελευταίον ανοήτως διεξαχθέν κίνημα μας εξεφάνην υπερβολικό. Ποτέ δεν μπορούσα να φαντασθώ ότι θα εφθάναμε εις ταύτην κατάστασιν, ότι τόση ανανδρία θα εκυριάρχει. Νομίζει κανείς ότι ο Πάγκαλος εστάλη διά να αποκαλύψη πόση ανυπέρβλητη παληανθρωπιά υπάρχει στην ελληνική κοινωνία, ιδίως και διά των διευθυνουσών τάξεων. Όσα μου γράφεις περί Αριβαντινού είναι κοντά. Φαντάζομαι πόσον αλγεινής θα ήτο η εντύπωσις εις τους συναγωνιστάς μας εκ της στάσεώς του. Όσον κακόν έκαμαν οι πρώην φίλοι μας, δεν το έκανε κανείς άλλος. Πώς λοιπόν θα αποκτήση εμπιστοσύνην ο κόσμος στους πολιτικούς, διά να διορθωθούν τα πράγματα, να αναστηλωθή το κύρος του πολιτικού κόσμου, να αναπτερωθή το φρόνημα του λαού, θα χρειασθή συστηματική εργασία, αγώνας και θυσίαι πολλαί. Και καθήκον περισσότερο από κάθε άλλον να αναλάβωμεν αυτούς τους αγώνας και να κάμωμεν τας απαιτουμένας θυσίας· έχομεν ημείς να πρωτοστατήσωμεν εις την καθιέρωσιν της Δημοκρατίας. Αι κεντρικαί σκέψεις μου είναι διατυπωμέναι στην τελευταία μου αγόρευση, η οποία ετυπώθη και θα την ιδείς. Όντι επιβάλλεται τώρα να επεκτείνουμε και να στερεώσουμε τις οργανώσεις μας· η συνεργασία μαζί με τα άλλα κόμματα μας δείχνει για την τελευταία εκλογήν πως ήτανε μια κωμωδία που ετάχθη της Ελλάδος, και να εργασθούμε για λαϊκές, εντός των νομίμων ορίων, εκδηλώσεις σ' όλα τα κέντρα. Αυτά πρέπει να γίνουν εν συνεργασία με τα άλλα κόμματα που και έχουν σύνεση και διαδηλώνουν τη λαϊκή θέληση για την αποκατάσταση της λαϊκής κυριαρχίας. Η προπαρασκευαστική εργασία πρέπει να γίνη συντομώτατα και χωρίς θόρυβο. Αν το διάστημα αυτό αποτύχη, θα ιδούμε τι θα κάμουμε. Προ παντός πρέπει να εμψυχώσουμε τον κόσμο με τη ζωηρότητα και το παράδειγμά μας. Επί τέλους ας φυλακισθούν ή εξορισθούν μερικοί ακόμα. Ουκ όντι προς θάνατον. Αλλά και αυτό αν επρόκειτο να μας εύρη... «μια φορά κανείς πεθαίνει». Πληροφορούμαι ότι θάρθητε μερικές φορές έως εδώ. Θα τα συζητήσουμε μαζί και θα κανονίσουμε ένα πρόγραμμα εργασίας.

Εις τους συναγωνιστάς μας της Μακεδονίας να διαβιβάσεις τους χαιρετισμούς μου. Διαρκώς τους συλλογίζομαι. Η απώλεια του Συνδίκη αφήνει ένα μεγάλο κενό. Ας φροντίσουν οι νεώτεροι να το πληρώσουν. Εξάλλου η δυστυχία των τελευταίων κινδύνων δεν θα αποκαρδιώση κανένα. Ως προς την έλλειψιν στελεχών διά Μακεδονίαν και Θράκην (ίσως) έχεις δίκαιο. Φροντίσετε να προσηλυτίσετε και ετέρους συνεχώς.

Με φιλικά αισθήματα *Αλ. Παπαναστασίου*

(Υπ.) »

6

Ομιλία του βουλευτή Αύγ. Θεολογίτη, που εκφωνήθηκε στις 18 Μαρτίου 1928 στο θέατρο «Απόλλων» Αθηνών, όπου έγινε η πρώτη στην Ελλάδα δημόσια γυναικεία πολιτική συγκέντρωση.

«Καθήκον όλων ημών είναι να αγωνισθώμεν γενικώτερον υπέρ της απολυτρώσεως της γυναικός. Η απολύτρωσις αύτη θα μας καταστήση περισσότερον ανθρώπους, περισσότερον πολιτισμένους.

Όσοι μυκτηρίζουν και όσοι ειρωνεύονται την κίνησιν της χειραφετήσεως της Ελληνίδος, ας ρίψουν ένα βλέμμα εις την σημερινήν μας κατάστασιν. Θα ίδουν τότε τα έλκη τα κοινωνικά, τα οποία μας μαστίζουν και τα οποία φαρισαϊκώς θέλομεν να αγνοούμεν. Ο βόρβορος ο κοινωνικός, ο τόσον φανερός εις την διπλήν ηθικήν των δύο φύλων και αι υπάρχουσαι αντιθέσεις δεν είναι δυνατόν παρά να εξεγείρουν κάθε ευσυνείδητον άνθρωπον και να τον ωθήσουν προς τον πραγματικώς απολυτρωτήν διά την γυναίκα αγώνα. Πρέπει δε πάντως να εννοήσουν ότι κάθε γενικός και μερικός αγών υπέρ των γυναικών είναι αγών υπέρ των μητέρων ημών και των αδελφών ημών.

Ούτε ο χρόνος, ούτε ο τόπος είναι κατάλληλος διά μίαν μακράν ανάλυσιν του ζητήματος αυτού. Ανήκω εις παράταξιν, ήτις ηγωνίσθη και αγωνίζεται διά τον απολυτρωτικόν αυτόν αγώνα. Ο ηγέτης της Δημοκρατικής Ενώσεως και εις το ζήτημα της γυναικείας χειραφετήσεως υπήρξεν ο σημαιοφόρος και εκ των πρωτοπόρων. Απλούς στρατιώτης εγώ εις την παράταξιν αυτήν θα εκτελέσω το καθήκον μου, τονίζων και πάλιν ότι ο αγών υπέρ των Ελληνίδων γυναικών είναι αγών υπέρ των μητέρων ημών, υπέρ των αδελφών ημών».

7

Απόσπασμα από τον προεκλογικό λόγο που εκφώνησε ο Αύγουστος Θεολογίτης στην Καβάλα, στις 7 Αυγούστου 1928.

Αναφερόμενος στους οπαδούς της Βασιλείας λέει: *«...Λησμονούν ότι κλαίομεν και ημείς την Ελλάδα των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών, λησμονούν ότι οι δρόμοι των πόλεων και οι κάμποι της Μακεδονίας εγέμισαν από τον προσφυγικόν κόσμον, τον οποίον εξεθεμελίωσαν από κοιτίδος όπου έζησαν και ήκμασαν από αιώνων τόσων, όσον δεν φθάνει η ανθρωπίνη μνήμη. Όλα λησμονούνται και ενθυμούμεθα την Ελισάβετ και τον Γεώργιον, και θέλουν ν' αναζήσουν τα σύμβολα τα οποία κατέρριψαν την Ελλάδα εις ερείπια. Αλλ' ας μην απατώνται. Κανείς ποτέ βασιλεύς δεν είναι δυνατόν να κοιμάται ήσυχος εις την ελληνικήν γην, και πολύ περισσότερον οι βλαστοί της αμαρτωλής δυναστείας. Η Δημοκρατία ηνδρώθη μέσα εις τας φλόγας της Μικρασίας και Θράκης και εθεμελιώθη μέσα εις τας ψυχάς της τραυματισθείσης φυλής. Παραστέκουν Εστιάδες ακοίμητοι αι ατελεύτητοι συνοδείαι των θυμάτων της μεγάλης νεοελληνικής τραγωδίας, και είναι δι' ημάς η Δημοκρατία μας ο ηθικός εξα-*

γνισμός... αλλ' είναι ανάγκη να τελειώνωμεν άπαξ διά παντός με τους καθεστωτικούς αγώνας. Είναι ανάγκη μεγίστη διά την μεταπολεμικήν Ελλάδα να αφήσωμεν τους τάφους και τα σάβανα και τας νεκρολογίας. Υπεράνω όλων αυτών προέχει το ζήτημα της τακτοποιήσεως των μεγάλων προβλημάτων της χώρας. Και τούτο διά να ζήσωμεν ομαλόν πολιτικόν βίον, διά να μη κινδυνεύσουν οι ελεύθεροι της χώρας θεσμοί. Είναι ανάγκη να στρέψωμεν την προσοχήν ημών, όπως αποκτήση η Δημοκρατία περιεχόμενον λαϊκόν, είναι ανάγκη να αγωνισθώμεν υπέρ των αγροτών, υπέρ των εργατών, υπαλλήλων, επαγγελματιών και όλων εκείνων οι οποίοι σκυφτοί από τα βάρη της ζωής αναμένουν καλυτέρας ημέρας... Μη λησμονώμεν ότι η Δημοκρατία εγεννήθη μέσα από τα βάσανα και την συμφοράν, και τα δάκρυα του Έθνους ολοκλήρου, και εάν παλαίει και αγωνίζεται σήμερον, εάν δεν δύναται ν' αποδώση τους καρπούς της, αιτία είναι η τραγική πτώσις της Φυλής από την προσωπικήν πολιτικήν την οποίαν ήσκησε το Στέμμα... θ' ακουσθή την αυγήν της 20ης Αυγούστου διάτορας η ζητωκραυγή της μεγάλης πλειοψηφίας του Ελληνικού Λαού,

Ζήτω η Δημοκρατία»

8

Άρθρο του Αύγουστου Θεολογίτη στον «Κήρυκα» της Καβάλας, στις 22 Αυγούστου 1928.

Νίκη! Νίκη! Νίκη!

«Δυνάμεθα να χαρώμεν τώρα, διότι βλέπομεν κάτω από τας πτέρυγας της Δημοκρατίας ομονοούσαν ολόκληρον την Ελλάδα, την Ελλάδα την καθημαγμένην, την βασανισμένην, την ταλαιπωρηθείσαν Ελλάδα, την αιμορροούσαν και πάσχουσαν. Οι νικηταί αναλαμβάνουν βαρυτάτας υποχρεώσεις απέναντι του Ελληνικού Λαού. Πρώτην και μεγαλυτέραν, να τείνωμεν την χείραν, αδελφών προς αδελφούς και να ευχαριστήσωμεν τους χθεσινούς αντιπάλους μας, οι οποίοι υπεράνω παντός αισθήματος έθεσαν την αιωνίαν των ακατάλυτον Ελλάδα. Νέα περίοδος αρχίζει...Μας αναμένουν αγώνες πολιτισμένων ανθρώπων. Αγώνες διά την βελτίωσιν των συνθηκών της ζωής,... Μας αναμένουν αγώνες διά την αποκάλυψιν γαιών, διά τον γλυτωμόν μας από την ελονοσίαν, διά την ανακούφισιν των υπαλληλικών, των επαγγελματικών, των εργατικών τάξεων, όλων εκείνων διά τους οποίους η ζωή κατέστη μαρτύριον.

Πολλά μας αναμένουν. Μέσα εις τον στίβον τον Δημοκρατικόν οφείλουμε να αγωνισθώμεν διά καλούς και πεφωτισμένους σκοπούς και να προσανατολίσωμεν τον τόπον αυτόν προς τα τιμιώτερα και ευγενέστερα δημοκρατικά ιδεώδη, τα οποία κατακλύζουν την μεταπολεμικήν Ευρώπην».

9

Περίληψη ομιλίας στη Βουλή του Αύγουστου Θεολογίτη, «Κήρυξ» 26 Ιουνίου 1929.

«Καλή Αρχή»

«Ο κ. Α. Θεολογίτης λαμβάνων τον λόγον διερμηνεύει εν αρχή το παράπονον των Νεοελλαδιτών διά την κρατούσαν παρ' αυτοίς κακοδαιμονίαν και την επιθυ-

μίαν αυτών διά την εφαρμογήν της αποκεντρώσεως και αυτοδιοικήσεως. Αποδίδει δε το παρατηρούμενον κακόν εις την έλλειψιν προσώπων καταλλήλων να αντιπροσωπεύσωσιν εν τη εκτελεστική εξουσία τον Νεοελλαδικόν κόσμον και να υποστηρίξωσιν εν αυτή τα ζητήματα των Νέων Χωρών.Επαινεί την καθιερωθείσαν υπό του κ. Πρωθυπουργού αρχήν όπως περιλαμβάνει εν τη Κυβερνήσει του και αντιπροσώπους της Ν. Ελλάδος. Εκφράζει εν συνεχεία την γνώμην ότι η κατά μισθόν μόνον προαγωγή της θέσεως των νομαρχών κατ' ουδέν πρόκειται να βελτιώση την κρατούσαν κατάστασιν, ήτις ως λέγει θα συνεχισθή εφόσον δεν αντιμετωπίζεται αύτη σοβαρώτερον. Καταλήγων ποιείται έκκλησιν προς τον κ. Πρωθυπουργόν τον διά τοιαύτης εμπιστοσύνης περιβληθέντα υπό των Νεοελλαδιτών, όπως παράσχη εις τας Νέας Χώρας τον πνεύμονα της αποκεντρώσεως και αυτοδιοικήσεως διά του οποίου αύται θα αναπνεύσουν, διότι άλλως, εάν και η σημερινή Κυβέρνησις δεν παράσχη εις τας Ν. Χώρας τα μέσα της αναπτύξεως αυτών, δέον να αναμένηται ημέρα κατά την οποίαν, τονουμένου του αισθήματος της αυτοσυντηρήσεως, θα επιδιώξουν αύται να επιτύχουν μόναι των την αυτοδιοίκησιν».

10

Απόσπασμα άρθρου στον Κήρυκα, στις 8 Μαρτίου 1933.

«...Ο καπνός, το λάδι, η σταφίδα, η ανεργία, τα χρέη των αγροτών και η σωρεία των άλλων προβλημάτων ευρίσκονται εις χείρας των... Ας αφήσουν λοιπόν τας αντεκδικήσεις, και την Βασιλείαν, και το μίσος και τους παλληκαρισμούς οι θερμόαιμοι εκ των νικητών... Το παρελθόν έχει κλείσει με την αναγνώρισιν της Δημοκρατίας υπό του Λαϊκού κόμματος... Σεβόμεθα την λαϊκήν πλειοψηφίαν ως πραγματικοί Δημοκράται και βεβαίως υποτασσόμεθα εις αυτήν. Αλλ' εν ουδεμιά περιπτώσει θα επιτρέψωμεν εν ονόματι της γαλήνης και της πλειοψηφίας του λαού να περιέλθουν αι εξουσίαι και οι νόμοι εις τους αδιαλλάκτους, και να γίνουν των τυχών μας κύριοι οι τραμπούκοι των δρόμων και των πεζοδρομίων. Εις το σημείον αυτό η μεγάλη πλειοψηφία του Ελληνικού λαού είναι σύμφωνος όπως συμφωνούν και όλοι οι οπαδοί του Λαϊκού κόμματος, όσους δεν παρασύρει το μίσος και η αδιαλλαξία, και το αίσθημα της αντεκδικήσεως... Μεθαύριον ανοίγει το Κοινοβούλιον. Οι εκτός αυτού ας αφήσουν απερισπάστους τους εκπροσώπους να λύσουν εκεί μέσα τας διαφοράς των αντιμετωπίζοντες τα μεγάλα προβλήματα του Ελληνικού λαού. Εάν εντός του Κοινοβουλίου μεταφέρουν τον αγώνα δεν θα είναι οι αιμοδιψείς που θα κερδίσουν».

11

Τηλεγράφημα του βουλευτού Καβάλας κ. Αύγ. Θεολογίτη στις 8 Ιουνίου 1934 προς τον αρχηγό του Αγροτοεργατικού Κόμματος Αλ. Παπαναστασίου με αφορμή την επίθεση που δέχτηκε στη Βουλή.

«ΑΛ. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, Αθήνας

Οδύνη όλων συναγωνιστών τμήματος Καβάλας και πολιτισμένων συμπολιτών μας ανέκφραστος διά βάρβαρον επίθεσιν εναντίον σας. Οδύνη δική μου ακόμη μεγαλυτέρα, διότι σκληραί ανάγκαι μ' εστέρησαν τιμής να παρευρίσκομαι κοντά σας κατά την κτηνώδη επίθεσιν και να δεχθώμεν ημείς τα κτυπήματα των δολοφόνων, διότι σας η Ελλάς, η Δημοκρατία, οι πάσχοντες και αγωνιζόμενοι έχουν της εξόχου διανοίας σας ανάγκην, σας χρειάζονται τώρα ακόμη περισσότερον κατά την κρίσιμον αυτήν περίοδον στοπ. Μνήμονες των παραδόσεων και αγώνων της Δημοκρατικής Ενώσεως σας ακολουθούμεν στον τραχύν αγώνα υπέρ των δημοκρατικών ιδεωδών, υπέρ του τόπου και του Κοινοβουλευτισμού, τον οποίον καταρυπαίνουν άξεστοι μπράβοι σκοτεινών δυνάμεων.

Αύγ. Θεολογίτης
Βουλευτής Καβάλας»

12

Άρθρο του Αύγ. Θεολογίτη στον «Ταχυδρόμο» στις 13 Ιουλίου 1949.

«Ο τουρισμός»

«Ο κύριος Τσαλδάρης εις τας τελευταίας του δηλώσεις περί της τονώσεως του τουρισμού της Ελλάδος διέγραψεν ένα πρόγραμμα μεγάλης πνοής και ανετάραξεν τα λιμνάζοντα ύδατα μιας φθισιώσης υπηρεσίας, της οποίας το κατάντημα εξεδιπλώθη από την αναγγελία του τετραετούς προγράμματος Μάρσαλ.

Θα γίνουν. Και τι δεν θα γίνουν, κατά τας δηλώσεις του κ.Τσαλδάρη! Τα πάντα θα μεταβληθούν και η Ελλάς θα προβαδίση εντός ολίγων ετών από τα μεγαλόπνοα σχέδια του αρχηγού του Λαϊκού κόμματος.

Αλλ' ας έλθουμε εις την πραγματικότητα. Ας προσγειωθώμεν από τας κομματικάς εξορμήσεις και τα ατελείωτα φούμαρα, με τα οποία μας εσυνήθισαν επί μία τριετία εκείνοι, οι οποίοι αρδεύουν τα αμπελοχώραφά τους από τους κρουνούς του αμερικανικού θησαυρού, και υπόσχονται λαγούς με πετραχήλια εις τους πτωχοπροδρόμους συγκυβερνώντας της Βορείου Ελλάδος.

Από τους ογδοήντα δύο χαρακτηρισθέντας τουριστικούς τόπους της Ελλάδος διά τους οποίους προορίζονται τα δισεκατομμύρια, διά την Βόρειον Ελλάδα εχαρακτηρίσθησαν τρεις μόνον ως τουριστικοί τόποι. Η Έδεσσα, η Καστοριά και το Άγιον Όρος, με ποσά γελοία και ασήμαντα. Η Ήπειρος μόνον τα Ιωάννινα και το Μέτσοβον, με επίσης κωμικά ποσά. Δεν υπάρχει τίποτα πλέον διά την Μακεδονίαν ολόκληρον και την Θράκην. Ούτε η Καβάλα με τους Φιλίππους, ούτε η Θάσος-αι Αθήναι του Βορρά-ούτε καν μιας δραχμής διάθεσι, διά την ρημαχθείσαν Ανατολικήν Μακεδονίαν και Θράκην. Το Ανώτατον Τουριστικόν Συμβούλιον αγνοεί ότι εις την Θάσον υπάρχει το μοναδικόν Μουσείον της Βορείου Ελλάδος. Ότι εκεί από δεκαετηρίδων η Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή ενεργεί ανασκαφάς, ότι εκεί χιλιάδες Ευρωπαίων μεταβαίνουν κατ' έτος, από όλα τα σημεία του κόσμου και ο τουρισμός

αδυνατεί να εξελιχθεί και ούτε την φοράν αυτήν το κράτος ενεθυμήθη να εγκρίνη ένα δίδραχμον.

Οι Φίλιπποι έξωθεν της Καβάλας, οι οποίοι μετεβλήθησαν εις τόπον προσκυνήματος των Αμερικανών, ιδίως των Γάλλων, δεν έτυχον της ισοτιμίας με την Μαγκουφάναν.

Η Καβάλα, της οποίας ο δήμος ίδρυσε ίδιον Μουσείον άνευ ουδεμιάς ενισχύσεως του κράτους, ούτε και αυτή έτυχε τιμής να χαρακτηρισθή ως τουριστικός τόπος· και η Σαμοθράκη η περίφημος, όπου οι Αμερικανοί ίδρυσαν Μουσείον και έρχονται εις το φως τα Καβείρια, και αυτή ηγνοήθη.

Και αι λουτροπόλεις της Βορείου Ελλάδος, η Νιγρίτα, ο Λαγκαδάς, τα Λουτρά των Ελευθερών, τα λουτρά των Φερρών, όλα ηγνοήθησαν και όλα παραμερίσθησαν. Διατί η εγκληματική αυτή άγνοια προς τα μέρη αυτά και διατί με τόσην επιπολαιότητα θέλουν να πληρώνουν τους πληθυσμούς αυτούς οι μεγιστάνες του τουρισμού, οι οποίοι ανήκουν εις τας δύο μεγάλας κομματικάς παρατάξεις;

Εν συμπεράσματι επί συνολικού ποσού τριακοσίων περίπου δισεκατομμυρίων επί του Σχεδίου Μάρσαλ, η Μακεδονία, η Θράκη και η Ήπειρος λαμβάνουν –άκουσον- πιστώσεις 26 δισεκατομμυρίων δραχμών!

Αυτό λέγεται πνεύμα πανελλήνιον από τους μικροψύχους επιτελείς του τουρισμού;

Αυτό λέγεται καταμερισμός δίκαιος εκ μέρους των ιθυνόντων;

Καταγγέλλομεν την εγκληματική αυτήν κουφότητα προς τον λαόν της Βορείου Ελλάδος διά να αντιληφθή ότι, όταν πρόκειται περί κατανομής πιστώσεων, οι μεγιστάνες των κομμάτων εννοούν να αρδεύουν με τας πιστώσεις του Σχεδίου Μάρσαλ μόνον τας ιδιαιτέρας των επαρχίας και τους αυλογύρους των πολυκατοικιών των.

Αλλά δεν είναι μόνον το θαλάσσωμα αυτό, το οποίο επέφερε την αγανάκτησιν εναντίον των δύο κομμάτων.

Εις το Πανελλήνιον Συνέδριον των Ξενοδόχων ηκούσθησαν διαμαρτυρίαι και διετυπώθησαν μομφαί, αι οποίαι προκαλούν την αγανάκτησιν ολοκλήρου της κοινής γνώμης. Νέοι καρχαρίαι ύψωσαν τας κεφαλάς των διά να εξανεμίσουν εις οικοδομικά μεγαθήρια τα δισεκατομμύρια, καθ' ην στιγμήν κείνται εις ερείπια από τον κατακτητήν όλα σχεδόν τα ξενοδοχεία της Ελλάδος.

Ας προσέξουν οι αρμόδιοι. Το Σχέδιον Μάρσαλ διά τον τουρισμόν αποτελεί μίαν ιταμήν πρόκλησιν διά τον λαόν της Βορείου Ελλάδος, ο οποίος εξηγέρθη σύσσωμος και δεν αρκούν τα μεγαλόπνοα σχέδια του Λαϊκού Κόμματος διά να τον καθησυχάσουν.

Αποτελούν επίσης πρόκλησιν διά τον κόσμον των ξενοδόχων ολοκλήρου της Ελλάδος, ο οποίος αξιοί να αρχίση από την ανοικοδόμησιν των ερειπίων, τα οποία άφησε η κατοχή, προτού αρχίζει να μοιράζη τα κόλλυβα εις τους καραδοκούντας

παλαιούς και νέους καρχαρίας.

Το Τουριστικόν Σχέδιον Μάρσαλ πρέπει ν' ανατραπή εκ βάθρων. Και να κληθούν αρμόδιοι με Πανελλήνιον ψυχήν και αίσθημα να κύψουν επάνω εις τους ανεκτιμήτους θησαυρούς του φωτός και του ηλίου της Ελλάδος διά να εργασθούν διά τον εξωραϊσμόν και την εξυγίανσιν.

Όπως ενεφανίσθη και όπως επιχειρείται να πραγματοποιηθή, θα αδικήση και θα προκαλέση την αγανάκτησιν του Λαού. Και θα πληρώσουν ακριβά τα κυβερνώντα κόμματα και την απρέπειαν αυτήν.

ΑΥΓ.ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ
Βουλευτής Καβάλας»

13

Ημερήσια διαταγή του υπουργού Δημοσίας Τάξεως κ. Θεολογίτη προς τα Σώματα Ασφαλείας,στις 16 Σεπτεμβρίου 1950.

«Αναλαμβάνων το υπουργείον Δημοσίας Τάξεως αισθάνομαι την ανάγκην να σας απευθύνω μαζί με τους χαιρετισμούς μου και την ευλαβικήν αναπόλησιν όλων εκείνων οι οποίοι με το αίμα των εθεμελίωσαν την αποκατάστασιν της τάξεως εις την ηρωικήν και καθημαγμένην πατρίδα μας και θέλω να σας καταστήσω κοινωνούς των σκέψεων και των ιδεών αι οποίαι θα με καθοδηγήσουν εις την εκπλήρωσιν της αποστολής μου.

Ο εθνικός μας δρόμος είναι η ελευθερία, η ισοπολιτεία και η κοινωνική δικαιοσύνη. Αυτών των αγαθών φρουροί οφείλομεν να είμεθα. Η αναρχία και η ανατροπή κοχλάζει σήμερον εις λαούς βαρβάρους και εκεί αναζητούν δι' ανατροπής να εδραιώσουν τα θεμέλιά των. Δώσατε την εγγύησιν της αμεροληψίας εν τη εκτελέσει του καθήκοντός σας. Αυτό και μόνον θα είναι αρκετόν διά να πνεύση άνεμος μιας πολιτισμένης πολιτείας. Αι σωματικαί κακώσεις, ελάχισται ευτυχώς, θα πατάσσωνται με αυστηρότητα. Αι κακώσεις των πολιτών μαρτυρούν αδυναμίαν και εξοπλίζουν τον εχθρόν. Έναν εχθρόν δόλιον και συκοφάντην, ο οποίος εις το αιματόβρεκτον έδαφός μας συνεδύασε την ανατροπήν του αστικού καθεστώτος με την αυτονόμησιν της Μακεδονίας, και όμως λησμονεί ότι τον Μακεδονικόν μας Όλυμπον οι Θεοί εξέλεξαν ως κατοικίαν των.

Υπόσχομαι να καταβάλω κάθε προσπάθειαν διά να σας βοηθήσω. Μισθοί ανεπαρκείς, συντάξεις μικραί είναι σήμερον τα μεγάλα τρωτά δι' εκείνους οι οποίοι ετάχθησαν φρουροί της πατρίδος. Πόθος όλων μας είναι η ικανοποίησις των στοιχειωδών αυτών αναγκών, και θα επιτευχθή η ικανοποίησις αύτη όταν ο τόπος λυτρωθή από τους επιδρομείς, οι οποίοι μετέβαλον εις ερείπια την πτωχήν αγροτικήν Ελλάδα και οι οποίοι κατά μυρίους τρόπους συνεχίζουν ακόμη το έργον της ανατροπής.

Καλούμεθα να διαφυλάξωμεν εις το εσωτερικόν το έργον του στρατού μας, ο

οποίος υπό την ηγεσίαν του κορυφαίου στρατιώτου της Ελλάδος εξεδίωξε πέραν των συνόρων τους επιδρομείς. Εις σας ανήκει ο άθλος αυτός ο τεράστιος.

Αυστηροί, δίκαιοι, αμερόληπτοι και φωτισμένοι, υψωθείτε εις κάθε γωνίαν της Ελλάδος, εγγυηταί και φρουροί της ανθρωπίνης αξιοπρεπείας, την οποίαν πρώτος ο Ελληνισμός, των ασυγκρίτων ανθρωπίνων επιδιώξεων, εδημιούργησε και εκορύφωσε ως αθάνατον κλήρον εις την ανθρωπότητα».

14

Ο λόγος του υπουργού Δημοσίας Τάξεως Αύγ. Θεολογίτη, στις 30 Σεπτεμβρίου 1950, καταθέτοντας στεφάνι στο μνημείο των σφαγιασθέντων από τους Βουλγάρους το 1941.

«Εντολή της Κυβερνήσεως ευρίσκομαι προσκυνητής εδώ εις το κενοτάφιον διά να αποτίσω φόρον τιμής προς τους ηρωικούς μάρτυρας, οι οποίοι διά του αίματός των καθηγίασαν την νέαν ελληνικήν απελευθέρωσιν. Αν μέσα εις το μυστήριον του απείρου είναι αληθές ότι την στιγμήν αυτήν φτερουγίζουν αι ψυχαί που ηκολούθησαν τον αιώνιον δρόμον της μαρτυρικής Ελλάδος, ασφαλώς αι ψυχαί αυταί ανακουφίζονται τώρα, διότι η Ελλάς έρχεται να παρακαλέση εδώ να κατατάξη τας ψυχάς των με τας ψυχάς των αγίων. Και μεταξύ αυτών θα ευρίσκωνται αι ψυχαί των μαρτύρων αυτών και των βρεφών και των ορφανών, τα οποία έδωσαν την ψυχήν των εις τα κακουργήματα των Βουλγάρων. Καθώς επίσης και αι ψυχαί εκείνων οι οποίοι εθυσιάσθησαν πολύ προ του 1912, εις τον Μακεδονικόν αγώνα, ως και αι ψυχαί των απαχθέντων ομήρων των οποίων τα κόκαλα εγέμισαν τας χαράδρας του Κιτσόβου, του Καρνομπάτ και τας όχθας του Δουνάβεως. Όλοι μαζί συγκεντρωμένοι από όλας τας επαρχίας της Ελλάδος, της Πελοποννήσου, της Κρήτης, της Στερεάς, της Μακεδονίας, ερχόμεθα όλοι εδώ διά να είπωμεν ποιο είναι το καθήκον μας. Δεν είμεθα φυλή βάρβαρος. Δεν εγεννήθημεν διά να σφάζωμεν, διά να πυρπολούμεν. Είμεθα της ειρήνης, της δικαιοσύνης, της ισοπολιτείας απόστολοι. Προς τους κακουργήσαντας γείτονας πάντοτε ετείναμεν χείρα φιλίας και συνδιαλλαγής και εδώσαμεν χέρια διά την σύστασιν Βαλκανικής Ομοσπονδίας, αλλά ουδέποτε την εδέχθησαν. Εκηρύξαμεν πάντοτε την αγάπην και την συναδέλφωσιν, πιστεύοντες ότι ο πόλεμος δεν είναι ο τρόπος καλυτερεύσεως των όρων της ζωής του ανθρώπου.

Θα κρατήσωμεν το όπλον παρά πόδα, έτοιμοι να αγωνισθώμεν και θα ερχόμεθα εδώ πάντοτε διά να αντλούμεν δύναμιν. Δεν θέλομεν ξένα εδάφη. Θέλομεν την γην των πατέρων μας, αυτήν την ελευθέραν γην, όπου ο Παρθενών θα συμβολίζη πάντοτε εις όλον τον κόσμον τον ελληνικόν πολιτισμόν. Την γην την ολίγην, την οποίαν μας άφησαν, αυτήν την γην θέλομεν να κρατήσωμεν και θα την κρατήσωμεν. Μας το επιτάσσει η φωνή που βγαίνει από το βάθος των αιώνων, τας ψυχάς των μαρτύρων αυτών διά να ακούωνται και προς εκείνους οι οποίοι συνεδριάζουν αυτήν την στιγμήν ότι άλλοι είναι οι κακούργοι.

Το γόνυ κλίνομεν ευλαβώς και υποσχόμεθα καταθέτοντας τον στέφανον τούτον

εκ μέρους της Κυβερνήσεως να διαβεβαιώσωμεν ζώντας και νεκρούς ότι θα αγωνισθώμεν πάντοτε διά την ελευθερίαν. Αξίζει κανείς να πεθάνη για την Μακεδονίαν».

15

Υπόμνημα του Αύγ. Θεολογίτη προς τον Σοφοκλή Βενιζέλο στις 16 Ιουλίου 1952 για τη λύση του καπνεργατικού ζητήματος.

«Επιβάλλεται η ελάττωσις όλων των καπνικών εξόδων και δαπανών που επιβαρύνουν το κόστος του καπνού είτε παραγωγικαί είναι αύται είτε παρασιτικαί. Επί του σημείου αυτού, ατέρμονοι συζητήσεις, συμβούλια και διασκέψεις έλαβον χώραν και λαμβάνουν χωρίς το κράτος να προσέλθει εις μίαν αποφασιστικήν χειρονομίαν διά να θέση τέρμα εις την διαμάχην μεταξύ των ενδιαφερομένων τάξεων, τας οποίας χρηματοδοτεί και ενισχύει εν τω συνόλω σχεδόν εκ του ελληνικού προϋπολογισμού.

Και το κράτος και αι τράπεζαι και το καπνεμπόριον και οι εργάται πρέπει να υποστούν θυσίας, διά να δύνανται να εξακολουθήσουν αποκερδαίνοντες από την καλλιέργειαν των καπνών... Ζητείται ως μέτρον αποφασιστικόν διά την μείωσιν του κόστους της επεξεργασίας η άρσις της κατοχυρώσεως του καπνεργατικού επαγγέλματος... Το γεγονός ότι μέχρι το 1926 δεν υπήρχε κατοχύρωσις και η ίδρυσις του ΤΑΚ ήτο ακριβώς η αναγνωρισθείσα πανταχόθεν ανάγκη ρυθμίσεως του ανθρωπίνου εκείνου χειμάρρου της καπνεργατικής τάξεως, η οποία διά του όχλου της ανεστάτωνε και διετάρασσε την ζωήν όλων των καπνικών περιφερειών, αποτελεί την πλέον διαφωτιστικήν απάντησιν. Διότι καθ' όλην την διαρρεύσασαν 25ετίαν, σταθερά υπήρξεν η κατευθυντήριος γραμμή παρά της πολιτείας και παρά των ενδιαφερομένων τάξεων -καπνεμπόρων και καπνεργατών- ότι το επάγγελμα δέον να είναι κλειστόν προς αποφυγήν μεγάλων κοινωνικών ταραχών και στάσεων εν ταις καπναποθήκαις κλπ. Ο Νόμος 3460/28 περί λειτουργίας του ΤΑΚ, ο Νόμος 5817/33 περί τόγκας, το Νομοθετικόν Διάταγμα 11-3-31 περί καπνεργατών δικαιουμένων βιβλιαρίων του ΤΑΚ ως και αι προσπάθειαι και αι θυσίαι του κράτους και του ΤΑΚ προς αγροτικήν αποκατάστασιν του πλεονάζοντος αριθμού καπνεργατών, αποδεικνύουν περιτράνως την αλήθειαν των ανωτέρω.

Η υποστηριζομένη άποψις της άρσεως της κατοχυρώσεως του καπνεργατικού επαγγέλματος, βασίζεται εις την σκέψιν ότι εφ' όσον οι καπνέμποροι θα είναι ελεύθεροι να προσλαμβάνουν οιονδήποτε πρόσωπον εις την επεξεργασίαν, θα επιτυγχάνετο και μεγαλυτέρα ημερησία απόδοσις. Αν όμως η σκέψις αυτή ήτο σύμφωνος με την πραγματικότητα, τότε διατί έχει δημιουργηθή μέγας και τρομερός θρύλος περί των συνδικαλιστικών οργανώσεων των καπνεργατών προ του 1926 και διατί τότε οδομαχίαι και αματηραί ταραχαί εις την Καβάλαν, το Αγρίνιον κλπ. κλπ.;

Αφού κατά την δικήν μας άποψιν δεν πρέπει να γίνη άρσις της κατοχυρώσεως του καπνεργατικού επαγγέλματος, τι ενδείκνυται να γίνη; Θα πρέπει να γίνη ανα-

σύνθεσις του προσωπικού της καπνεργατικής τάξεως, ώστε οι μεν άνδρες να μην υπερβαίνουν εν συνόλω τας 5.000 -όσοι απαιτούνται διά τας ειδικότητας- αι δε γυναίκες ν' αυξηθούν εις 15.000 -όσαι απαιτούνται διά το ξεφύλλισμα της τόγκας.

Διά την επίτευξιν των ανωτέρω, χωρίς την δημιουργίαν κοινωνικού ζητήματος ούτε δυσβαστάκτων οικονομικών βαρών, θα απαιτηθή α) αύξησις των συντάξεων του ΤΑΚ εις δραχ. 400.000, οπότε ασφαλώς θα εξέλθουν εκ των ήδη 4.000 υπερηλίκων ανδρών και γυναικών τουλάχιστον αι 2.000, β) η εθελουσία έξοδος των διπλοεπαγγελματιών ανδρών βάσει μιας λογικής αποζημιώσεως, οπότε θα εξέλθουν 1.500-2.000, γ) η εθελουσία έξοδος 500 προσώπων, τα οποία θ' αντικαθίστανται άλλωστε με γυναίκας, δ) διαγραφή εκ των μητρώων του ΤΑΚ όλων εκείνων, οι οποίοι μεταπολεμικώς δεν επραγματοποίησαν ούτε 200 ημερομίσθια εις την επεξεργασίαν του καπνού και ε) ορθόν και δίκαιον είναι να υπάρξη ίση αμοιβή ανδρών και γυναικών δι' ίσην εργασίαν. Κάθε άλλη άποψις τυγχάνει ηθικώς απαράδεκτος· διά των ανωτέρω μέτρων, το καπνεμπόριον θα απασχολή εφ' εξής προσωπικόν κατά 75% γυναίκας και 25% άνδρας και κατά πρώτον, νέων εις ηλικίαν. Η ημερησία απόδοσις θ' αυξηθή ασφαλώς εντός 5ετίας και ολόκληρος η σημερινή καπνεργατική τάξις θα ανανεωθή.

Εν συμπεράσματι, θα πρέπει να μην λησμονείται ότι αι υφιστάμεναι συνθήκαι εν Τουρκία, της οποίας το κόστος επεξεργασίας των καπνών επικαλούνται εκάστοτε οι ενδιαφερόμενοι, είναι πολύ διαφορετικαί από την Ελλάδα, τόσον από απόψεως συνδικαλιστικών κατακτήσεων, όσον και από απόψεως επιπέδου του αγροτικού μας πληθυσμού. Παραλληλισμός και εξίσωσις επί του σημείου αυτού με γείτονας, νομίζομεν ότι δεν είναι δυνατόν να συμβάλη εις την όλην κοινωνικήν μας γαλήνην».

16

Απάντηση του πρώην υπουργού Αύγ. Θεολογίτη «στους υβριστάς του», στις 3 Φεβρουαρίου 1956, εξ αιτίας της προσχώρησής του στο κόμμα της Ε.Ρ.Ε.

«Κύριε Διευθυντά,

Βάλλομαι καθημερινώς με όλους τους τρόπους και με όλα τα μέσα και οφείλω άπαξ διά παντός να δώσω μίαν απάντησιν. Εβασάνισα πολύ τον εαυτόν μου και υπέστην βαθυτάτην κρίσιν συνειδήσεως, εάν έπρεπε να λάβω θέσιν εις τον σημερινόν εκλογικόν αγώνα. Ενόμισα τελειωτικώς ότι θα ήτο λιποταξία και πολιτική ανανδρία να σιωπήσω και να φυγομαχήσω. Μετά βίον πολιτικόν τριάκοντα και πλέον ετών η σιγή ενώπιον του δράματος, το οποίον αρχίζει εις την Ελλάδα, θα ήτο αναξία της πολιτικής μου ιστορίας και ο λαός ο οποίος επί τόσας δεκαετηρίδας με τίμησε διά της ψήφου του θα με κατεδίκαζε και ως ανάξιον και ως ρίψασπιν. Ούτε πλουτοκράτης, ούτε όργανον κανενός υπήρξα εις την πολιτικήν μου ζωήν. Της φωνής της συνειδήσεώς μου αυτής και μόνης υπήρξα και θα είμαι όργανον. Εχειρούργησα μόνος μου τον εαυτόν μου και ετάχθην εκεί, όπου ετάχθην. Διότι μόνον εκεί,

μόνον από εκεί θα ήτο δυνατόν να δώσω το χέρι μου προς τους φτωχούς και τους δυστυχισμένους συμπολίτες μου, των οποίων υπηρέτης υπήρξα καθ' όλον μου τον βίον. Οι αριστεροί συμπολίται μου επί έτη ολόκληρα ουδέποτε με εψήφισαν. Και τώρα θα με καταψηφίσουν. Εγώ πάντοτε και κατά το παρελθόν και τώρα δεν πρόκειται να τους κρίνω ως κομματικούς αντιπάλους. Τους φτωχούς, τους δοκιμαζομένους, τους εκμεταλλευομένους, τους επρόσεξα και ως υπουργός και ως βουλευτής, ως ανθρώπους και ως δοκιμαζομένους ανθρώπους τους αντικρύζω και σήμερα. Εάν ο λαός του Νομού Καβάλας θελήση να μου ανανεώση την εντολήν του με το αυτό πρόγραμμα, με την αυτήν πίστιν θα συνεχίσω τους αγώνας μου διά να απαλύνω τον πόνον των πασχόντων.

Δεν είμαι εγώ πράκτωρ ούτε της Ανατολής ούτε της Δύσεως. Της Ελλάδος και των Ελλήνων είμαι πράκτωρ εις τον τόπον αυτόν και ένα αίσθημα ίσης εχθρότητος γεμίζει την ψυχήν μου και προς τους μεν και προς τους δε.

Αυτά τα ολίγα άπαξ διά παντός δι' όλας τας προσωπικάς επιθέσεις οποθενδήποτε προερχομένας.

Μετά τιμής
ΑΥΓ. ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ»

17

Πρόγραμμα πιστώσεων που υπέβαλε ο υπουργός Βορείου Ελλάδος Αύγ. Θεολογίτης στον πρόεδρο της κυβέρνησης Κωνσταντίνο Καραμανλή για την οικονομική ανασυγκρότηση των παραμεθόριων περιοχών της Μακεδονίας και Θράκης.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Εν Θεσσαλονίκη τη 2 Δεκεμβρίου 1958
Αριθ. Πρωτ:19356

Προς τον κ. Πρόεδρον της Κυβερνήσεως, Αθήνας.

«Κύριε Πρόεδρε

Έχω την τιμήν να θέσω υπ'όψιν τα ακόλουθα: 1. Κατά την διανυθείσαν ήδη εξάμηνον παρουσίαν μου εις το Υπουργείον Βορείου Ελλάδος ηδυνήθην να περιοδεύσω όλας τας περιφερείας Μακεδονίας και Θράκης. Δεν περιωρίσθην εις τας πρωτευούσας των νομών μόνον. Επεσκέφθην και τας ακραίας ορεινάς παραμεθορίους περιοχάς και ήλθον εις άμεσον επαφήν με τους χωρικούς. 2. Αι πεδιναί περιοχαί, κ. Πρόεδρε, έτυχον μέχρι τούδε προνομιακής, δύναμαι να είπω, στοργής και ενδιαφέροντος εκ μέρους του κράτους και μάλιστα επί των ημερών της ιδικής Σας Κυβερνήσεως και απολαμβάνουν μιας αυξανούσης οσημέραι ευημερίας και ανθήσεως. 3. Αι ορειναί όμως περιοχαί και μάλιστα αι συνεχόμενοι προς τα εθνικά σύνορα ημελήθησαν ανέκαθεν. Ιδιαιτέρως μετά την λήξιν του πολέμου και της εσωτερικής ανταρσίας η κοινωνική και οικονομική ζωή εις αυτάς ευρέθη πλήρως αποδιοργανωμένη. Ωρισμέναι μάλιστα περιοχαί ηρημώθησαν τελείως· ηραιώθη ο πληθυσμός των διά της διαρροής αυτού εις το εξωτερικόν ή το εσωτερικόν. 4. Από του 1953 λει-

τουργεί εις το υπουργείον Βορείου Ελλάδος ειδικόν πρόγραμμα ανασυγκροτήσεως των παραμεθορίων τούτων περιοχών και πυκνώσεως του πληθυσμού των δι' εγκαταστάσεως γεωργών και κτηνοτρόφων εξ άλλων περιοχών της επικρατείας. Το πρόγραμμα τούτο επί των ημερών σας και χάρις εις τας πιστώσεις που διεθέσατε εγνώρισε την μεγαλυτέραν του ανάπτυξιν και δραστηριότητα. 5. Η λειτουργία του,ως οι προκατοχοί μου υπουργοί και εγώ προσωπικώς διεπιστώσαμεν, συνετέλεσεν εις την αύξησιν του ατομικού εισοδήματος και την ανύψωσιν του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού, και επίσης συνετέλεσεν εις την τόνωσιν του ηθικού του και της εμπιστοσύνης του προς το κράτος και την Κυβέρνησαν. 6. Αλλ' αι ανάγκαι, κ. Πρόεδρε, των περιοχών αυτών είναι μεγάλαι και πολλαί και η προσπάθεια και το ενδιαφέρον του κράτους πρέπει να συνεχισθεί επί σειράν ετών διά να καταστή δυνατή η ανασυγκρότησις της ζωής εις τας ευπαθείς αυτάς ζώνας της χώρας. 7. Είναι προσπάθεια τείνουσα διά της αξιοποιήσεως των πλουτοπαραγωγικών πόρων και της αυξήσεως του εισοδήματος του πληθυσμού, εις την συγκράτησιν αυτού εις τους τόπους του, την πύκνωσίν του και την ανύψωσιν και τον εκπολιτισμόν του βιοτικού επιπέδου του. Αλλά είναι εν ταυτώ και κυρίως προσπάθεια εθνικού κατ' εξοχήν χαρακτήρος, αποβλέπουσα εις την πληρεστέραν φρούρησιν των εθνικών συνόρων δι' ευημερούντος πληθυσμού που αποτελεί ζωντανόν παράγοντα ελέγχου και ασφαλείας παρά το πλευρόν των εθνικών δυνάμεων. 8. Κατά τας περιοδείας μου διεπίστωσα, και αυτοπρόσωπον αντίληψιν, την ανάγκην αμέσου ικανοποιήσεως ορισμένων αιτημάτων του πληθυσμού διά την εκτέλεσιν διαφόρων έργων ζωτικής και επειγούσης σημασίας, πίνακα των οποίων υποβάλλω συνημμένως και παρακαλώ, όπως δώσετε εντολήν εις το αρμόδιον Υπουργείον να θέση εις την διάθεσίν μου την απαιτουμένην πίστωσιν. Δεδομένου δε ότι το οικονομικόν έτος προκειμένου περί πιστώσεων του προγράμματος παραμεθορίων λήγει την 30 Ιουνίου 1959, η απορρόφησις της ζητουμένης πιστώσεως εντός της προθεσμίας ταύτης είναι απολύτως εξησφαλισμένη. 9. Άλλας επίσης ζωτικάς ανάγκας περιλαμβάνει και το καταρτισθέν πρόγραμμα διά το οικονομικόν έτος 1959 και παρακαλώ όπως δώσητε εντολήν εις τον αρμόδιον Υπουργόν να συμπεριλάβη τούτο εις τον προϋπολογισμόν του έτους 1959.

Κοινοποιείται

Υπουργείον Γεωργίας — *Ο Υπουργός Βορείου Ελλάδος*

Τ. Υ.

Δ/νσιν Εποικισμού Τμήμα Γ΄και ΣΤ΄

Αθήνας — *ΑΥΓ. ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ*

18

Ο λόγος του υπουργού Βορείου Ελλάδος Αύγ. Θεολογίτη στο ναό της Αγίας Σοφίας μπροστά στα οστά του μακεδονομάχου μητροπολίτη Καστοριάς Γερμανού Καραβαγγέλη.

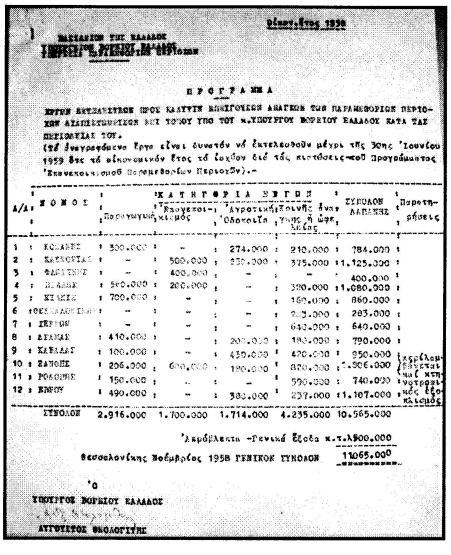

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Θεσσαλονίκη 1958

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΚΥΡΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑΛΥΨΙΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΕΘΟΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΞΙΟΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥ Α.ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΑΣ ΤΟΥ.-

(Σέ έκαστοτε έργα είναι δυνατόν νά έκτελεσθούν μέχρι τής 30ης Ιουνίου 1959 δτε τά οίκονομικά έτος τό Ιούλιον είς τάς πιστώσεις-ποδ προγράμματος Επανεκτιμήσεως Παραμεθορίων Περιοχών).-

Α/Α	ΝΟΜΟΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΓΩΝ: Προμήθεια	Κληρονομικά	Αγροτική Οδοποιία	Συνδ. ήδη Χωρ. ή Ώρ. Κέντρ.	ΣΥΝΟΛΟΝ ΔΑΠΑΝΗΣ	Παρατηρήσεις
1	ΚΟΖΑΝΗΣ	300.000	-	274.000	210.000	784.000	
2	ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	-	500.000	250.000	375.000	1.125.000	
3	ΦΛΩΡΙΝΗΣ	-	400.000	-	-	400.000	
4	ΠΕΛΛΗΣ	500.000	200.000	-	380.000	1.080.000	
5	ΚΙΛΚΙΣ	700.000	-	-	160.000	860.000	
6	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	-	-	-	283.000	283.000	
7	ΣΕΡΡΩΝ	-	-	-	640.000	640.000	
8	ΔΡΑΜΑΣ	410.000	-	200.000	180.000	790.000	
9	ΚΑΒΑΛΑΣ	100.000	-	450.000	400.000	950.000	
10	ΞΑΝΘΗΣ	206.000	600.000	190.000	820.000	1.806.000	Περιλαμβάνεται καί κτηματικές ἐξοπλισμός
11	ΡΟΔΟΠΗΣ	150.000	-	-	590.000	740.000	
12	ΕΒΡΟΥ	490.000	-	380.000	237.000	1.107.000	
	ΣΥΝΟΛΟΝ	2.956.000	1.700.000	1.714.000	4.239.000	10.565.000	

Διαφορά -Γενικά Έξοδα κ.τ.λ. 500.000

Θεσσαλονίκης Νοέμβριος 1958 ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΝΟΛΟΝ 11065.000

Ο

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

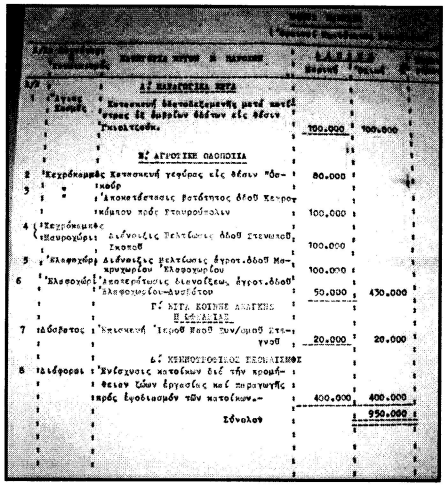

Α' ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΔΟΠΟΙΙΑ

1	Άγιος Σάββας	Κατασκευή διαπλατυσμένης μετά πυκνής ἐπιστρώσεως ἐξ ὁδοστρώτου ὁδόν εἰς ὅδους Γυαλοχωρίου.	100.000	100.000
		Β' ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΔΟΠΟΙΙΑ		
2	Κεχρόκαμπος	Κατασκευή τεχύρας εἰς θέσιν "Δόκορ	80.000	
3	" "	Ἀποκατάστασις βατότητος ὁδοῦ Κεχροκαμπου πρός Σταυροβούνιον	100.000	
4	Κεχρόκαμπος Σταυροχώρι	Διάνοιξις Πελτώσεως ὁδοῦ Σταυροχωρίου-Σκοποῦ	100.000	
5	Ἐλαφοχώρι	Διάνοιξις πελτώσεως ἀγροτ.ὁδοῦ Μοναστηρίου Ἐλαφοχωρίου	100.000	
6	Ἐλαφοχώρι	Ἀποκατάστασις διανοίξεως ἀγροτ.ὁδοῦ Ἐλαφοχωρίου-Δυσβάτου	50.000	430.000
		Γ' ΑΓΡ. ΚΟΙΝΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ Η ΕΦΑΛΤΟΣ		
7	Ἡδόρατος	Διεύρυνσις Ἱεροῦ Ναοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ	20.000	20.000
		Δ' ΚΕΝΤΡΟΓΕΝΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑΣ		
8	Ἡλιόφωτο	Ἐνίσχυσις κατοίκων διά την προμήθειαν ζώων ἐργασίας καί πραγματικῆς ἀπορίας ἐφοδιασμόν τῶν κατοίκων.-	400.000	400.000
		Σύνολον		950.000

«Όρθιος με μάτια φλογερά, υψηλός, ευθυτενής προχωρούσε με βήμα σταθερό, με το βήμα εκείνου ο οποίος φέρνει μαζί του την πίστιν που σώζει, την υπόσχεσιν και την πνοήν της ελευθερίας. Υψηλός, όρθιος επαναλαμβάνω, με μάτια φλογερά εμψυχωτής και εμψυχωμένος ο Δεσπότης μας, ο Γερμανός Καραβαγγέλης.

Έτσι μας τον παρουσιάζει ο Ίων Δραγούμης εις το εγκώμιόν του του Μακεδονικού αγώνος, "Μαρτύρων και Ηρώων αίμα".

Έτσι τον αισθανόμεθα και ημείς τώρα την στιγμήν αυτήν που ξαναγυρίζει εις την έδραν του ύστερα από 42 χρόνια για να μείνη για πάντα κοντά μας, ανάμεσα στους ανθρώπους και τους τόπους που έζησαν τον ηρωϊκόν του αγώνα, όταν εσήμανε το σάλπισμα από την Καστοριά, το σάλπισμα της ελληνικής αντιστάσεως της Μακεδονίας στα χρόνια 1900-1907.

Οι σπουδές του, οι λαμπρές σπουδές του εις την Θεολογίαν και την Φιλοσοφίαν τον προόριζαν δι' ένα πανεπιστημιακόν στάδιον σοφού διδασκάλου. Και όλοι τον ανέμενον να αφοσιωθεί εις την έρευναν των προβλημάτων της γνώσεως, αφού μάλιστα είχεν ανακηρυχθή διδάκτωρ της Φιλοσοφίας εις το Πανεπιστήμιον της Λειψίας.

Αλλ' η καρδιά του ηκολούθησεν άλλον δρόμον.

Όταν ανέλαβε μητροπολίτης Καστορίας, το ποίμνιόν του εσφάζετο και απεδεκατίζετο από μαύρες συμμορίες κομιτατζήδων. Διέτρεχαν αυτές τα χωριά και τας πόλεις της Μακεδονίας και την νύκτα κάτω από την απειλήν του μαχαιριού και της κρεμάλας, εξεβιάζοντο ν' απαρνηθούν την πίστιν τους, την γλώσσαν τους και να προσχωρήσουν στην εξαρχία.

Και τότε ήτο ολομόναχος ο Γερμανός Καραβαγγέλης.

Εις την βίαν αυτήν της οργανωμένης ενόπλου επιδρομής των κομιτατζήδων, όταν ο τρόμος επάγωνε τα χείλη και το αίμα ανυπερασπίστων και αθώων πληθυσμών εις όλην σχεδόν την έκτασιν της Μακεδονικής υπαίθρου, δεν είχε να αντιτάξη ούτε όπλα, ούτε κυβερνητικήν εξουσίαν, ούτε μέσα υλικά. Είχεν όμως ν' αντιτάξη μίαν ψυχήν ελευθέραν και μίαν ατσαλένιαν θέλησιν. Και έτσι έγινεν ο ενσαρκωτής των ελπίδων του Μακεδονικού Λαού –έγινεν ο Αρχηγός της Μακεδονικής αντιστάσεως– του Λαού αυτού που διά την τιμήν και την αξιοπρέπειάν του ηγωνίσθησαν πάλαι ποτέ εις τα εδάφη μας αυτά οι βασιλείς της Μακεδονίας, οι αυτοκράτορες του Βυζαντίου, τα παλληκάρια της εθνικής αντιστάσεως κατά της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Ήλθεν εδώ ο Γερμανός Καραβαγγέλης, κληρονόμος μιας εντολής, μιας ιστορικής επιταγής, η οποία ήρχετο από τα βάθη των αιώνων, της εντολής ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ή ΘΑΝΑΤΟΣ.

Έτσι περιεβλήθη την ηρωικήν πανοπλίαν του Διγενή Ακρίτα των Βορείων συνόρων του Ελληνισμού και με το παράδειγμα της αυτοθυσίας του και της ανδρικής του αποφασιστικότητος Δεσπότης αυτός και παλληκάρι, σοφός και πολεμιστής, το μαχόμενο και ματωμένο ράσο της αδουλώτου ρωμιοσύνης έγινεν ο ενσαρκωτής της ελευθερίας.

Άλλοτε με το σταυρό στο χέρι, άλλοτε με την πένα και άλλοτε με το τουφέκι ανέστειλε τον εξανδραποδισμόν και εξεσήκωσε τα νειάτα της ελευθέρας Ελλάδος, τα επεστράτευσε εις τον εθελοντικόν αγώνα της Μακεδονικής αντιστάσεως και σε λίγο τα βουνά και οι φάραγγες της Φλωρίνης και της Καστοριάς, των Γιαννιτσών, της Εδέσσης, του Άγρα, του Ανταρτικού και του Γαύρου, γέμισαν με χίλιους αντίλαλους και με την ιαχή μαζί των παλληκαριών της Ρούμελης και του Μωριά, της Κρήτης και του Αιγαίου Πελάγους. Ίτε Παίδες Ελλήνων .... Εμπρός παιδιά των Ελλήνων. Σώσατε τας εστίας σας και τα ιερά σας.

Όταν ερίζωσε πλέον η αντίστασις εις όλην την Μακεδονίαν, τον ανεκάλεσαν από την έδραν του –αλλά ήταν πλέον αργά. Εις την ιδικήν του θέσιν είχεν ορθωθή τώρα ένας ολόκληρος Λαός με μια ψυχή, με ένα σώμα, με μίαν την απόφασιν διά την απελευθέρωσιν της Μακεδονίας.

Σήμερον η Μακεδονία είναι ελληνική και σε δέχεται ελεύθερη. Τιμά τον ήρωά της και θέλει να τον κρατήση στα χώματά της. Θέλει τα κόκαλά του να γίνουν σπόρος για να βλαστάνουν πάντα πανώρια τα δένδρα της ανδρειοσύνης και της ελευθερίας.

Και τώρα δεν είσαι μόνος. Δεν είναι οι Μακεδόνες και οι άλλοι παλαιοί συναγωνισταί σου που σε υποδέχονται. Σε πλαισιώνουν οι ακρίτες του Πόντου, της Μικράς Ασίας, οι αγωνισταί της Θράκης, οι νοικοκυραίοι, όλοι αυτοί οι οποίοι εξεριζώθησαν και εξετοπίσθησαν διά να μείνουν εδώ, διά να αγωνισθούν εδώ, διά να μεταβάλουν όπως μετέβαλον την μαρτυρικήν γην της Μακεδονίας διά του μόχθου και της εργασίας των εις γην της επαγγελίας.

Το προσκήνυμά μας το σημερινό δεν αποβλέπει εις την αναρρίπισιν παθών, εις

την καλλιέργειαν μίσους ή φανατισμού, εις την ανάξεσιν πληγών. Όχι. Της ιστορίας η επιταγή μας συνεκέντρωσεν εδώ γύρω από τα οστά σου εις τα ελεύθερα Μακεδονικά εδάφη διά τα οποία τόσον ηγωνίσθης.

Θέλομεν οι Έλληνες να ζήσωμεν εν ειρήνη. Δεν θέλομεν ουδενός να παραβιάσωμεν τας θύρας. Ζητούμεν από όλους και προσφέρομεν αγάπην και συνεργασίαν και αδελφοσύνην και ειρήνην. Και όλα αυτά διότι είμεθα ελεύθεροι, διότι αγαπούμε την ζωήν χωρίς να φοβούμεθα τον θάνατον. Θέλομεν να επουλώσωμεν πληγάς διά να αμβλύνωμεν τον πόνον τον οποίον η Φυλή μας δοκιμάζει από την ανιστόρητον καταστροφήν, από την μεγάλην του Έθνους τραγωδίαν.

Αυτά θέλομεν και αυτά ζητούμεν. Είμεθα έτοιμοι και αποφασισμένοι να αμυνθώμεν και να κτυπήσωμεν, όταν προκληθώμεν. Και θέλομεν με τα αγιασμένα σου κόκαλα να χαράξωμεν διά μίαν ακόμη φοράν την γραμμήν την απαραβίαστον της Μακεδονικής πατρίδος, η οποία αποτελεί το εθνικόν στηθαίον του έθνους ολοκλήρου.

Το αέτιον βλέμμα του ανδριάντος σου θα φρουρή εκείνα τα εδάφη διά τα οποία πρωτοπόρος εσύ, αγωνιστής εσύ, υπερασπιστής εσύ, Δέσποτά μου, τόσον εμόχθησες και τόσον επάλαιψες.

Αυτή είναι η συγκομιδή της σποράς σου, Δεσπότη μας Γερμανέ Καραβαγγέλη.

Και, εάν μέσα εις το μυστήριον του απείρου είναι αληθές ότι η ψυχή σου φτερουγίζει και μας παρακολουθεί την στιγμήν αυτήν, θα αισθανθής ότι δεν σε ελησμονήσαμεν οι Έλληνες, ότι αι θυσίαι σου και οι αγώνες σου δεν λησμονούνται και θα αγαλλιά η ψυχή σου την στιγμήν αυτήν, που η Μακεδονία, που η Ελλάς ολόκληρος, όσον και αν έχει αργήσει να αποτίση τον οφειλόμενον φόρον τιμής και ευγνωμοσύνης, συγκλονισμένη από συγκίνησιν θα σε συνοδεύση εις τον τόπον του ησυχασμού.

Και τώρα εμπρός για την Καστοριά.

Τα βουνά της και οι καημοί της Λιμνοθάλασσάς της θα σου θυμίσουν τα παληά ηρωικά τραγούδια των Μακεδομομάχων συναγωνιστών σου.

Θα ησυχάσης εκεί, διότι βαρύ είναι το ξένο χώμα και ανάλαφρο θα είναι το χώμα της Μακεδονικής πατρίδος μας.

Το άγαλμά σου θα μας θυμίζη εκεί το ιδικόν σου ΟΧΙ και δεν θα μας αφήση να ξεχάσωμεν το μάθημα της τιμής και αξιοπρεπείας του ανθρώπου και του Έλληνος, που μας έδωσες εσύ, διαλεχτέ του γένους ιεράρχα!».

19

Ο λόγος του υπουργού Βορείου Ελλάδος στα εγκαίνια της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης, στις 2 Σεπτεμβρίου 1961.

«Διά τετάρτην κατά συνέχειαν φοράν, Παναγιώτατε, Σεβαστέ μου κ. Πρόεδρε, κυρίες και Κύριοι, ευτύχησα να παρευρίσκομαι κατά την επίσημον αυτήν ώραν της προβολής του μόχθου και των αγώνων του Ελληνικού Λαού εις την Διεθνήν Έκθεσιν Θεσσαλονίκης, εις την οποίαν η Ευρώπη και η Ανατολή προβάλλουν εις τον ελ-

ληνικόν στίβον τα εκθέματα της ιδικής των παραγωγικότητος.

Ο κ. Πρόεδρος του Συμβουλίου της Εκθέσεως, τον οποίον μετά του Γενικού Διευθυντού του και του Διοικητικού του Συμβουλίου οφείλω να εξάρω την δραστηριότητα και την ακαταπόνητον προσπάθειαν διά να φθάσωμεν εκεί όπου εφθάσαμεν σήμερον, με απήλλαξε της οφειλής του να ενδιατρίψω γύρω από τον ρόλον των διεθνών εμποροπανηγύρεων διά τους σκοπούς εις τους οποίους αποβλέπουν.

Τούτο μόνον θα τονίσω ότι η Διεθνής μας Έκθεσις ανέρχεται σταθερώς επιβαλλομένη και έξω των συνόρων του κράτους και αποτελεί την παγκόσμιον προθήκην του Ελληνισμού.

Θέλω να πιστεύω, Κύριε Πρόεδρε, ότι εν τω μέτρω του δυνατού ανταπεκρίθημεν εις τας προσδοκίας σας και εις τας μεγάλας σας θυσίας διά να καταστή αυτή ανταξία του προορισμού της.

Οι λόγοι περιττεύουν, εντός ολίγου τα έργα εις τα Περίπτερα και τας προθήκας θα δώσουν το μέτρον της εκτιμήσεως των μόχθων του Ελληνικού Λαού εις το εμπόριον, την βιομηχανίαν και την γεωργίαν.

Οφείλω ν' απευθύνω εγκάρδιον χαιρετισμόν εις τους Ξένους, οι οποίοι μας ετίμησαν και μας τιμούν διά της συνεχούς των συμμετοχής εις την Διεθνή μας Έκθεσιν και πιστεύω ότι θα εκτιμήσουν τους αγώνας ενός Λαού, ο οποίος ανεβίωσεν από τα ερείπια εκ των ανιστορήτων καταστροφών τας οποίας υπέστη.

Αλλά διά τους Πανέλληνας δεν είναι μόνον ο στενός χώρος της Διεθνούς Εκθέσεως, εντός της οποίας εκφράζεται η προς τα πρόσω πορεία του Ελληνικού Λαού. Αυτή αύτη η πόλις της Θεσσαλονίκης, την οποίαν ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως επρόσεξεν ως κόρην οφθαλμού, αποτελεί μίαν πραγματικήν έκθεσιν της γιγαντιαίας πράγματι προσπαθείας διά να αναδειχθή αύτη εντός ολίγου εφάμιλλος Ευρωπαϊκής μεγαλουπόλεως.

Η Πανεπιστημιούπολίς της, η παραλιακή της λεωφόρος, το Καυταντζόγλειον Στάδιον, ο Σιδηροδρομικός της Σταθμός, τα Λιμενικά της έργα, η Ακτή του Θερμαϊκού, το μεγαλοπρεπές της Μουσείον, οι διανοίξεις των δρόμων και των λεωφόρων της, η ραγδαία ανέγερσις πολυκατοικιών διά να τεθή τέρμα εις την παράγκαν, το Κρατικόν Θέατρον Βορείου Ελλάδος, τα υπό ανέγερσιν τουριστικά της ξενοδοχεία, το αυριανόν της Δικαστικόν Μέγαρον και μία απειρία εκτελεσθέντων και εκτελουμένων έργων αποτελούν διά το Πανελλήνιον την διεύρυνσιν του περιωρισμένου χώρου της Διεθνούς Εκθέσεως, την οποίαν καλούνται να χαρούν και να εκτιμήσουν οι σημερινοί μας επισκέπται, φιλοξενούμενοι και προσκεκλημένοι.

Είμεθα ευτυχείς, διότι οριστικώς έχει εδραιωθή και ανδρωθή η πόλις της Θεσσαλονίκης διά να λειτουργήση η Διεθνής μας Έκθεσις, διότι η Θεσσαλονίκη αποτελεί το στηθαίον της Ελλάδος, αι δε πεδιάδες της Βορείου Ελλάδος είναι η πλουτοφόρος πηγή διά την ζωήν του έθνους. Ευχαριστώ τους ξένους μας και όσους μας ετίμησαν και πάλιν και θέλομεν να τους διαβεβαιώσωμεν ότι θα πράξωμεν και πράττομεν το παν

διά μίαν αδελφικήν ειρηνικήν συνεργασίαν συναισθανόμενοι πλήρως ότι μόνον διά της ειρήνης και του θεμιτού ανταγωνισμού ο τόπος μας θα ίδη προκοπήν και θα ανυψωθή το βιοτικόν και πνευματικόν επίπεδον του Ελληνικού Λαού.

Υπερήφανος, Κύριε Πρόεδρε, διότι διά τετάρτην κατά συνέχειαν επαναλαμβάνω φοράν, ως εκπρόσωπος της Κυβερνήσεώς σας εις την Βόρειον Ελλάδα παρίσταμαι κατά την επίσημον αυτήν ώραν. Σας παρακαλώ να κηρύξητε την έναρξιν της Διεθνούς μας Εκθέσεως».

20

Επιστολή του υπουργού Θεολογίτη, στις 19 Ιουλίου 1958, προς το νομάρχη Καβάλας Μπαγλανέα, για το βιβλίο του Δ. Λαζαρίδη «Η ιστορία της Θάσου».

«Παρά του Εφόρου Αρχαιοτήτων Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης κ. Δημ. Λαζαρίδου εξεδόθη και εκυκλοφόρησεν εσχάτως η ιστορία της νήσου Θάσου. Αποδίδω όλως εξαιρετικήν σημασίαν εις την διάδοσιν του έργου αυτού, το οποίον αποβλέπει εις την άνοδον του πνευματικού επιπέδου της κοινωνίας μας.

Εις τον τομέα αυτόν υστερούμεν κατά πολύ και δυστυχώς και από την νεολαίαν μας κατά μέγιστον μέρος λείπει η γνώσις της ιστορίας, η οποία αποτελεί και το στερεώτερον θεμέλιον της γνώσεως του παρόντος και της αντιμετωπίσεως του μέλλοντος. Η Θάσος και οι Φίλιπποι αποτελούν δύο μεγάλους σταθμούς της ιστορίας μας, οι οποίοι λάμπρυναν κατά το παρελθόν την Φυλήν μας. Σας παρακαλώ θερμότατα, όπως εν τω μέτρω της αρμοδιότητός σας, συστήσητε την διάδοσιν του βιβλίου της ιστορίας της Θάσου εις όλους τους Δήμους και τας Κοινότητας του Νομού, εις όλους τους Οργανισμούς Δημοσίου Δικαίου, Εκπαιδευτήρια και τα Σωματεία εν γένει.

Παράλληλα προς τας άλλας επιδιώξεις και την ομολογουμένην δραστηριότητά σας διά την βελτίωσιν του βιοτικού επιπέδου του Λαού μας πρέπει και εις τον τομέα αυτόν να μην υστερήσητε και είμαι βέβαιος ότι δεν θα υστερήσητε εις τον αγώνα και την προσπάθειαν της ανυψώσεως της πνευματικής στάθμης από την οποίαν και μόνον θα εξαρτηθή η περαιτέρω συμβολή μας ως Ελλήνων και ως ανθρώπων διά την δημιουργίαν κλίματος ικανού να οδηγήση ένα Λαόν, όπως ο Ελληνικός, εις τα ανώτερα πεπρωμένα του τα οποία προ χιλιετηρίδων έζησε.

Ο Υπουργός Βορείου Ελλάδος»

21

Ο λόγος του υπουργού Αύγουστου Θεολογίτη στα εγκαίνια του θερμικού εργοστασίου ηλεκτρικοπαραγωγής Πρίνου, στις 23 Μαΐου 1961, όπως περιγράφεται από την «Πρωϊνή».

«Εν μέσω παραληρήματος ενθουσιασμού και επευφημιών ήρχισεν ομιλών ο συμπολίτης μας υπουργός Βορ. Ελλάδος κ. Αύγουστος Θεολογίτης, όστις εξέφρασεν την χαράν και τον ενθουσιασμόν του, διότι ευρέθη, την στιγμήν αυτήν την ιστορικήν,

μεταξύ των εκπροσώπων της νήσου. Ο κ. Θεολογίτης επήνεσεν την Κοινότητα Πρίνου διά τα λαμπρά δείγματα της προοδευτικής της δράσεως, χάρις εις την οποίαν επανηγυρίσθη ο εξηλεκτρισμός της νήσου. Χαρακτηριστικώς ετόνισεν ότι η Κοινότητα Πρίνου είναι εκ των ολίγων προοδευτικών Κοινοτήτων, ουχί μόνον του Νομού Καβάλας, αλλά και της Ελλάδος. Εις την δραστήριοτητά της δε οφείλεται η λειτουργία από ετών ενός συγχρονισμένου ελαιουργείου, ανήκοντος εις τον Συνεταιρισμόν Αγροτών. Επίσης εις την δραστηριότητα της εν λόγω Κοινότητος οφείλεται ο αναδασμός των ελαιοδένδρων, ο οποίος επέφερεν άριστα αποτελέσματα εις την οργάνωσιν και απόδοσιν γενικώς της ελαιοπαραγωγής και των ελαιοκτημάτων.

Τα εκπαιδευτήριά της, είπεν ο κ. Υπουργός, είναι εκ των καλυτέρων ανά το Πανελλήνιον. Η σύναψις δε δανείου διά την άρδευσιν των ελαιοδένδρων ωδήγησε και έφερε την ΔΕΗ εις την νήσον. Χαρακτηριστικόν είναι το γεγονός ότι πρό τινων ετών η Ακαδημία Αθηνών ανέφερεν ως υποδειγματικήν την δράση της κοινότητος Πρίνου και εβράβευσεν ταύτην. Συνέπεια όλων των ανωτέρω, ετόνισεν ο κ. Θεολογίτης, είναι δίκαιον η ΔΕΗ να αρχίση τον εξηλεκτρισμόν από την προοδευτικήν κοινότητα Πρίνου.

Εν συνεχεία ο κ. υπουργός Βορείου Ελλάδος, ανεφέρθη εις το πρώτον μέγα έργον της απαλλοτριώσεως των μοναστηριακών κτημάτων, ως και της αποδόσεως των δασών εις τας Κοινότητας τη συμβολή του αειμνήστου κ. Παπαναστασίου. Δι' απάντων των ανωτέρω έργων η Θάσος απεδόθη εις τους Θασίους και κατελύθη η φεουδαρχία.

«Είμαι ευτυχής, συνέχισεν ο κ. υπουργός, διότι σήμερον εγκαινιάζομεν τον εξηλεκτρισμόν της νήσου, ο οποίος αποτελεί σημαντικόν γεγονός, αν όχι το σημαντικώτερον των μέχρι τούδε πραγματοποιηθέντων. Τα έργα ταύτα ανταποκρίνονται εις τα πανανθρώπινα σύγχρονα ιδανικά, τα οποία συγκινούν τον κόσμον ολόκληρον και τα οποία μεταφράζονται εις την χορήγησιν στέγης εις τους αστέγους, εργασίας εις τους ανέργους και στοργήν εις τους δοκιμαζόμενους. Και, εάν θέλομεν να είμεθα άξιοι ως δημόσιοι άνδρες, αυτά τα πανανθρώπινα ιδανικά πρέπει να καλλιεργήσωμε διά να αγαπήσουν περισσότερον την πατρίδα μας οι δοκιμαζόμενοι σήμερον Έλληνες. Ομιλούν και γράφουν ότι εγκατελείφθη η επαρχία και απαντώμεν ότι ουδέποτε η ελληνική ύπαιθρος είδεν τόσην στοργήν και προστασίαν όσην σήμερον χάρις εις τον πρόεδρον της Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλήν, η δράσις του οποίου είναι μοναδική εις εκδήλωσιν στοργής προς την επαρχιακήν Ελλάδα».

22

Άρθρο του Αύγ. Θεολογίτη, που δημοσιεύθηκε στον «Ελληνικό Βορρά» το 1964 και υπερασπίζεται τον πρώην πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή.

«Όταν εδολοφονείτο εις την λεωφόρον Κηφισιάς ο κορυφαίος των Μακεδόνων Ίων Δραγούμης, ουδείς διενοήθη να καταλογίση εις τον Ελευθέριον Βενιζέλον ότι

ήτο ο ηθικός αυτουργός. Διά τον Κωνσταντίνον Καραμανλήν, προσωπικώς, από τα χείλη των αντιπάλων του εξετοξεύθη η βρωμερά κατηγορία ότι ήτο οργανωτής και ηθικός αυτουργός της δολοφονίας του Λαμπράκη. Και η δικαιοσύνη ακόμη δεν απεφάνθη.

Με το σύνθημα «Κάτω οι Κλέφτες» επορεύθη εις την εξορίαν ο Ελευθέριος Βενιζέλος, αλλ' ουδείς εκ των αντιπάλων του πολιτικών ηγετών διενοήθη να τον παραπέμψη εις ανακριτικήν Επιτροπήν παρ' όλην την λύσσαν και τους αλαλαγμούς των μαινομένων ότι οι συνεργάται του Μαρής και Συντροφία κατέκλεπτον το δημόσιο χρήμα.

Τώρα υπό την προεδρίαν ενός ... Γίγαντος της Αρετής της ανακριτικής Επιτροπής του κ.Βασιλάτου καλείται ν' ανακριθή ως κοινός καταχραστής ο Κωνσταντίνος Καραμανλής...

Μίσος και λύσσα μόνον διαφαίνονται εναντίον του προσώπου του κ. Καραμανλή, διότι επί έτη πολλά ο Μακεδών ηγέτης έθεσε τέρμα εις την συναλλαγήν και την λεηλασίαν...

Τίποτε άλλο δεν εσκέφθησαν και δεν σκέπτονται, παρά μόνον την εξόντωσίν του. Και τίποτε δεν θα συνέβαινεν, εάν ο Κωνσταντίνος Καραμανλής κατήγετο από τα Σφακιά ή από το Μενίδι! Οι Κρήτες υπερασπίζονται και τιμούν τους ηγέτας των...

Συνεστήθη, λοιπόν, η Επιτροπή κατόπιν προτάσεως των κομμουνιστών και χωρίς την βοήθειαν των είκοσι δύο ψήφων της ΕΔΑ δεν θα ενεκρίνετο η παραπομπή, διότι εξέχοντες φιλελεύθεροι βουλευταί με ιστορίαν και δράσιν εθνικήν δεν κατεσπίλωσαν τους εαυτούς των και την παράδοσίν των.

Η ανάλυσις των αριθμών, όσων εψήφισαν υπέρ της προτάσεως της ΕΔΑ, όσων απέσχον και όσων κατεψήφισαν, αποδεικνύει, εκτός των άλλων και τούτο: ότι μεταξύ των κυβερνητικών βουλευτών οι οποίοι ετάχθησαν παρά το πλευρόν της ΕΔΑ, υπάρχει σημαντικός αριθμός βουλευτών του Κέντρου, εκλεγέντων εν Μακεδονία. Η διαπίστωσις αυτή είναι καθ' εαυτήν μεν τραγική, διά δε τον λαόν της Μακεδονίας και Θράκης ανεξαρτήτως πολιτικών εντάξεων: ύβρις.

Διότι αποδεικνύει ότι μερικοί από τους αντιπροσώπους μας εις την Βουλήν έχουν τόσον χαμηλήν περί πολιτικής ιδέαν, ώστε, προκειμένου να συκοφαντήσουν τους πολιτικούς των αντιπάλους, δεν διστάζουν προ ουδεμιάς πράξεως - και, ειδικώς, δεν διστάζουν προ της εντεθνικής και ανιέρου πράξεως- να ταχθούν παρά το πλευρόν εκείνων οι οποίοι, όχι άπαξ, αλλ' επανειλημμένως εξεδήλωσαν την πρόθεσίν των να διαμελίσουν την Ελλάδα. Είναι δε τόσον περισσότερον αντεθνική η πράξις των, όσον στρέφεται κατά της προσωπικής και πολιτικής τιμής του Ανδρός, ο οποίος, καθ' όλον τον δημόσιον βίον του, είχεν ως σταθεράν γραμμήν σκέψεως και δράσεως την προστασίαν της Μακεδονίας από τον σλαβοκομμουνιστικόν κίνδυνον.

Το ότι κατά το δεύτερον ήμισυ του αιώνος μας ηδυνήθη να προσφέρη η Μακεδο-

νία εις το έθνος ένα Μακεδόνα ηγέτη της τάξεως του Χαριλάου Τρικούπη και του Ελευθερίου Βενιζέλου αποτελεί την επικύρωσιν της ευρωστίας και την επιβεβαίωσιν του ότι αποτελεί αναπόσπαστον τμήμα της μεγάλης ελληνικής οικογενείας. Η απόπειρα, συνεπώς, σπιλώσεως του Ηγέτου τούτου εκφράζει εν υστάτη αναλύσει, την εκ μέρους των συμμετασχόντων εις την ανόσιον πράξιν Μακεδόνων βουλευτών, άρνησιν του μεγαλυτέρου επιτεύγματος του λαού της Μακεδονίας - ν' αναδείξη εκ των κόλπων του και μάλιστα εκ των κόλπων της εργαζομένης του τάξεως, Πανελλήνιον Ηγέτην. Και η άρνησις συνιστά την τραγωδίαν της ιδιαιτέρας μας πατρίδος.

Αποτελεί η ενέργεια των Μακεδόνων βουλευτών ύβριν κατά του Μακεδονικού λαού και όλου του λαού των βορείων επαρχιών, διότι οι Βόρειοι Έλληνες ανεξαρτήτως πολιτικής εντάξεως τιμούν τον Κωνσταντίνον Καραμανλήν, δι' όσα υπέρ της Ελλάδος έπραξε και ειδικώς υπέρ της Μακεδονίας και της Θράκης. Και το τι έπραξεν ο Κωνσταντίνος Καραμανλής εδώ επάνω, είναι περιττόν να το εκθέσωμεν. Το ζώμεν όλοι - εις τα έργα του διά την ανάπτυξιν του γεωργικού μας εισοδήματος, εις τα έργα του διά την παράλληλον εκβιομηχάνισιν της περιοχής μας εις τους δρόμους, τα λιμάνια, τα κτίρια, τους εξωραϊσμούς, την παιδείαν -ουδείς Έλλην έπραξε όσα ο Καραμανλής διά το πανεπιστήμιον της Θεσσαλονίκης- διά την ανάπτυξιν της τέχνης- έργον ιδικόν του είναι η ίδρυσις του Εθνικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος- εις τους εξωραϊσμούς, οι οποίοι εκορυφώθησαν εις την μεταβολήν της Θεσσαλονίκης από Τουρκόπολιν εις Ευρωπαϊκόν κέντρον και εις προθήκην αποστομωτικής επιδείξεως των ελληνικών δυνατοτήτων έναντι ολοκλήρου του κόσμου και ιδιαιτέρως έναντι εκείνων οι οποίοι την εποφθαλμιούν. Διότι οι Μακεδόνες και η Μακεδονία είναι υπερήφανοι διά το τέκνον της, το οποίον εξεκίνησεν από ένα χωρίον μας αβοήθητο, χωρίς πλούτον, χωρίς οικογενειακούς δεσμούς, ηδυνήθη να κυβερνήση την Ελλάδα επί μίαν οκταετίαν και ηδυνήθη να σπάση το φράγμα το οποίον εχώριζε στεγανώς την Ελλάδα από την Δύσιν και την ετοποθέτει εις την υπανάπτυκτον βαλκανικήν. Το παράδειγμα του Καραμανλή έχει κάμει γνωστάς σήμερον εις κάθε νέον της Μακεδονίας τας δυνατότητας τας οποίας διαθέτει, τους ευρείς ορίζοντας ατομικής επιτυχίας.

Δεν ύψωσαν το ανάστημά των εις πελωρίαν διαμαρτυρίαν κατά της ύβρεως εναντίον του τόπου των και του λαού των, κατά της ύβρεως εναντίον του χώματος και των λίθων ακόμη της Μακεδονοθρακικής γης, συνειργάσθησαν εις εντεθνικήν πράξιν διά την οποίαν, ασφαλώς, θα εντρέπονται εφ' όρου ζωής, αλλά και διά την οποίαν θα κληθούν να λογοδοτήσουν του πολυβασανισμένου λαού της Μακεδονίας και Θράκης εις τα χώματα των οποίων δεν εστέγνωσε το αίμα από την επιδρομήν των κομμουνιστών.

Και τώρα η δημαγωγία εθριάμβευσε. Τώρα συνετελέσθη η πόλωσις και δύο παρατάξεις με εξαλλοσύνην αντιμετωπίζονται.

Καρπός πλέον ώριμος η πόλωσις. Προδότης, φασίστας, και ο Φροντιστής και

τόσοι άλλοι ακόμη τίμιοι μαχηταί. Από τα αρχεία των ενόπλων δυνάμεων θα ανασύρωνται καθημερινώς από την ηγεσίαν του Λαϊκού Μετώπου όλοι εκείνοι, οι οποίοι από Φλωρίνης μέχρις εσχατιών του Έβρου ειργάσθησαν διά να σταματήση το αίμα εις τα αιματόβρεκτά μας εδάφη.

Επί τρία και πλέον έτη έζησα εις την έπαλξιν της Θεσσαλονίκης τις χαρές και τις λύπες του Μακεδονοθρακικού λαού. Υπερήφανος, διότι ως συνεργάτης ηγωνίσθην παρά το πλευρόν του κορυφαίου των Μακεδόνων Κ. Καραμανλή, εδοκίμασα και εγώ την αποδοκιμασίαν την λαϊκήν της ιδιαιτέρας μου εκλογικής περιφερείας και κρατώ και αναμένω την επούλωσιν του τραύματος αυτού, διά να δυνηθώ άλλην μίαν φοράν να διαλαλήσω ότι δεν πρέπει να ζήσωμεν ως δουλοπάροικοι οι Βόρειοι, αλλά να καταστήσωμεν και ημείς οι Μακεδόνες και Θράκες, μιμούμενοι τους Κρήτας, αδιάβατον τον δρόμον από τον Όλυμπον εις όλους εκείνους, οι οποίοι μετέβαλον εις πολιτικόν και κομματικόν χαρτζιλίκι τον τόπον μας.

Θα προσφέρωμεν την μεγαλυτέραν υπηρεσίαν εις τον τόπον μας, εις την Ελλάδα ολόκληρον, εις τον Κοινοβουλευτισμόν, εις το Σύνταγμα ακόμη, εάν οι Μακεδόνες και οι Θράκες αισθανθούν και διδάξουν εις τους δημαγωγούς και τους πολιτικούς απατεώνας ό,τι η ιστορία η αρχαία εδίδαξεν εις τον τόπον αυτόν.

Οι Μακεδόνες ηγέται, Πανέλληνες εις την συνείδησιν, συνέτριψαν τον τοπικισμόν και τας φατρίας, ήνωσαν τον Ελληνικόν λαόν και εβάδισαν και εθεμελίωσαν την πραγματικήν ελληνικήν Δημοκρατίαν.

ΑΥΓ. ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ»

23

Αποσπάσματα από δύο επιστολές που έστειλε από το Παρίσι ο Κωνσταντίνος Καραμανλής στο φίλο του Θεολογίτη το 1965 και το 1973*.

Παρίσι 20/1/65

«Αγαπητέ Αύγουστε,

Εχάρηκα που πήρα ειδήσεις σου, ύστερα από τόσον καιρό. Επιθυμώ δε να βεβαιωθείς ότι το γράμμα σου με συνεκίνησε. Όσες φορές – και αυτό γίνεται συχνά - ανατρέχει η σκέψις μου στο παρελθόν, έχω την ευκαιρία να σε θυμηθώ. Υπήρξες από τους πρώτους συνεργάτας μου και μου προσέφερες εν συνεχεία την ειλικρινή και γόνιμον συνεργασίαν σου. Αλλά σε σκέπτομαι επίσης οσάκις συμβουλεύομαι την ώρα μου, δεδομένου ότι φορώ μονίμως εκείνο που μου χάρισες το 1962 εκ μέρους των βουλευτών της Ε.Ρ.Ε.

Σ' ευχαριστώ για την πίστη σου στο έργο που εκτελέσαμε. Είναι πράγματι κρίμα ότι ανεκόπη. Η ολοκλήρωσίς του, που δεν απείχε και πολύ, θα είχε λύσει ορι-

* Οι επιστολές δημοσιεύτηκαν στα «Θασιακά», τ.2 (1985), σ. 113-114 από τον κ. Κων/νο Χιόνη· επειδή παρουσιάζουν ιστορικό ενδιαφέρον, γι' αυτό και τις αναδημοσιεύουμε, επειδή θέλουμε να δώσουμε στους αναγνώστες μια ολοκληρωμένη εικόνα για το Θάσιο πολιτικό.

στικώς το πρόβλημα της ελληνικής πενίας με τας μοιραίας πολιτικάς και ηθικάς των προεκτάσεις.

Επιθυμώ να βεβαιωθείς ότι δεν αισθάνομαι πικρίαν, διότι ο ελληνικός λαός μου ηρνήθη την ανανέωσιν της εμπιστοσύνης του. Θα έπρεπε να είμαι ανιστόρητος για να μην το περιμένω. Έκρινα όμως ότι δεν έχω πλέον αποστολήν στη δημόσια ζωή της χώρας, όταν διεπίστωσα ότι ο Λαός έμεινε ανεπηρέαστος από την πολιτική μου νοοτροπία...

Συμμερίζομαι κι εγώ τις ανησυχίες σου και κυρίως λόγω του κλίματος που δημιουργείται εις τον τόπον. Όσοι δε γνωρίζουν την ελληνικήν ιστορίαν αντιλαμβάνονται πού οδηγούν καταστάσεις, όπως η σημερινή. Ας ευχηθούμε, τουλάχιστον εις την περίπτωσιν αυτήν, να μην επαληθεύση η θεωρία της επαναλήψεως της ιστορίας.

Με αγάπη και εκτίμησιν
Κων. Καραμανλής»

Παρίσι 12/4/1973

«Αγαπητέ Αύγουστε,

Πολλές φορές ένιωσα την ψυχική ανάγκη να επικοινωνήσω μαζί σου. Το κάμω σήμερα με την ευκαιρία που μου δίνει ο κοινός μας φίλος κ. Αστεριάδης.

Θέλω να γνωρίζεις ότι σκέφτομαι πάντοτε μ' ευγνωμοσύνη την ανεπιφύλακτη συμπαράστασή σου στην προσπάθειά μου όπως εκσυγχρονίσω την πολιτική ζωή του τόπου μας και την απαλλαγή από τις προκαταλήψεις του παρελθόντος. Προσπάθεια η οποία εκίνησε τις αντιδράσεις των νοσταλγών του παρελθόντος αμφοτέρων των παρατάξεων και τελικώς εναυάγησε. Και διότι εναυάγησε επήρα τα μάτια μου και έφυγα. Θέλω επίσης να πιστέψεις ότι στον οδυνηρό νόστο που έχω για την Ελλάδα, προσθέτει και η σκέψις ενός γεύματος μαζί σου στη Θάσο.

Θα μου κάμη μεγάλη χαρά να σε δω στο Παρίσι ή και να πάρω ειδήσεις σου.

Με αγάπη και εκτίμηση
Κων/νος Καραμανλής»

24

Ευχαριστήριο έγγραφο προς τον υπουργό Βορείου Ελλάδος Αύγ. Θεολογίτη των Συνδέσμων Επιστημόνων Γυναικών Θεσσαλονίκης και Επαγγελματιών - Επιχειρηματιών Γυναικών Θεσσαλονίκης.

Εν Θεσσαλονίκη τη 22α Φεβρουαρίου 1960

Εξοχώτατον Κύριον

Υπουργόν Βορείου Ελλάδος, Ενταύθα.

«Εξοχώτατε,

Αι Διοικήσεις των Συνδέσμων α) Επιστημόνων Γυναικών Θεσσαλονίκης και β) Επαγγελματιών και Επιχειρηματιών Γυναικών Θεσσαλονίκης ευρίσκονται εις την

ευχάριστον θέσιν να ανακοινώσωσιν Υμίν ότι η εβδομάς των εκδηλώσεων των αναφερομένων εις την εν γένει εξέλιξιν της γυναικός ως κοινωνικού και οικονομικού παράγοντος θέλει πραγματοποιηθή προσεχώς.

Εις την επίτευξιν του έργου τούτου των Συνδέσμων μας, το οποίον θέλομεν να πιστεύωμεν ότι θα έχη ιδιαιτέραν κοινωνικήν και εθνικήν σημασίαν διά τον τόπον μας, μεγάλως συνετέλεσε και το υμέτερον ενδιαφέρον, χάρις εις το οποίον πλην της ηθικής συμπαραστάσεως, ετύχομεν και αξιολόγου οικονομικής ενισχύσεως, απαραιτήτου διά την πραγματοποίησιν του προγράμματος των εκδηλώσεων κατά την "εβδομάδα της γυναίκας".

Εν όψει όθεν της ενάρξεως των εκδηλώσεων θεωρούμεν πρώτιστον καθήκον ημών να εκφράσωμεν προς την υμετέραν εξοχότητα τας απείρους ημών και των μελών των Συνδέσμων μας ευχαριστίας διά την κατανόησιν την οποίαν επεδείξατε και το ενδιαφέρον με το οποίον περιβάλλετε την προσπάθειάν μας.

Οι Σύνδεσμοί μας θα εθεώρουν ιδιαιτέραν τιμήν, αν η Υμετέρα εξοχότης ευηρεστείτο να αποδεχθή ιδιαιτέραν ημών παράκλησιν, όπως η πρώτη αυτή εκδήλωσις των γυναικείων οργανώσεων της Θεσ/νίκης τεθή υπό την προστασίαν Υμών».

Μετά πλείστης τιμής

Η Πρόεδρος	*Η Πρόεδρος*
Συλλόγου Επιστημόνων Γυναικών Θεσσαλονίκης	*Συνδέσμου Επαγγελματιών και Επιχειρηματιών Γυναικών Θεσ/νίκης*
Τ. Υ.	*Τ. Υ.*
Μ.Κατσούλη - Στάγκου	*Μ.Δώδου*

25

Ευχαριστήρια επιστολή προς τον υπουργό Βορείου Ελλάδος Αύγ. Θεολογίτη του Συνδέσμου Συνταξιούχων Αυτοκινητιστών Πατρών και Περιχώρων.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΣΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ & ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ

Πάτραι τη 27 Δ/βρίου 1960

Η "ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ"

ΟΔΟΣ ΜΑΙΖΩΝΟΣ 73

Αξιότιμον κύριον υπουργόν Βορείου Ελλάδος κ. Αύγ. Θεολογίτην, Θεσσαλονίκην.

«Αξιότιμε Κύριε,

Ο συνάδελφος Σύνδεσμος Συν/χων Αυτ/στών Β .Ελλάδος μας εγνώρισε διά τας αόκνους φροντίδας ας καταβάλετε διά την προώθησιν του ζητήματος της αυξήσεως των συντάξεών μας, που τόσον απασχολεί όλους ημάς τους πενομένους σήμερον αναλώσαντας την ζωήν και την υγείαν μας προς εξυπηρέτησιν του κοινωνικού συνόλου αλλά και αυτού του κράτους εις τας δυσκόλους στιγμάς αυτού.

Αισθανόμεθα όθεν την ανάγκην να σας εκφράσωμεν και ημείς τας θερμάς μας ευχαριστίας διά το τόσον θερμόν ενδιαφέρον ημών πιστεύοντες ότι η ένθερμος ταύ-

τη υποστήριξίς Σας προς ημάς θα φέρη εις πέρας αίσιον τον αγώνα μας διά την βελτίωσιν της οικτράς οικονομικής μας θέσεως.

Το μεγάλο ενδιαφέρον Σας διά τας πτωχάς τάξεις και τον λαόν τιμά ιδιαιτέρως ημάς αλλά και την χώραν μας διά το υψηλόν ψυχικόν επίπεδον των δημοσίων ανδρών της.

Παρακαλούμεν και ημείς όπως συνεχίσητε την εκδήλωσιν του μεγάλου ενδιαφέροντός Σας διά τον κλάδον μας όπως εισαχθή οπωσδήποτε εντός του Ιανουαρίου προς ψήφισιν και ο κλάδος μας θα θεωρή Υμάς ως συντελεστήν της επιτεύξεως του ζητήματός του τούτου. Δεχθήτε μαζί με τας ευχαριστίας μας και τας θερμοτέρας μας ευχάς επί ταις εορταίς και το Νέον Έτος».

Εντολή Γενικής Συνελεύσεως

0 ΠΡΟΕΔΡΟΣ *0 ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ*

α.α.

Αριστ.Μονοκρούσος *Γερ. Γραικούσης*

26

Ευχαριστήρια επιστολή προς τον υπουργό Βορείου Ελλάδος Αύγ. Θεολογίτη της Οργάνωσης Προστασίας Τυφλών Βορείου Ελλάδος ο «Ήλιος», της Σχολής Τυφλών.

«Ο ΗΛΙΟΣ»

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΥΦΛΩΝ ΒΟΡ.ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΧΟΛΗ ΤΥΦΛΩΝ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΥΨΗΛΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΚΑΙ ΕΠΙΤΙΜΟΝ ΠΡΟΕΔΡΕΙΑΝ

ΤΗΣ Α.Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗΣ

Εν Θεσσαλονίκη τη 1η Σεπτεμβρίου 1961

Εξοχώτατον υπουργόν Βορ.Ελλάδος Κύριον Α.Θεολογίτην.

«Εξοχώτατε,

Επιτρέψατε, παρακαλώ Υμάς, όπως γνωρίσω εις την Υμετέραν Εξοχότητα την επικύρωσιν υπό του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους εκτάκτου ενισχύσεως προς αποπεράτωσιν του κτιρίου των εργαστηρίων εκ διακοσίων χιλιάδων δραχμών.

Είμεθα ευτυχείς διότι αντί νέου διαβήματος μόνον ευγνώμονας ευχαριστίας θα πρέπει να εκφράσωμεν προς τον Εξοχώτατον Πρωθυπουργόν μας.

Έχομεν, Κύριε Υπουργέ, πολλαπλά δείγματα του απεριορίστου ενδιαφέροντος και της αγάπης Υμών προς την Σχολήν της Θεσσαλονίκης, την οποίαν η Εξοχότης Υμών εμπράκτως και ηθικώς υποστηρίζει εις διαφόρους περιστάσεις.

Η συγκατάβασις και η καλωσύνη μετά των οποίων η Υμετέρα Εξοχότης ακούει τα εκάστοτε αιτήματά μας, μεγάλα και μικρά, εμπνέει εις ημάς βαθείαν ευγνωμοσύνην και μας επιβάλλει όπως αναγγείλωμεν πρώτον εις Υμάς, ως αληθή πατέρα των τυφλών παιδιών, την μέλλουσαν να προωθήση το έργον αποκαταστάσεως αυτών καλήν είδησιν.

Μετά βαθυτάτου σεβασμού

Καλλιόπη Λεκλέρ»

27

Ανακήρυξη του Αύγ. Θεολογίτη ως επίτιμου μέλους της «Μερίμνης του Παιδιού Καβάλας».

«Ψήφισμα

Κατόπιν του εκδηλωθέντος εμπράκτως ενδιαφέροντος του υπουργού Β. Ελλάδος κ. Θεολογίτη υπέρ της ταχείας ανεγέρσεως του Γ' Παιδικού Σταθμού το Διοικητικόν Συμβούλιον της «Μερίμνης του Παιδιού» συνελθόν εκτάκτως εξέδωκε το κάτωθι ψήφισμα:

«Το Διοικητικόν Συμβούλιον της «Μερίμνης του Παιδιού Καβάλας» εξ αφορμής της περιοδείας του υπουργού Βορείου Ελλάδος και συμπολίτου κ. Α. Θεολογίτη ανά την Μακεδονίαν και Θράκην έχον υπ' όψιν του το εξαιρετικόν και συνεχές ενδιαφέρον του κ. υπουργού υπέρ του Γ' Παιδικού Σταθμού, την εξασφάλισιν κονδυλίου εξ 150.000 δραχμών υπέρ του κτιρίου του Γ' Παιδικού Σταθμού, την συχνήν επικοινωνίαν μετά του Προεδρείου της Μερίμνης του Παιδιού και την ικανοποίησιν κάθε αιτήματος του Σωματείου προς επίτευξιν των σκοπών του.

Παμψηφεί

εις ένδειξιν αναγνωρίσεως του πολυτίμου ενδιαφέροντος του κ. Αυγούστου Θεολογίτη, υπουργού Βορείου Ελλάδος, ανακηρύττει Αυτόν επίτιμον μέλος του Σωματείου, αναθέτει δε εις τας κυρίας Πρόεδρον, Αντιπρόεδρον και Γραμματέα την επίδοσιν του παρόντος.

Εν Καβάλα τη 6 Οκτωβρίου 1958.

Η Πρόεδρος	*Το Συμβούλιον*
ΕΥΔ. ΒΑΦΕΙΑΔΟΥ	*ΜΑΡΙΚΑ ΜΑΛΟΥΧΟ*
Η Αντιπρόεδρος	*ΚΛΕΙΩ ΒΟΡΙΔΟΥ*
ΕΛΖΑ ΠΑΠΠΑ	*ΚΑΤΙΝΑ ΜΠΙΤΣΑ*
Η Γεν. Γραμματεύς	*ΑΝ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ*
ΕΥΑΓ. ΝΙΚΟΛΟΥΔΗ	*ΒΙΛΜΑ ΤΣΙΦΛΑΚΟΥ*
	ΚΟΡ. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

28

Φιλική επιστολή του καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής Θεσσαλονίκης Ιωάννη Κακριδή προς τον Αύγ. Θεολογίτη.

Τυβίγγη, Albrecht str. 6
25-5-1960

«Αγαπητέ μου κ. Υπουργέ

Από τα ξένα σας στέλνω μαζί με τη γυναίκα μου πολλούς εγκάρδιους χαιρετισμούς. Σας θυμούμαστε πάντα με αγάπη. Ελπίζουμε να είστε καλά και να μην κουραστήκατε δουλεύοντας για την προκοπή του τόπου -ελπίζουμε ακόμα να μας θυμάστε και σεις! Την αγάπη και την τιμή που μου δείξατε, και σαν Υπουργός προς

τον Πρύτανη και σαν Θεολογίτης προς τον Κακριδή, δεν θα τα ξεχάσω ποτέ. Δεν νομίζω πως είναι ανάγκη να σας βεβαιώσω και με τη δική μου βαθιά τιμή και αγάπη προς το πρόσωπό σας.

Βρισκόμαστε στην Τυβίγγη από τα μέσα του Γενάρη με ιδεώδεις όρους μελέτης. Παράλληλα μου ανέθεσαν και διδάσκω στη Φιλοσοφική Σχολή σε 'φιλοξενούμενους καθηγητές' ένα δίωρο μάθημα (Θουκυδίδη), κρατώ και το κύριο Φροντιστήριο της Σχολής διδάσκοντας Όμηρο στη σχέση με τα νεοελληνικά δημοτικά τραγούδια, έτσι γνωρίζουν και μαθαίνουν ν' αγαπούν και τη νεότερη Ελλάδα. Έχω κάνει ως και πέντε ομιλίες σε διάφορα γερμανικά πανεπιστήμια, μένουν ακόμα άλλα τρία να μιλήσω τους ερχόμενους μήνες. Είναι κι ο γιος μας εδώ και διδάσκει ως lector τη νεοελληνική γλώσσα. Έχει τόσο κέφι, έφτασε στο εξάμηνο αυτό τους πενήντα μαθητές. Πενήντα νέοι Γερμανοί, που μαθαίνουν συστηματικά τα νεοελληνικά. Χαίρομαι που με τον τρόπο αυτό γνωρίζουν και οι ξένοι τη γλώσσα μας και την ελληνική επιστήμη, όσο φτωχή κι αν είναι, γιατί μας λείπουν πάντα τα μέσα. Ευτυχώς το ενδιαφέρον των φοιτητών να γνωρίσουν και μια ξένη γι' αυτούς σκέψη κι έναν τρόπο διαφορετικό αντικρίσματος του αρχαίου ελληνικού κόσμου είναι μεγάλο και η αίθουσα διδασκαλίας είναι γεμάτη.

Από τους συναδέλφους της Θεσσαλονίκης έμαθα την εξαιρετική επιχορήγηση που έδωσε φίλος ο κ. Πρόεδρος στο Πανεπιστήμιό μας για να προχωρήσουμε στην ολοκλήρωση του κτιριακού μας προγράμματος. Αληθινά πολύ μεγάλη η εύνοια αυτή -μα νομίζω, χωρίς αυταρέσκεια, πως την αξίζουμε. Ακόμα είμαι βέβαιος πως ο κ. υπουργός της Βορ. Ελλάδος έκανε ό,τι μπορούσε για να στηρίξει τον Πρόεδρο στην απόφασή του αυτή. Ξέρουμε την αγάπη του στο ίδρυμά μας.

Η Όλγα σας παρακαλεί να διαβιβάσετε τους εγκάρδιους χαιρετισμούς της στην ανιψιά σας δίδα Έλλη, το ίδιο κι εγώ.

Με τιμή και αγάπη
Ι.Θ.Κακριδής

29

Το σχόλιο του περιοδικού των «Ελληνίδων Βορείου Ελλάδος»για τον υπουργό Βορείου Ελλάδος Αύγ. Θεολογίτη, το 1959.

ΟΙ ΕΚΛΕΚΤΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΜΑΣ

«Η Βόρειος Ελλάς είναι ευτυχής ότι έχει υπουργό ένα δικό της τέκνο που γνωρίζει όλα τα ζητήματά της, την πονεί όσο ένας άνθρωπος δεμένος με δεσμούς άρρηκτους μπορεί να πονέση έναν τόπο. Ο κ. Θεολογίτης κατάγεται από την ωραία μας Θάσο και είναι βουλευτής Καβάλας, συνεχώς από το 1920. Τριανταοκτώ χρόνια στην υπηρεσία της πατρίδος, στην στοργική μέριμνα για τον Λαό, είναι μια ολόκληρη ζωή. Ζωή δοσμένη σε ό,τι υψηλότερο, ιδανικώτερο έχει ο άνθρωπος. Με την πραότητα, την καλοσύνη, την ευγένεια που τον διακρίνει ο κ. Αύγουστος Θεολογί-

της στάθηκε τα μακρά χρόνια της πολιτικής του θητείας κοντά στο Λαό, εξυπηρετώντας, βοηθώντας, ενισχύοντας. Πόσα έργα μεγάλα γενικά έχουν την σφραγίδα της προσωπικότητάς του, αλλά και πόσες κρυφές πληγές έχουν επουλωθή από την άοκνη επαγρύπνησή του. Στην φωτεινή πολιτική σταδιοδρομία του διετέλεσε και άλλοτε υπουργός. Η Βόρειος Ελλάς χαίρει ιδιαιτέρως ότι βρίσκεται σήμερα στην θέση αυτή κοντά της, τόσο κοντά ώστε να ακούη κάθε κρυφό παλμό της και να προλαμβάνη κάθε επιθυμία της για το καλό και για την πρόοδο.

Δίκαια ο τύπος μας τονίζει ότι άνεμος αναδημιουργίας πνέει απ' άκρο σ' άκρο στη Βόρειο Ελλάδα μας από την άφιξη του κ. Θεολογίτη. Ιδιαίτερα εμείς νοιώθουμε την δημιουργική πνοή του σε ό,τι αφορά τα ζητήματα της Κοινωνικής μας Προνοίας, ζητήματα στα οποία κατ' εξοχήν είναι αφιερωμένη η Ελληνίδα. Ο κ. Υπουργός σε κάθε δεδομένη περίσταση επισκέπτεται τα ιδρύματά μας, ζητά πληροφορίες για τα ζητήματά τους, τις ανάγκες τους και προσπαθεί με κάθε τρόπο να βοηθή.

«Βέβαια, δεν μπορώ να κάνω θαύματα», είναι η συνηθισμένη του φράση. Και όμως, πόσα και πόσα ζητήματα, ζητήματα που χρόνιζαν, τακτοποιήθηκαν ως εκ θαύματος από την προσωπική επέμβαση του κ. Υπουργού, από το υπουργικό του ενδιαφέρον: «Βρίσκομαι στη θέση αυτή για να υποστηρίξω τους αδύνατους, τους γέρους, τα παιδιά, την ελπίδα της αύριον. Να βοηθήσω όσους βρίσκονται σε ανάγκη» ετόνισε επανειλημμένως ο κ. Θεολογίτης».

31

Μια ομαδική δήλωση των κατοίκων Νέας Καρυάς προς τον υπουργό Βορείου Ελλάδος Αύγουστο Θεολογίτη, «Πρωινή» 23-9-1960.

«Κύριε Διευθυντά,

Σας παρακαλούμεν, όπως δημοσιεύσητε εις την έγκριτον εφημερίδα σας την κάτωθι δήλωσίν μας.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Οι κάτωθι υπογεγραμμένοι γεωργοί, κάτοικοι του χωρίου Νέα Καρυά, ανήκοντες εις το παρελθόν εις διαφόρους πολιτικάς αποχρώσεις, πλην της άκρας αριστεράς, ελάβομεν την απόφασιν να αφοσιωθώμεν ολοψύχως εις την στρατιάν των φίλων του σεβαστού μας υπουργού Βορείου Ελλάδος κ.Αύγουστου Θεολογίτη. Η απόφασίς μας αύτη ελήφθη εν τη εκτιμήσει ότι ο κ. Αύγουστος Θεολογίτης, επί τεσσαρακονταετίαν υπηρετών την πατρίδα και τον λαόν του Νομού Καβάλας, υπήρξεν ο στοργικός προστάτης των μοχθούντων ανθρώπων των πόλεων και των χωρίων και η αφοσίωσίς του εις τα υψηλά καθήκοντα, τα οποία κατά καιρούς, και νυν υπό του προέδρου της Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλή, του ανετέθησαν, ελάμπρυνε και λαμπρύνει το υπουργικόν αξίωμα και αποτελεί εσαεί το φωτεινόν μετέωρον της εντίμου πολιτικής διακονίας.

Θεωρούμεν εξαιρετικήν τιμήν και χαράν και διακατεχόμεθα από ανέκφραστον

ενθουσιασμόν, διότι τασσόμεθα στρατιώται υπό την πολιτικήν του προσωπικότητα και είμεθα πρόθυμοι διά κάθε θυσίαν εις την υπηρεσίαν της πατρίδος μας.

ΟΙ ΔΗΛΟΥΝΤΕΣ

Αριστείδης Πουλουκτσής, Αθανάσιος Πουλουκτσής, Αλέξανδρος Πουλουκτσής, Νικόλαος Πουλουκτσής, Παντελής Πουλουκτσής, Παναγιώτης Πουλουκτσής, Ιωάννης Πουλουκτσής, Μηνάς Πουλουκτσής, Αντώνιος Πουλουκτσής, Κων/νος Πουλουκτσής, Νικόλαος Πουλουκτσής, Ανέστης Πουλουκτσής, Ταξιάρχης Μπουντάκης, Βασίλειος Πελτέκης, Ιωάννης Γιαραμιάζης, Αναστάσιος Ράφτης, Ευάγγελος Ράφτης, Γεώργιος Πουλουκτσής».

32

Περιγραφή από την «Πρωινή» του εορτασμού στην Καβάλα των 40 χρόνων πολιτικής δράσης του Αύγ. Θεολογίτη, το 1960.

«Εορτάσθησαν τα σαραντάχρονα του πολιτικού βίου του υπουργού Βορείου Ελλάδος κ. Αύγ. Θεολογίτη

Την Κυριακή 6 Νοεμβρίου 1960 εορτάσθηκαν τα σαραντάχρονα του πολιτικού βίου του Θεολογίτη στην αίθουσα του Ναυτικού Ομίλου Καβάλας, όπου παραβρέθηκαν οι Αρχές της πόλης αλλά και πολλοί φίλοι του Υπουργού. Όλοι όσοι μίλησαν για το Θεολογίτη εξήραν την προσωπικότητά του, τον έντιμο 40ετή δημόσιο βίο και την πολιτική του δράση προς όφελος του τόπου και της πατρίδος. Γι' αυτό συγκεντρώνει την αγάπη και την εκτίμηση ολόκληρου του λαού του νομού μας και γενικώτερα της χώρας.

Χαρακτηριστική ήταν η προσφώνηση του Διευθυντή του «Ταχυδρόμου» κ. Πριμικίδη, ο οποίος αναφέρθηκε στην προ της πολιτικής κοινοβουλευτικής του σταδιοδρομίας δημοσιογραφικήν του κ. Θεολογίτην δράσιν,όταν απεσταλμένος το 1919 στη Θράκη ανήγγειλε πρώτος την απελευθέρωσή της με άρθρο του στην τότε εκδιδομένη «Σημαίαν» στην Καβάλα.

Ακολούθως προσεφώνησε τον τιμώμενον υπουργόν ο τέως δήμαρχος κ. Βαβαλέσκος ειπών περίπου τα ακόλουθα: «Εγείρομαι με ένοχον την διάθεσιν να μη σεβασθώ έστω και μερικώς την δημοκρατικήν αρχήν της υποταγής της μειοψηφίας εις την πλειοψηφίαν, διότι η πλειοψηφία των αποψινών ομιλητών προέρχεται από τις εντεύθεν του Έβρου περιοχές, εγώ δε από τας πέραν του Έβρου αλυτρώτους περιοχάς. Και την παρόρμησιν ταύτην οφείλω εις τον τίτλον του ωραίου άρθρου σας περί Αν. Θράκης, το οποίον εμνημόνευσεν ο διευθυντής του «Ταχυδρόμου»». Ακολούθως εξήρε τους αγώνες του κ. Θεολογίτη υπέρ των εθνικών και λαϊκών συμφερόντων και τόνισεν ότι χάριν αυτών εστερήθη της οικογενειακής θαλπωρής και της δημιουργίας οικογενείας, όπως τόσοι και τόσοι που αφιέρωσαν την ζωήν των αγωνιζόμενοι συνεχώς εις τας επάλξεις διά το καλόν του τόπου, και εχαρακτήρισε την εκλογήν του ως εκπροσώπου της Κυβερνήσεως εις την Βόρειον Ελλάδα ως την κα-

λυτέραν εκλογήν του κ. Πρωθυπουργού και ηυχήθη υγείαν και μακροημέρευσιν.

Η ομιλία του κ. Γ. Βασιλικού.

Τον κ. Θεολογίτην προσεφώνησε επίσης ο ιατρός κ. Γ. Βασιλικός ειπών τα εξής: «Μεγάλη χαρά μου απόψε, βαθεία η συγκίνησίς μου και δικαιολογημένη η υπερηφάνειά μου. Χαίρομαι τον μεγάλον συγγενή μου. Συγκινούμαι αναπολώντας τον ζωηρόν ανήσυχον και ενθουσιώδη συσπουδαστήν μου. Ναι υπερηφανεύομαι διά τον επίλεκτον συμπολίτην μου, τον λευκόν και αυτοδύναμον πολιτικόν ηγέτην του τόπου μας κ. Αύγουστον Θεολογίτην. Βγαλμένος μέσα απ' τον λαόν έζησε και ζει κοντά στον φίλον λαόν και διά τον λαόν. Αφιέρωσε πραγματικά την ζωήν του εις την εξυπηρέτησιν της πατρίδος και του λαού της. Σαράντα ολόκληρα χρόνια.

Ξεκινήσαμε από το νησί για να μάθουμε γράμματα στην ωραία νύμφη του Θερμαϊκού την Θεσσσαλονίκη, η οποία τότε ήταν σημαντικόν πνευματικόν κέντρον. Ήμασταν καμιά τριανταριά Θάσιοι και Καβαλιώτες σπουδασταί. Μέσα σ' όλους αυτούς ξεχώριζε μια φυσιογνωμία, η φυσιογνωμία του υπουργού μας κ. Θεολογίτη. Νέος, ωραίος, με σγουρά μαλλιά, με φλοτάν γραβάτα, με γιακά ανασηκωμένον, βαθύτατα επηρεασμένος από την Γαλλικήν Φιλολογίαν και την ιστορίαν της Γαλλικής Επαναστάσεως, ήταν γεμάτος ενθουσιασμό και ανησυχίες πνευματικές. Το πάθος του ήταν τα βιβλία, τα βιβλία και η γραφίδα. Το σχολείο του έκαμε μια εκδρομή στας Αθήνας για να ιδούν οι μαθηταί και ιδίως οι τελειόφοιτοι τας Αθήνας και τα Αρχαία. Γύρισαν όλοι αλλά ο Θεολογίτης γύρισε γεμάτος πατριωτικό ενθουσιασμό και γεμάτος εθνικό παλμό και με τις τσέπες γεμάτες πετράδια και χώμα από την Ακρόπολιν και έκαμε μια διάλεξι μια διάλεξι, που κατέπληξε τούς πάντας, τους καθηγητάς του και τους λοιπούς ακροατάς.

Έγινε το δράμα του Τιτανικού, το οποίον κατέθλιψε και κατεσυνεκίνησε βαθύτατα την παγκόσμιον κοινήν γνώμην.«Και αυτά τα άψυχα κλαίγανε» έγραψε τότε ο Θεολογίτης, νεαρός νεοσσός της δημοσιογραφίας, και κατεσυνεκίνησε ολόκληρον την Μακεδονίαν και έκαμε να τρέξουν δάκρυα από όλες τις πηγές.

Ενεφανίσθη μετά εις την πολιτικήν τον Νοέμβριον του 1920. Είχε να παλέψη και επάλεψε με ισχυρούς αντιπάλους, προχώρησε όρθιος και με το κεφάλι ψηλά και ενίκησε. Εμαθήτευσε και εθήτευσε εις δύο Μεγάλας Σχολάς. Εις την Σχολήν του μεγάλου πολιτικού ανδρός της συγχρόνου Ελλάδος αειμνήστου Ελευθερίου Βενιζέλου και εις την Σχολήν του μεγάλου οραματιστού και πολιτικού Αλεξάνδρου Παπαναστασίου.

Λευκός, διαφανής με καθαράς τας χείρας, ανιδιοτελής, ανώτερος χρημάτων. Η αποζημίωσις η τε βουλευτική, η τε υπουργική, και αυτή των εισοδημάτων, τα οποία είναι ουκ ολίγα, ήταν πάντοτε προεξοφλημένα. Όσοι έτυχε να πάμε στας Αθήνας και να ζητήσουμε την συνδρομήν του για ζητήματα διάφορα, όλοι με χαράν διαπιστώσαμεν το κύρος, την εκτίμησιν και την υπόληψιν που τρέφει όλος ο πολιτικός κόσμος της χώρας, ανεξαρτήτως της πολιτικής των τοποθετήσεως, προς το πρόσω-

πον του υπουργού μας κ. Θεολογίτη.

Είναι και ο Θεολογίτης ένα φωτεινό «αστέρι μέσα στο στερέωμα του πολιτικού μας κόσμου».

Αλλά και όταν κάποτε είχεν αποτύχει και απεσύρθη Κιγκινάτος πλέον εις το αγρόκτημά του και τότε διαπιστώσαμεν με χαράν και υπερηφάνειαν ότι δεν υπήρξεν πολιτικός, δεν υπήρξεν πνευματικός άνθρωπος που να έλθη εις την Καβάλαν και να μη θεωρήση υποχρέωσίν του να επισκεφθή την Θάσον και να χαιρετήση τον πολιτικόν ηγέτην του τόπου μας κύριον Αύγουστον Θεολογίτην, όχι μόνον Έλληνες εξέχοντες αλλά και ξένοι κορυφαίοι.

Συνεχίζων την παράδοσιν των Ρακτιβάνηδων, Αδοσήδιδων, Δραγούμηδων και άλλων εμπνευσμένων πολιτικών ανδρών έδωσε ζωντάνια και ψυχήν στο υπουργείο Βορείου Ελλάδος.

Έχω την τιμήν και εγώ να τον ακολουθώ 40 χρόνια· δεν είναι όμως της στιγμής αυτής ούτε εγώ είμαι αρμόδιος και κατάλληλος να εξιστορήσω το μέγα έργον Σας, κ. Υπουργέ. Τα επιτεύγματά σας τα πολιτικά, της πολιτικής σας δράσεως, θα καταλάβουν πολλάς σελίδας εις την ιστορίαν του τόπου μας. Τούτο μόνο θα πω ότι η Ροτόντα, η Συμφωνική Ορχήστρα της Βορείου Ελλάδος, τα Φεστιβάλ Θάσου και Καβάλας και η μεταφορά των οστών του αειμνήστου Καραβαγγέλη είναι έργα ιδικά σας και καταδεικνύουν εκτός του πολιτικού ανδρός και τον πνευματικόν άνθρωπον τον βαθύτατα καλλιεργημένον. Γι'αυτό και το ανώτατον πνευματικόν ίδρυμα της Βορείου Ελλάδος, το Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης, σας περιβάλλει με εκτίμησιν και υπόληψιν μεγάλην και εκφράζονται πλείστοι όσοι καθηγηταί με ασπασμόν και εκτίμησιν διά το άτομόν σας.

Τελειώνοντας, αγαπητοί φίλοι και αγαπητέ κ. Υπουργέ, εύχομαι εις τον Πανάγαθον Θεόν, όπως Σας χαρίζει υγείαν και δυνάμεις διά να συνεχίσητε το έργον Σας και να έχωμεν την ευχαρίστησιν και την ευτυχίαν να εορτάσωμεν και την 50ετηρίδα Σας.

Η απάντησις του υπουργού.

Με καταφανή συγκίνησιν ο κ. Θεολογίτης ευχαρίστησε τους εκπροσώπους των οργανώσεων κα οργανισμών της Καβάλας και ιδιαιτέρως τον κ. Νομάρχην, τον Στρατηγόν, τον Ανώτ. Διοικητήν Χωροφυλακής, τον κ. Δήμαρχον, τον κ. Λιμενάρχην, τον Δ/τήν του στολίσκου ναρκαλιευτικών και τους λοιπούς παραστάντας εις την συνεστίασιν ταύτην.

Ο κ. Θεολογίτης συνεχίζων ετόνισεν ότι δι' αυτόν είναι η ευτυχεστέρα στιγμή του πολιτικού του βίου, διότι παρίσταται εις την συγκέντρωσιν αυτήν, όπου παρίστανται όλοι οι παράγοντες της πόλεως, ανεξαρτήτως πολιτικών φρονημάτων, και οι οποίοι του ανεγνώρισαν τους κόπους και τους μόχθους τους οποίους κατέβαλεν επί μίαν ολόκληρον τεσσαρακονταετίαν διά την πόλιν της Καβάλας, της οποίας τας ιστορικάς σκληράς περιπετείας έζησε μαζί με τον λαόν της Καβάλας και τις χαρές

και τις λύπες του λαού της. Ο κ. Θεολογίτης ανεφέρθη ες όσα ελέχθησαν υπό των προωμιλησάντων αυτού και συνέστησεν εις όλους όπως είναι προσεκτικώτεροι εις τας κρίσεις των δημοσίων ανδρών. Υπάρχει μία τάσις διαβρώσεως, λέγει, των αντιπροσώπων του λαού λόγω αδυναμίας πολλάκις να ανταποκριθούν εις τας διαμαρτυρίας διά την επίλυσιν των πολλαπλών των ζητημάτων.

Συνεχίζων ο κ. Θεολογίτης λέγει ότι οι πολιτικοί άνδρες της χώρας έχουν τιμίαν και ιεράν παράδοσιν εις την Ελλάδα και τούτο πρέπει ν' αναγνωρισθή από όλους χωρίς τα μεμονωμένα κρούσματα και εξαιρέσεις, τα οποία παντού παρουσιάζονται ν' αποτελούν κανόνα. Ο κ. Θεολογίτης ανέτρεξε εις την όλην του την πολιτικήν δράσιν και ανέφερεν όλας τας φυλακάς από τας οποίας επέρασε λόγω της οξύτητος των πολιτικών αγώνων κατά το παρελθόν. Εμνημόνευσε το φρούριον του Ίντζες εις το οποίον εφυλακίσθη λόγω των πολιτικών του φρονημάτων. Εν συνεχεία τας φυλακάς Καβάλας, τας φυλακάς Δράμας, τας φυλακάς Θεσ/νίκης και τας φυλακάς Συγγρού. Ο λόγος του κ. υπουργού κατεχειροκροτήθη ζωηρώς και η συνεστίασις διελύθη εν μέσω ζωηρών εκδηλώσεων προς τον τιμώμενον. Οι παρακαθήσαντες εις το δοθέν δείπνον προς τιμήν του συμπολίτου υπουργού κ. Αύγ. Θεολογίτη είναι οι κάτωθι: Νομάρχης κ. Μπαγλανέας, Δήμαρχος κ. Μούτσιος, Στρατηγός XI Μεραρχίας κ. Καζακόπουλος, Ανώτερος Δ/τής Χωροφυλακής κ. Κυριακής, Δ/τής Χωροφυλακής κ. Τζιβεριώτης».